

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Dette er en digital utgave av en bok som i generasjoner har vært oppbevart i bibliotekshyller før den omhyggelig ble skannet av Google som del av et prosjekt for å gjøre verdens bøker tilgjengelige på nettet.

Den har levd så lenge at opphavretten er utløpt, og boken kan legges ut på offentlig domene. En offentlig domene-bok er en bok som aldri har vært underlagt opphavsrett eller hvis juridiske opphavsrettigheter har utløpt. Det kan variere fra land til land om en bok finnes på det offentlige domenet. Offentlig domene-bøker er vår port til fortiden, med et vell av historie, kultur og kunnskap som ofte er vanskelig å finne fram til.

Merker, notater og andre anmerkninger i marginen som finnes i det originale eksemplaret, vises også i denne filen - en påminnelse om bokens lange ferd fra utgiver til bibliotek, og til den ender hos deg.

Retningslinjer for bruk

Google er stolt over å kunne digitalisere offentlig domene-materiale sammen med biblioteker, og gjøre det bredt tilgjengelig. Offentlig domene-bøker tilhører offentligheten, og vi er simpelthen deres "oppsynsmenn". Dette arbeidet er imidlertid kostbart, så for å kunne opprettholde denne tjenesten, har vi tatt noen forholdsregler for å hindre misbruk av kommersielle aktører, inkludert innføring av tekniske restriksjoner på automatiske søk.

Vi ber deg også om følgende:

- **Bruk bare filene til ikke-kommersielle formål**
Google Book Search er designet for bruk av enkeltpersoner, og vi ber deg om å bruke disse filene til personlige, ikke-kommersielle formål.
- **Ikke bruk automatiske søk**
Ikke send automatiske søk av noe slag til Googles system. Ta kontakt med oss hvis du driver forskning innen maskinoversettelse, optisk tegngjenkjenning eller andre områder der tilgang til store mengder tekst kan være nyttig. Vi er positive til bruk av offentlig domene-materiale til slike formål, og kan være til hjelp.
- **Behold henvisning**
Google-"vannmerket" som du finner i hver fil, er viktig for å informere brukere om dette prosjektet og hjelpe dem med å finne også annet materiale via Google Book Search. Vennligst ikke fjern.
- **Hold deg innenfor loven**
Uansett hvordan du bruker materialet, husk at du er ansvarlig for at du opptrer innenfor loven. Du kan ikke trekke den slutningen at vår vurdering av en bok som tilhørende det offentlige domene for brukere i USA, impliserer at boken også er offentlig tilgjengelig for brukere i andre land. Det varierer fra land til land om boken fremdeles er underlagt opphavsrett, og vi kan ikke gi veiledning knyttet til om en bestemt anvendelse av en bestemt bok, er tillatt. Trekk derfor ikke den slutningen at en bok som dukker opp på Google Book Search kan brukes på hvilken som helst måte, hvor som helst i verden. Erstatningsansvaret ved brudd på opphavsrettigheter kan bli ganske stort.

Om Google Book Search

Googles mål er å organisere informasjonen i verden og gjøre den universelt tilgjengelig og utnyttbar. Google Book Search hjelper leserne med å oppdage verdens bøker samtidig som vi hjelper forfattere og utgivere med å nå frem til nytt publikum. Du kan søke gjennom hele teksten i denne boken på <http://books.google.com/>

ANDOVER-HARVARD LIBRARY

AH 3JUL C

906
Luth.
K84a
1896

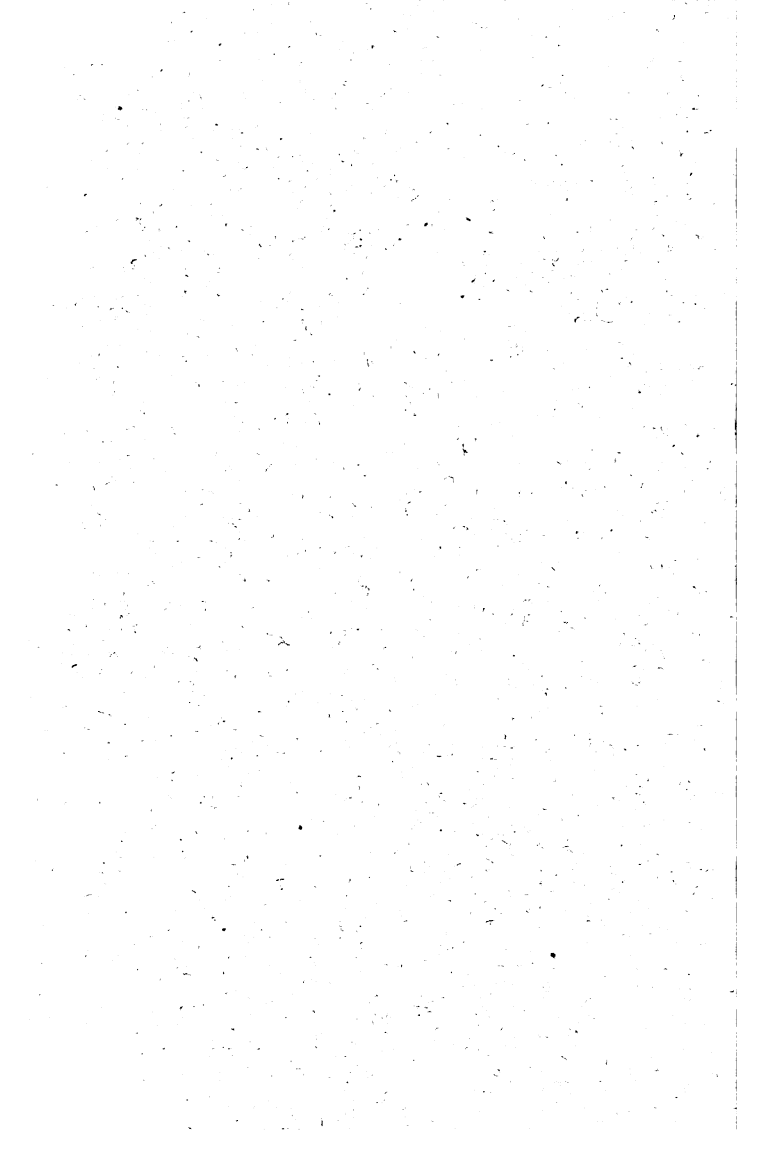
906
Lut
K844
1896

HIERONYMUS

ANDOVER-HARVARD
THEOLOGICAL LIBRARY

KORSBANERET

In hoc signo vinces.

KRISTLIG KALENDER

FÖR

1896.

REDIGERAD

AF

F. NORELIUS, D. D.

SJUTTONDE ÅRGÅNGEN.

Med 8 porträtt och planscher.

ROCK ISLAND, ILL.
LUTHERAN AUGUSTANA BOOK CONCERN.
1895.

Det skall ske på den tiden, att hednafolken skola söka Israels rot, som skall stå till ett baner för folken, och dess rum skall varda äradt.

Jes. 11: 10.

Hans baner öfver mig är kärlek.

Höga Visan 2: 4.

I vår Guds namn uppressa vi baneret.

Ps. 20: 6.

Och Moses byggde ett altare och kallade dess namn *Jehova Nissi* (Herren mitt baner).

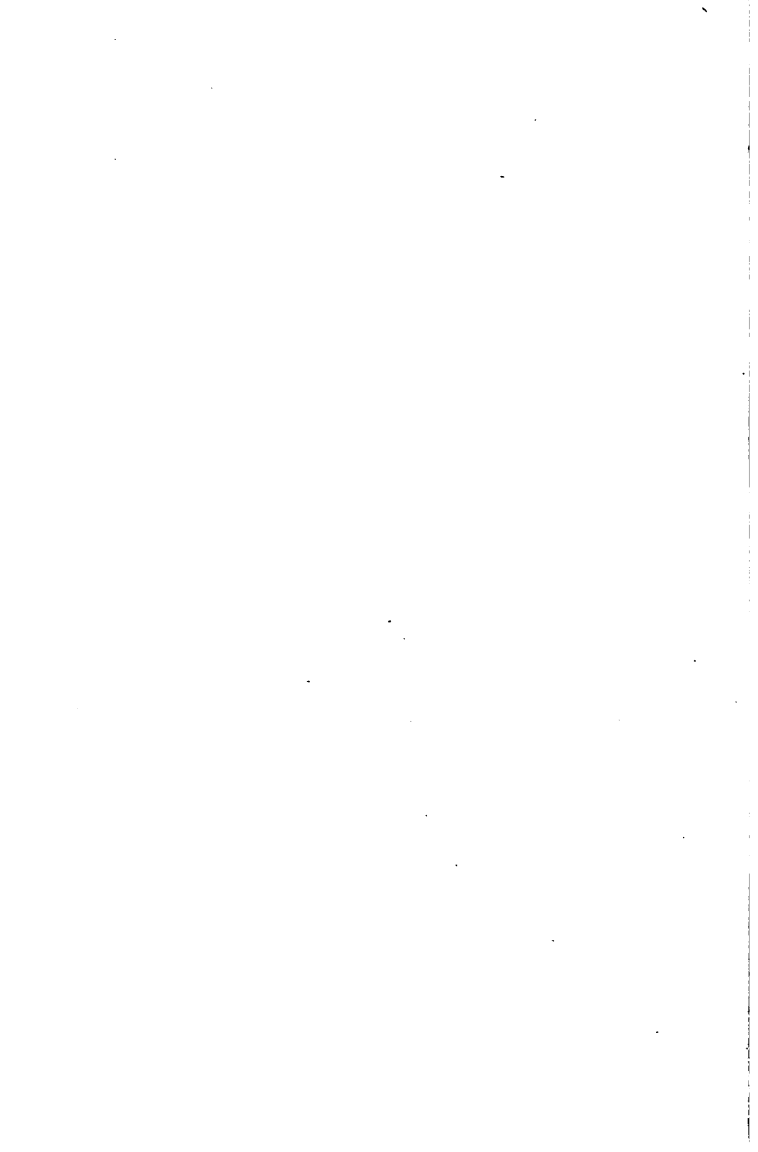
2 Mos. 17: 15.

906
Lutl
K849
1896

INNEHÅLL.

	Sid.
I.	
Nytt år (Poem).....	7
Lärjungarne ensamma i världen och Jesus hos sin Fader i himmelen.....	9
Luthers tankar om gudstjänstordning, mäs- sa och handbok.....	21
Underhållning eller uppbyggelse.....	36
Haqvin Spegel och Jesper Svedberg.....	40
“Kom hit öfver och hjälp oss!” (Poem).....	53
Vårt missionsfält i Indien och en resa genom Samulcotta-konferensen	56
Dauids psalm 118 (Poem).....	76
Svenska ev. lutherska församlingen i Hinck- ley, Minn.....	79
II.	
Säll är den (Poem).....	89
Pastor C. A. Ramstedt....	91
Pastor A. P. Lindström.....	102
John A. Falk.....	122
III.	
Det sista ordet (Poem).....	131
Gyllene trådar.....	134
Barnets dröm om en stjärna	207

I.

NYTT ÅR.

Ps. 90: 2.

Nytt år! Hell dig, du evigt samme,
hvars starka arm all världen bär!
Ditt trogna folk från forna tider
betäckt af dina vingar skrider,
och i din hand dess framtid är.

Nytt år! Hell dig, du evigt samme,
hvars starka arm all världen bär!

Nytt år! Hell er, I nya skördar!
Än flödar ymnighetens horn.
O varelser, med fröjd förbiden!
Snart är nu vinterns tid förliden,
och fältet pryds af gyllne korn.

Nytt år! Hell er, I nya skördar!
Än flödar ymnighetens horn.

Nytt år! Hell er, I gamla sorger!
Än är ej jubelåret här.
Som pilgrim än min väg jag skrider
i ljusa och i mörka tider;
att kämpa städs min lösen är.

Nytt år! Hell er, I gamla sorger!
Än är ej jubelåret här.

Nytt år! Hell nya hopp, välkommet!
 Snart jorden åter grönklädd står.
 Snart skola lärkans toner klinga,
 och maj oss åter rosor bringa;
 det blifver glädje ock i år!

Nytt år! Hell nya hopp, välkommet!
 Snart jorden åter grönklädd står.

Nytt år! Du gamla tro, var hälsad!
 I detta tecken segra vi.
 Var tröst, mitt folk, på alla banor,
 upprulla djärft din framtids fanor,
 vårt riksbanér skall Kristus bli!

Nytt år! Du gamla tro, var hälsad!
 I detta tecken segra vi.

Nytt år! Nytt hjärta i mig blifve!
 Nytt blad i lifvets gamla bok!
 Jag rätta vill den gamla bristen,
 jag slita vill den gamla tvisten
 och kasta af det gamla ök.

Nytt år! Nytt hjärta i mig blifve,
 nytt blad i lifvets gamla bok!

KARL GEROK.

Lärjungarne ensamma i världen och Jesus hos sin Fader i himmelen.

“Men när det hade blifvit afton, gingo hans lärjungar ned till hafvet och stego i båten och foro öfver hafvet till Kaper-naum. Och det hade redan blifvit mörkt, och Jesus hade icke kommit till dem. Och hafvet upprördes af ett starkt stormväder. När de nu hade farit vid pass tjugu fem eller trettio stadier, fingo de se Jesus gå på hafvet och nalkas båten, och de voro förfärade. Men han sade till dem: Det är jag, varen icke förfärade. Då ville de taga honom upp i båten, och strax var båten vid det land, dit de foro.” Joh. 6: 16—21.

“Ack, blif hos oss, o Jesus Krist,
ty afton är nu kommen visst.
Din helga läras klara ljus
låt alltid lysa i ditt hus.

Nu är en fast bedröflig tid:
förskjut oss ej, o Herre blid!
Låt oss behålla i vår nöd,
din nåd och sanning till vår död.

* * *

Till härlighetens land igen
 jag ser dig, Jesus, fara;
 men jag på jorden måste än
 en gäst och främling vara.
 Långt från mitt hem jag vandrar här:
 mitt sällskap sorg och möda är.

I.

Den anförda evangeliska berättelsen försätter oss till tiden kort före påskfesten år 29 efter vår tidsräkning eller i romarnes 782 år. Jesu galileiska verksamhet hade då uppnått sin höjd. Den synes hafva utsträckt sig från den ena skördetiden till den andra, ett år, som i sanning väl må kallas "Herrens behagliga år". Under den första hälften gick det framåt med Jesu sak, men under den senare gick det tillbaka, om vi så få uttrycka oss. Detta års påskhögtid utmärker midten och höjden af Jesu verksamhet därstädes.

Ikke långt förut hade Jesus ur den vidsträcktare lärjungakretsen utvalt de tolf att biträda honom i hans verksamhet, att blifva ledare och lärare för hans blifvande församling så väl som för att för världen förkunna det glada budskapet om frälsning för syndare. För att bereda dem för denna verksamhet hade han utsändt dem två och två för att på egen hand göra ett försök. De voro dock icke länge borta från

honom. Berättelsen om Johannes döparens af-
rättning torde nog hafva varit hufvudorsaken,
hvarför de så snart kommo tillbaka till Jesus.
Vid denna tid hade Jesus från annat håll fått
underrättelse om den sorgliga tilldragelsen.
Denna händelse upprörde honom djupt. Den
ställde honom för ögonen hans eget så väl som
hans folks stundande öden. Han kände då be-
hof af att för en tid draga sig tillbaka i stillhet.
Lärjungarne behöfde det också. Genom de erfa-
renheter, de gjort med afseende på kraften af
Jesu namn till botande af de sjuka och besatta,
voro de mycket upprörde och upprymde i sina
sinnen. Jesus ville därför samla deras tankar
till inre stillhet och själfpröfning. Därför for
han med dem till den östra stranden af Galileis-
ka hafvet och landade där, hvarest bergshöjderna
träda alldeles intill sjön, och till en af dessa
bergshöjder var det, som han drog sig undan
med sina lärjungar.

Det var dock honom icke länge förunnadt att
vara allena. Folket ilade efter honom och sökte
hans förbarmande hjälp för sina hjälpbehöfvande,
och här måste då hvilat vika för arbetet.
Sedan han hade botat deras sjuke och under-
visat dem om själens angelägenheter, ville han
ock, eftersom de voro i ödemarken, sörja för
deras timliga behof. Utur fullheten af sin un-

derbara makt bespisade han de många hungerande tusenden, såsom alla evangelisterna där-om berätta. Denna tilldragelse utgör en väsentlig beståndsdel af den evangeliska traditionen, och ingen annan handling i Jesu galileiska verksamhet gjorde ett så djupt intryck på hans lärjungars sinnen som just denna. Af Johannes berättelse se vi ock, hvilket djupt intryck detta underverk gjorde på folkmassan. "De ville taga honom och göra honom till konung". Israels hufvudfest, påsken, var nära; man var snart färdig att vallfärda till Jerusalem, och nu såg det ut, som om denna tid var den mest passande för upprättandet af det efterlängtnade Messias-riket. I triumf ville man föra Jesus, som man redan kallade Kristus (Messias), till Jerusalem för att utropa honom till konung och sätta honom på Davids tron. Detta önskade det allmänna folket; men denna köttsliga föreställning om Jesu messiasskap hade han redan före början af sitt offentliga predikoämbete, under sin frestelse, efter dopet, öppet och för alltid motsatt sig och förkastat. Han hvarken ville eller kunde gå denna väg, som folket önskade och föreslog honom. Hans rike skulle vara någonting helt annat än köttslig entusiasm, som de hade i sinnet. Han ville icke heller taga kronan ur deras hand, utan han ville och kunde

endast taga den från sin Faders händer i himmelen.

Han gick upp på berget allena och skilde sig ej blott från folket utan också ifrån sina lärjungar. Han ville och behöfde blifva ensam med sin himmelske Fader för att kunna uthärda i den farliga kamp, i hvilken han nu var invecklad. Denna stund var en afgörande stund i afseende på hans förhållande till folket. Intill denna tid hade folket följt honom i allt större och tillväxande hopar. De hade af honom fått emottaga mångfaldiga välgärningar, de hade med stor förundran varit vittne till hans underbara gärningar, och han hade sålunda blifvit mycket populär ibland dem, ja, ända till entusiasm. Skulle han söka att bibehålla denna popularitet i den välmenta tanken att begagna den såsom en brygga för att i sanning omvända dem? Nej, han kunde det icke.

Nu blef ställningen förändrad; man fordrade af honom, att han skulle blifva en konung efter deras sinne, och när han icke kunde efterkomma deras önskan, så började man att aflägsna sig ifrån honom.

Om Kristus och hans folk blott ville lämpa sig efter världen, så skulle de vinna vänskap och ära och få heta upplysta, frisinnade kristna; men då de icke kunna göra detta, så måste de

bereda sig på ovänskap, förakt och förföljelse.

Det var egentligen vid denna tidpunkt, som judarne beslöto sig för att förkasta Jesus såsom Messias, visserligen icke ännu af fullt medvetande, men för Jesus själf var saken mera klar. Under det han icke ville tillåta dem att bringa honom på Davids tron efter deras eget sinne, så måste han tillåta dem att bringa honom på korset, och under det han icke ville af deras hand emottaga konungakronan, så måste han underkasta sig att bära törnekronan ett år från denna tid. Detta visste han i djupet af sin själ, och därför behöfde han att vara allena med sin himmelske Fader.

(Delvis hämtadt fritt från *Luthards Kirchen Zeitung*.)

II.

Men denna historia är ock en profetisk historia, en målning af Kristi kyrkas läge och erfarenheter under en lång tid i världen. Jesus befaller sina lärjungar att fara öfver hafvet utan honom, medan han aflägsnade sig från dem och blir ensam med sin Fader på berget. Häruti se vi en bild af Kristi kyrkas tillstånd under den tid, som ligger emellan Kristi himmelsfärd och hans återkomst. Dagen hade varit rik på välsignelser; himmelens skattar hade öppnats och utdelats. Detta ägde i stort rum

med Guds Sons uppenbarelse i köttet. Genom Kristi försoning och seger öfver synd, djäfvul, död och helvete öppnades himmelens portar. Guds fadershjärta uppenbarade sig på det vänligaste, och en ny nådatid inträdde för jordens folk. Men denna Kristi seger kan icke tillägnas eller blifva den enskildes eller Kristi kyrkas egendom utan en allvarlig kamp och strid, ja, en strid på lif och död. Denna strid har icke den betydelsen, att den försonar synden, gör människan rättfärdig och helig, utan den innebär, att där icke kan blifva och förblifva ett sant troslif, trosfrimodighet och ett fullt bruk af Jesu Kristi försoning utan syndakännedom, syndasorg och syndanöd; utan kännedom af egen svaghet, under kamp och strid med djäfvul, kött och värld. När det blir mörkt i själen, när frestelsens stormar rasa och djäfvulens och världens böljor hota att uppsluka en fattig lärjunge; då först börjar man inse, hvad Jesus och hans verk betyda. Den tid, uti hvilken vi lefva, kallas med rätta den "stora bedröfvelsens tid" särskildt med afseende på den senare delen däraf, som kallas för "frestelsestunden" (Uppb. 3: 10).

En sann kristen är ingen pessimist, d. v. s. en, som ser allting i mörkt och är glädjelös. Han kan icke vara en pessimist, ty han vet, på hvem han tror; han tror på Jesu Kristi och hans kyr-

kas seger, och han är glad i tron midt under de svåraste lidanden och pröfningar. Men han tror icke, att djäfvulen blir from, eller att världen såsom värld i andligt afseende förbättras. Han tror icke, att kristendom och världens väsende kunna förenas. Vår Frälsares ord med afseende på hans lärjungars förhållande till världen äro mycket tydliga: "Om världen hatar eder, så veten, att hon har hatat mig förr än eder. Voren I af världen, då älskade världen sitt eget; men emedan I icke ären af världen, därför hatar världen eder" (Joh. 15: 18, 19).

Kristi rike kommer icke att segra på det sättet, att de kristne blifva så liberala både i tro och lefverne, att skillnaden emellan dem och världen utplånas. Det kommer nog icke att gå så, att kristendom, bildning och civilisation sammanfalla och blifva likbetydande eller att kristendomen utgör blott en af faktorerna i människosläktets kulturhistoria. Vi motsäga icke det påståendet, att världen har gått och går framåt på många vis; vi kunna också påstå detta och äro i sanning däröfver glada och tacka Gud. Men låtom oss icke bortse från det förhållandet, att dessa förbättringar endast röra den fysiska världen, eller världen som en Guds skapelse. Dessa förbättringar skola nog komma till godo, när Guds rike segrar; men

världen däremot, som i skriften betecknas såsom organ för synden och djäfvulen, denna värld har visst icke blifvit bättre, utan tusen gånger värre, mera förförisk och satanisk, än den någonsin varit. Icke underligt därför, att i de yttersta dagarna de utvalda, om möjligt före, skola varda förförda. Det svåra är, att världen har tagit på sig ett kristligt sken; det är därför som den är så förförisk. Det finnes till och med många predikanter, till namnet kristna, men som i verkligheten äro intet annat än världsmänniskor. De kunna tala så vackert om bättring och tro, om kristlig erfarenhet och dygd m. m., men äro i grund och botten samvetslösa äfventyrare, ja, rent af skurkar och bedragare, som om och om igen hafva förtjänat att sitta i allmänt straffängelse. De gå dock och gälla och göra allt hvad de kunna för att annonsera sig själfva såsom varma kristna och förträffliga män. Den stora massan af namnkristna, som älska att blifva bedragna, klappa med händerna; men i själ och hjärta gör den narr åt allt hvad kristendom heter. Hvem kan undra därpå; falskheten föder föraktet.

Låtom oss ej blifva bedragna af det stora ropet om världens sedliga förbättring; det går åtminstone mycket sakta med den förbättring-

en, om siffror säga sant. I vårt upplysta land, just här i Förenta Staterna af N. Amerika såg brottmålsstatistiken för 1894 ut delvis så här: 9,800 mord ägde rum och blefvo rapporterade, huru många dessutom, som icke blefvo rapporterade, känner man icke. Af mördarne blefvo endast 132 afrättade på lagligt sätt; 190 blefvo "lynchade", d. v. s. olagligt afrättade, således ett större antal än det, som var laglig afrättning, hvilket visar, att laglösheten är mycket stor. Nära 5,000 själfmord begingos, och \$25,000,000 (25 millioner) blefvo förskringrade, d. v. s. stulna af män, som gingo och gällde såsom upplysta och ärliga människor. Huru stora summor dessutom, som röfvades och stulos af uppenbara tjuftar, säges icke. Med undantag af olagliga afrättningar voro brotten år 1894 långt flera än under föregående år. Det är en dålig ursäkt, då man skyller detta förhållande på de dåliga tiderna. I staten New York finnes en väl organiserad och väl beväpnad här på 80,000 brottslingar. Förenta Staternas fängelser innehålla öfver 300,000 straffångar. Att underhålla dessa kostar mer än landets hela årliga silfver- och guld-produkt.

Dessa uppgifter äro hämtade från den välkända och i allmänhet pålitliga tidningen "*The Youth's Companion*" af den 26 sept. 1895. Vid

tanken därpå ser det sannerligen icke ljust ut. Ännu värre ser det ut, om man skulle anföra uppgiften på dryckenskapens, otuktens och den usla politikens elände m. m., m. m. Huru kan man med dessa fakta för ögonen och som röra ett af de mest upplysta land på jorden komma fram med det påståendet, att världen i sedligt afseende är bättre än den varit förr?

*   *
*   *

Hvad vi önska är, att alla kristna måtte vakna upp rätteligen och icke låta sig bedåras utaf en falsk åskådning af världens sedliga tillstånd. Vi tro visserligen, att Herren Jesus fortfarande skall uppfylla sitt åt sina lärjungar gifna löfte: "Se, jag är med eder alla dagar intill världens ände"; men det är också sant, att efter himselfärden Jesus är på ett sätt frånvarande från de sina och detta för vissa ändamål. Han har visst icke förlorat dem ur sikte; han har utrustat dem så, att de skola kunna bestå i stormen. De äro i båten eller uti hans kyrka, som har det löftet om sig, att helvetets portar icke skola vara henne öfvermäktiga; de hafva ordet och sakramenten och därmed den helige Ande. Men det är så ställt, att de icke få sofva, icke åtnjuta någon egentlig hvila; de måste arbeta, kämpa allvarligt för tillvaron, så vida de icke

skola gå under i frestelsens stormar. Han gifver dem blott så mycken nåd, att de kunna hålla sig uppe och icke sjunka. Detta är uppenbarligen afsiktligt och måste vara en oföränderlig lag i vår Herres uppfostringsväsende. Det är på den vägen, som deras tro och andliga lif skola rensas och pröfvas och visa sig vara af äkta slag! Härmed öfverensstämmer Jesu liknelse i Luk. 19: 12 ff.: "En man af ädel börd for till ett aflägsset land för att öfvertaga ett rike och sedan komma tillbaka" o. s. v. Ännu har han icke kommit tillbaka; men lärjungarne i båten vänta, att han skall komma, och just denna väntan utmärker dem såsom hans sanne lärjungar. Det är natt, det är mörker, det är storm, och de hotas med att gå under; men när det är som mörkast, strax före dagbräckniagen, så kommer han. Han kommer, när man minst menar det, och så underbart sker detta kommande, att till och med hans vänner blifva förfärade, när det inträffar.

Men när han kommer, så kommer han med seger, och det är denna saliga seger, som redan nu utgör Kristi sanna lärjungars stora fröjd och glädje. Ja, kom Herre Jesus! Amen.

E. N.

Luthers tankar om gudstjänstordning, mässa och handbok.

Då Augustana-synoden beslutat att från och med första söndagen i Adventet detta år införa den i fäderneslandet antagna och sedan ett år tillbaka begagnade reviderade kyrkohandboken, med sådana nödiga förändringar, som förhållanden i detta land kräfva, så torde det vara godt att höra vår lärofader Luthers tankar om gudstjänstordning, mässa och handbok. Äfvenså vore det icke ur vägen att säga något om den svenska kyrkohandbokens historia, om utrymmet blott tilläte det.

Redan 1523 utgaf Luther en liten skrift "om gudstjänstordningen i församlingen", i hvilken han säger: "Gudstjänsten, såsom den nu allestädes tillgår (inom den katolska kyrkan), har ett kristligt, skönt ursprung likasom ock predikoämbetet; men likasom predikoämbetet blifvit fördärfvadt genom de andliga tyrannerna, så har ock gudstjänsten blifvit fördärfvad genom hycklarena. Såsom vi nu icke afskaffa

predikoämbetet utan sträfva efter att bringa det i sitt rätta stånd, så är det icke heller vår mening att upphäfva gudstjänsten utan att återbringa den i sin rätta gång.

Tre stora missbruk hafva inträngt sig i gudstjänsten. Det första är, att man har förtegat Guds ord och allenast läst och sjungit i kyrkan. Detta är det argaste missbruket. Det andra är, att, då Guds ord blifvit förtegad, hafva många okristliga fabler och lögnar inkommit i stället, både i legenderna, sångerna och predikan, hvilket är grusamt att märka. Det tredje är, att man gjort sådan gudstjänst såsom ett verk, hvarmed man ville förvärfva sig Guds nåd och salighet. Därmed har tron gått under, och hvar man har gifvit till kyrkor och stift eller velat blifva präst, munk och nunna."

Vidare säger han: "För att nu afskaffa dessa missbruk, så bör man för det första veta, att den kristliga församlingen aldrig skall komma tillsammans (nämligen till gudstjänst eller andakt), utan att Guds ord predikas och bedes, det må blifva så kort som det vill. — Hvarest Guds ord icke varder predikadt, så är det bättre, att man hvarken sjunger eller läser eller kommer tillsammans."— Luther syftar här på förhållandet bland katolikerna och deras präster, som kommo tillsammans till sina många böne-

och gudstjänststunder, läste och mumlade sina latinska böner och mässade sina latinska sånger, men hade ej något Guds ord för sig till folkets undervisning. Äfven kunna hans ord tillämpas på oss lutheraner, om gudstjänsten sker ibland oss såsom en mekaniskt gjord gärning med förakt för Guds ord. Att man däremot kommer tillsammans, sjunger, läser, beder och läser en predikan, när man söker en sann uppbyggelse, däremot har Luther icke uttalat sådana ord som de ofvan anförda.

I denna lilla skrift uttalar han sina tankar, huru det bör tillgå i de dagliga bönestunderna eller gudstjänsterna, morgon och afton i skolorna, städerna och byarna, där folk kan samlas. Rörande söndagsgudstjänsterna säger han: "Man skall sjunga mässa och vesper såsom hittills, sålunda att man på båda tiderna (högmässa och aftonsång) predikar för hela församlingen, om morgonen det vanliga evangeliet och om aftonen episteln, eller ock må det stå fritt för predikanten att företaga sig en hel bok eller två, såsom han anser vara nyttigast." Likaledes öfverlämnade han åt predikoämbetet att efter eget behag utse psalmer, hymner, böner responsorier etc., endast måste man noga se till, att de öfverensstämde med Guds rena ord. Detta var för Luther hufvudsaken. "Allt bör

ske, så att ordet går i svang. Det är bättre att efterlåta allt utom ordet, och intet kan man bättre drifva än ordet, ty att-det skall öfvas bland de kristne, det visar hela skriften, och Kristus säger det ock själf i Luk. 10: Se, ett är af nöden, att Maria sitter vid Kristi fötter och dagligen hör hans ord. Det är ett evigt ord; allt annat skall förgås, huru mycket ock Marta har att skaffa därmed."

Imellertid visade det sig snart, att, när hvarje pastor och församling skulle till att ordna gudstjänsten i enlighet med de fria, evangeliska grundsatser, som Luther hade uttalat, så uppstod det ett stort virrvarr genom de många olikheterna. Den kristliga endräkten hotades allvarligt genom de många gndstjänstordningarna. Man märkte denna fara, Luther märkte det själf, och därför lyssnade han till de många uppmaningar med afseende härpå att mera bestämdt uttala sina tankar om en fastställd ordning för gudstjänsten. Detta gjorde han 1526 i en skrift med titel: "Tysk mäsas och gudstjänstordning företagen i Wittenberg." Denna skrift synes hafva uppnått ända till 6 upplagor i Wittenberg under samma år som den utgafs och dessutom en i Zwickau. Skriften innehåller först ett *förord* af Martin Luther och sedan, en *fastställd ordning för gudstjänsten*

i församlingen, men icke just några egentliga formulär.

I förordet heter det: "Framför allting och för Guds skull vill jag vänligen bedja alla dem, som se denna vår gudstjänstordning eller vilja följa densamma, att de däraf icke göra en nödvändig lag, icke heller att de därmed binda eller fänga någons samvete, utan att de i kristlig frihet och efter behag bruka den huru, hvar och när och huru länge som saken skickar sig och fordrar. Ty vi hafva icke låtit den utgå i den meningen, att vi därmed vilja mästra någon eller regera med lagar, utan emedan det allestädes ropas på tysk mäsas och gudstjänst och stor klagan och förargelse höras öfver de många sätten för den nya mässan, att hvar och en nämligen gör sin egen: några i god mening, andra af förvetenhet för att frambringa något nytt, skina därmed och visa sig vara inga dåliga mästare. Men fastän vi ställt saken till hvars och ens samvete, huru han skall bruka friheten, och ingen är förbjuden att vara fri, så måste man likväl se till, att friheten tjänar kärleken och nästan. Hvarest det därför visar sig, att människorna stöta sig på och varda förvirrade genom de mångahanda bruken, så äro vi sannerligen skyldige att indraga på friheten och så mycket, som det är möjligt, ordna

det så, att folket må förbättras och icke förirras. Ty medan ingen sådan makt lägges på den yttre ordningen, att våra samveten däraf skola vara besvärade inför Gud, så måste vi dock se på vår nästas nytta och handla efter kärleken, såsom Paulus lärer, att vi skola trakta därefter, att vi äro ens sinnade, och att så långt ske kan vi hafva lika sätt och bruk, såsom ock alla kristna hafva ett dop, ett sakrament, och att ingen har fått något särskildt för sin del från Gud.

Dock vill jag härmed icke begära, att de, som allaredan hafva en god ordning eller genom Guds nåd kunna göra det bättre, skola låta den fara och vika för oss. Ty det är icke min mening, att hela Tyskland just måste antaga vår Wittenbergska ordning. Det har ock hittills aldrig skett, att de olika stiften, klostren och kyrkoherdarne i alla stycken varit alldeles lika; men skönt vore det, om i hvarje furstendöme eller rike gudstjänsten firades på enahanda sätt, och om de rundt omringande små städerna och byarna rättade sig efter en stad. Om de andra furstendömena eller rikena vilja hålla detsamma eller ändra något, det bör lämnas fritt och ostraftadt. Ty, kort sagdt, vi fastställa sådan ordning alls icke för deras skull, som redan äro kristna, ty de behöfva den

icke, för hvilken skull man ock icke lefver, utan de lefva för vår skull, som ännu icke äro kristna, på det att de må göra oss till kristna; men de hafva sin gudstjänst i Anden.

Men för deras skull, som ännu skola varda kristne eller för att varda starke, måste man hafva sådan ordning. Men allra mest sker det för de enfaldigas och ungdomens skull, hvilka skola och måste dagligen öfvas och uppdragas, att de blifva hemma i skriften m. m. Men vi hafva tre slags gudstjänst och mässa. Först en latinsk, hvilken vi förut hafva låtit utgå under namn af Formula Missae. Denna vill jag härmed icke afskaffa eller förändra; utan såsom den hittills har varit hållen hos oss, så skall den ock hädanefter brukas fritt, hvarest och när det oss behagar och omständigheterna det fordra. Ty jag vill icke på något sätt, att det latinska språket skall komma ur bruk i gudstjänsten, emedan det är mig allt om ungdomen att göra. Och om jag kunde bringa det därhän och det grekiska och hebreiska språket vore så allmänt som det latinska och hade så god musik och sånger som det har, så skulle man den ena söndagen efter den andra hålla mässa, sjunga och läsa på alla fyra språken, tyska, latin, grekiska och hebreiska. Jag håller alls icke med dem, som hängifva sig helt och hållet

blott åt ett språk, och förakta alla andra.” — Detta är väl att lägga märka till i afseende på språkfrågan. — “Ty jag vill gärna uppfostra sådan ungdom och sådant folk, som också kunde vara Kristus till nytta i främmande länder, och kunde tala med folk, så att det icke ginge med dem som med waldenserna i Bömen, som hafva så bundit sin tro i sitt egna språk, att de icke kunna tala begripligt och tydligt därom med någon annan än den, som har lärt sig deras språk. Så gjorde den helige Ande icke i början; han väntade icke, till dess att hela världen kom till Jerusalem och lärde sig hebreiska, utan han gaf allehanda tungomål åt predikoämbetet, så att apostlarne skulle kunna tala hvart de kommo. Detta exempel ville jag följa, och det är ock tillbörligt, att man öfvar ungdomen i många språk. Hvem vet, huru Gud kommer att bruka dem med tiden? Därtill äro ock skolorna upprättade.

För det andra har man den tyska mässan och gudstjänsten, om hvilken vi nu egentligen handla, och hålles den för det enfaldiga folkets skull.”

Dessa två gudstjänstordningar betraktar Luther såsom förberedelser för den rätta kristliga gudstjänstordningen, som han kallar den tredje, som icke måste ske så offentligt som de

två första. "Men," säger han, "jag kan och får icke ännu upprätta en sådan församling, ty jag har ännu icke folk och personer därtill; så ser jag icke heller mycket, som tvingar därtill. Men kommer det därtill, att jag måste göra det och tvingas därtill, emedan jag med ett godt samvete ej kan uraktlåta det, så vill jag hjälpa därtill det bästa jag kan och förmår. Intill dess vill jag låta det blifva vid de två sätten, nämligen hålla offentlig gudstjänst för att öfva ungdomen och kalla och väcka folket till tron." Sedan visar han, hvad som utgör en nödvändig förutsättning, för att den allmänna hopen skall hafva någon nytta af den allmänna gudstjänsten, nämligen en enfaldig, god katekes, som man flitigt drifver. "Och låt ingen," säger han, "tänka sig vara så klok, att han föraktar sådan barnlek. Då Kristus ville uppfostra folk, måste han blifva människa".

*   *   *

Nu något särskildt om gudstjänsten och dess ordning. "Den heliga dagen eller söndagen låta vi blifva och hafva tre predikningar. I ottan, kl. 5 eller 6, sjunger man några psalmer, sedan predikar man öfver dagens epistel i synnerhet för tjänstefolkets skull." Därefter förekom hvad man kallar en antifon och psalmen *Te Deum*

eller en annan, sedan Fader vår, en kort bön eller kollekt och så till sist Herrens välsignelse.

I högmässan, som började kl. 8 eller 9, predikade man öfver dagens evangelium, efter som tiden medgaf, hela året.

På eftermiddagen hölls aftonsång, och då predikade man öfver gamla testamentet i ordningsföljd.

Rörande den allmänna högmässogudstjänsten anordnas närmare följande:

“Här låta vi mässekläder, altare, ljus ännu blifva, till dess de alla förändras eller det behagar oss att förändra dem. Men hvem, som vill hafva det annorlunda, honom lämna vi frihet. Men i den rätta nattvardsmässan bland idel kristna måste altaret icke så blifva som nu, och prästen måste alltid vända sig åt folket, som Kristus utan tvifvel gjorde vid nattvarden. Nå väl, det tager sin tid.

Till början sjunger man en andlig sång eller en tysk psalm (d. v. s. ur Davids Psaltare på tyska), såsom: Jag vill lofva Herren alltid; hans lof skall alltid vara i min mun etc.” (Här utsättes äfven tonen). Därefter Herre, förbarma dig i samma ton. Sedan läser prästen en kollekt (kort bön) i en viss ton såsom följer: Allsmäktige Gud, du som är deras beskyddare, hvilka hoppas på dig, utan hvilkens nåd ingen förmår

något för dig: låt din barmhärtighet oss rikligen vederfaras, på det att vi genom din heliga ingifvelse må tänka hvad som är rätt och genom din kraft ock detsamma fullborda, för Jesu Kristi, vår Frälsares, skull. Amen.

Därefter episteln i en viss angifven ton: Så skrifver den helige aposteln Paulus till de korintier m. m.

Men han skall läsa episteln med ansiktet vändt mot folket; men kollekten med ansiktet vändt mot altaret. Efter episteln sjungar man en tysk sång, t. ex: Nu bedja vi den helge And etc., eller någon annan och det med hela kören. Därefter läser han evangelist in *quinto tono* med ansiktet vändt mot folket, t. ex: Så skrifver den helige Johannes i sitt evangelium m. m.

Efter evangeliet sjunger hela församlingen tron på tyska: Vi tro alla på en Gud m. m.

Därefter går predikan om evangelium för söner eller fest-dagen." Här rekommenderar Luther, att de predikanter, som ännu icke kommit till ett moget andligt förstånd, göra bättre uti att läsa en predikan ur postillan, hvadan vi kunna förstå, att en lämplig sådan fanns och var tillgänglig. "Efter predikan skall följa en offentlig parafras öfver Fader vår och förmaning till dem, som ämna sig till nattvarden, på detta, eller ett bättre, sätt som följer." Sedan följer

ett exempel på sådan parafras, som jag för längdens skull utelämnar.

Rörande platsen för densamma säger Luther: "Om man vill göra sådan parafras och förmaning strax efter predikan på predikstolen, eller för altaret, lämnar jag fritt åt hvar och en. Det synes, som att de gamle hafva gjort det på predikstolen, hvarför det ännu sker, att man gör den allmänna bönen på predikstolen eller föreläser Fader vår; men förmaningen har blifvit en förmaning till offentlig bikt. Ty därmed har Fader vår med sin korta utläggning blifvit folkets egendom, och Herrens åminnelse sker, såsom han har befallt i nattvarden." Luther anser, att parafrasen öfver Fader vår och förmaningen till nattvardsgästerna bör ske *conceptis*, det är skriftligen och icke förändras.

Efter slutad förmaning läsas instiftelseorden till nattvarden. Här uttrycker han, att han vill gifva företräde åt den ordningen, att sedan brödet är konsekreerat, det omedelbart utdelas, hvarunder det tyska *Sanctus* eller någon psalm eller sång sjunges. På samma sätt förfäres med kalken, och sjunges hvad som återstår af ofvannämnda sånger. Några särskilda ord vid utdelningen nämnas icke. Han vill icke, att man och hustru gå fram tillsammans, utan kvinnorna efter männen. Att upplyfta elemen-

ten vid själfva konsekrationen vill Luther såsom en passande ceremoni bibehålla.

Det tyska Sanctus, som sjunges under nattvardens utdelning, anföres. Det utgör psalm 9 i vår sv. psalmbok.

Därefter följer tacksägelsebönen efter nattvarden — lik den vi hafva — och så Herrens välsignelse. Någon psalm eller sång efter välsignelsen förekommer icke.

* * *

Redan 1529 utgaf Olaus Petri "Een handbocck påå Svensko, ther doopet och annat mera uthi ståår." År 1586 utgafs den 7 upplagan af denna handbok. Några små förändringar hade vid de olika upplagorna blifvit gjorda, men de voro oväsentliga. 1531 utgaf Olaus Petri "Then Svenska Messan epter som hon nu hålles i Stockholm."

Detta formulär var afsedt för en nattvardsmässa; men utan predikan. Det infördes i Handboken af år 1614 under Gustaf Adolfs tid med rum för predikan och utgör, helt litet förändradt, själfva grundstommen till den sv. lutherska kyrkans högmässogudstjänstordning allt sedan den tiden. I grunddragen är det likt Luthers gudstjänstordning; men i flere afseenden är det också olik hans. Sålunda börjar Luther sin högmässa med en lofsång; Olaus

Petri börjar sin med en allmän syndabekännelse, hvarpå följer bön om aflösning. Därpå följer själfva ingången till mässan, och där sammanträffar Petri med Luthers början. Efter Herre, förbarma dig m. m. skiljas de åt. Luther har då omedelbart en kollekt, men Olaus Petri har *Gloria in excelsis* eller: Ära vare Gud i höjden, m. m. och sedan en kollekt. Sedan följas de åt. Luther sjunger tron, Olaus Petri läser den. Luther håller förmaningen till nattvardsgästerna före elementens konsekration; Olaus Petri håller den efter denna handling.

Luther utdelar nattvarden under sång utan att säga något till nattvardsgästerna. Petri säger till hvarje nattvardsgäst: Vårs Herres, Jesu Kristi, lekamen bevarare din själ till evinnerligt lif. Amen. Vårs Herres, Jesu Kristi, blod m. m.

Den handbok, som till allmänt bruk af konung Karl XIII anbefalldes 1811 och som vi hittills hufvudsakligen följt, säges vara en förbättring af 1693 års kyrkohandbok, som af Karl XI stadfästes. Dess förtjänster sägas bestå däruti, "att den utan att på minsta sätt rubba eller förändra hvad till svenska församlingens trosbekännelse och till det väsentliga i gudstjänsten hör är lämpad efter de framsteg språket gjort och efter mera odlade begrepp". Att

språkförändringen var behöflig, torde ingen vilja neka; men huru vida "de mera odlade begreppen" också voro i alla afseenden sanna begrepp, därom har rådt många tvifvel. Det kan icke nekas, att neologiens tidehvarf i vissa afseenden satte sin stämpel på den svenska handboken. Den nu i Sverige reviderade och antagna kyrkohandboken är frukten af ett långvarigt arbete och lämnar ett otvetydigt bevis på att kyrkan vill återgå till det gamla och väl bepröfvade. I enskilda detaljer kan man hysa olika meningar med afseende på detta verk; men då det gäller hvad som är hufvudsak och väsentligt, så måste vi alla lyckönska oss till att hafva fått en kyrkohandbok, som sant och rätt fram uttalar vår evangelisk-luterska tro och är ett fullständigt uttryck af det äkta kristendoms lifvet i församlingen.

Vi äso fullt enige med Luther, att en kyrkoordning eller gudstjänstordning eller en kyrkohandbok, om man så vill, icke bör betraktas som en nödvändig lag och i den meningen tvingas på en församling; men säkert är, såsom ock Luther å andra sidan säger, om där finnes tro och kärlek af det rätta slaget, så vill man vara ens till sinnes, så långt möjligt är, och då behöfver det icke bli någon svårighet med att antaga den nya kyrkohandboken.

E. N.

Underhållning eller uppbyggelse.

En engelsk presbyteriansk tidning har några ord om denna fråga, som äfven för oss är af ingen ringa betydelse. Man kan säga, att vår tids andliga skaplynne är sådant, att man vill sätta underhållning i stället för uppbyggelse; men detta är en mycket farlig afväg. Det är sant, den synes icke farlig; men faran består just däri, att man menar sig hafva kristendom och kristligt lif, fastän man har bara skalet och saknar kärnan. Det påpekade stycket lyder i fri öfversättning som följer: "Underhållning är ett nytt element i den kyrkliga verksamheten. Vi höra om underhållning öfver allt, både om vintern och sommaren är den gängse. Sällskapsnöjen, supeer, konserter, fester, utflykter, picknickar pågå alla årstider. Sträfvän är att utveckla ett slags sällskapslif i förening med kyrkan och att låta ett dylikt sällskapslif intaga en framstående plats i den kristliga verksamheten. Man har framför allt två ändamål i sikte: att underhålla de unga och att samla penningar. Alla slags påhitt

brukas att draga fram penningar från sådana, som borde vara de mest villiga gifvare. Kvinnor göra sig själfva till slafvar, för att männen må kunna äta i barmhärtighetens namn. Det tages för afgjordt, att om man icke underhåller eller roar de unga, så kan man icke behålla dem i församlingen. Picknicken göres till ett annex för söndagsskolan och de roande upptågen till ungdomsföreningen. Somliga arbeta, till dess att dagarna blifva en börda för dem, på det att andra skola få goda, roliga dagar. I öfverensstämmelse med tidsandan måsta man jämt vara betänkt på att hitta på något nytt och mera roande. Den lokala underhållningen och utflykten måste växa till den större och mera allmänna; cirkeln måste utvidgas till allt större omfång.

Uti detta finna vi ett afbrott från den gamla tidens stilla lif; det är en allmän förändring, som kommit in uti den kristna församlingen. Den har några goda drag och har burit många goda frukter; men det är ganska möjligt, att när man allvarsamt och nyktert tänker på saken och frågar efter följderna, så skall man finna, att man behöfver kalla halt; och att det är andra saker, som man behöfver lägga mera vikt på. Det är möjligt, att de unge redan nu lärt den saken tillräckligt, att religionen är ingen

dyster sak, och att det är ingenting i församlingen som är tråkigt. Sällskapslifvet har utvecklats sig så, att det utgör själfva makten i församlingen, men att nyktert och allvarsamt sinnelag är utan värde. Den gudstjänst, som har egenskapen af kristligt allvar och som griper in i samvetet, anses af många såsom tråkig. Särskilda nya öfningar och program anses såsom nödvändiga för att draga folk. Dagar utsettas för vissa gudstjänster, åt hvilka man gifver egendomliga drag. Stundom skulle det vara svårt för en främling att veta, antingen han är vid en kyrklig gudstjänst eller på ett folkmöte eller på en utställning. Väl är det icke så godt att uppdraga gränsen mellan det sociala och religiösa lifvet eller att säga, i hvilken proportion de böra blandas; men vi tro, att man icke säger för mycket, om man påstår, att underhållningsväsendet i vår tid bortskymmer uppbyggelsen.

Det finnes ingenting dystert i religionen; det har aldrig funnits så mycken dysterhet i religionen, som man nu vill inbilla oss. Vi fingo vår uppfostran i ett hem, som var utmärkt för en viss grad af regelrätthet, som många nu skulle finna tryckande, men där var ingen dysterhet. Där var ett stort allvar, man hade det intrycket, att ingenting var så viktigt i världen

som att tjäna Gud, och att det var en förmån att få dyrka honom; men därmed var ingen dysterhet förbunden. Heligt allvar i allting var den ledande tanken och känslan, och vi kunna icke blicka tillbaka till den tiden med något missnöje eller klander.

Kyrkans så väl som hemmets verksamhet är uppbyggelse och att fostra karakterer, att utveckla det kristliga lifvet till en verkande kraft. Detta gäller unga och gamla lika och skulle vara den ledande tanken i all vår kyrkliga verksamhet. Det är en vinst, att man fått de unga att taga del i den kristliga verksamheten, och man bör icke afvisa dem därifrån; men vi böra komma ihåg, att det *andliga* är det lefvande elementet, och i samma mån som det andliga sinnet utvecklas, så framkallas kraft och kristlig karakter. Underhållning, d. v. s. sällskapligt nöje är den lägre, underordnade tanken; uppbyggelse är det första och det stora ändamålet. Hvad som icke tjänar till uppbyggelse i församlingen bidrager till dess försvagande och föruttnelse; hvad som uppbygger, länder till församlingens lycksalighet och förökade kraft."

Haqvin Spegel och Jesper Svedberg.

Tal af N. FORSANDER vid reformationsfesten i Rock Island 1896.

Reformationens grundsanningar förkunnades icke blott i predikan utan ock i andlig sång. Den evangeliska psalmen har ständigt varit ett kraftigt befordringsmedel till att befrämja och stadfästa evangeli predikan. Med tacksamhet till Herren erkänna vi alltid, att sådan psalm och predikan hördes först genom och omkring den gudsmannen Martin Luther; men vi skola icke heller förgäta, att det finnes för oss på andra sidan världshafvet ett land i höga norden, hvarifrån vi närmast och omedelbart hafva undfått i tal och sång reformationens grundsanningar. Och på den svenska lutherska kyrkans himmel stråla emot oss så klart två tvillingstjärnor, Haqvin Spegel och Jesper Svedberg, de begge samtida psalmsångarne, predikanterna och biskoparne. Då nu jämna två århundraden hafva förflutit, under hvilka Spegels och Svedbergs härliga psalmer hafva sjungits i svenska lutherska tempel och hem, synes det vara till-

börligt, att med tacksam kärlek upplifva deras minne ibland oss. Denna kärlek kan mera eller mindre förutsättas hos oss alla, och därför vill jag våga försöket att efter min ringa förmåga med några drag skildra dessa båda Guds utkorade redskaps lifsgärningar.

För jämnt två och ett halft århundrade sedan föddes Haqvin Spegel i Ronneby, Blekinge. Såsom född dansk undersåte började han sina studier vid högskolan i Lund år 1658, då Skåne och Blekinge förenades med Sverige, och vid det nya karolinska universitetets första promotion år 1671 blef han magister och sedan samma år prästvigd. Spegel var först hofpredikant hos änkedrottningen och sedan hos konung Karl den elfte, hvarvid han hade den välsignelsen att få föra den unge konungen till en sann och allvarlig gudsfruktan. Under det skånska fälttåget var Spegel konungens bikt-fader och superintendent öfver krigshären. Blott en kort skildring därifrån. Natten före det afgörande slaget vid Lund hade konungen och Spegel ett längre allvarligt samtal med hvarandra; under den hastaste drabbningen skyndar Spegel fram i de tröttnade krigarnes leder och uppeldar dem till trogen kamp för fäderneslandet; på aftonen samma dag står Spegel framför samma här och uppmanar den att gifva Gud äran för segern

och att hjälpa sårade likar, vän så väl som fiende. Efter fredsslutet utnämndes Spegel till superintendent på Gotland och valdes sedermera till biskop först i Skara och sedan i Línköping samt dog slutligen som ärkebiskop år 1714.

Spegels lifsgärning såsom biskop och ärkebiskop kan här framställas endast i få korta drag. Den svenska kyrkolagen af år 1686 uppkom under Spegels tillsyn, och till följd af dess förordningar drog han med ifver omsorg därom, att hela svenska allmogen skulle lära sig att läsa innantill vid ansvar för prästen, om det förbisågs, samt att ungdomen skulle lära sig hela katekesen. Hvar finnes det nu från denna tid i hela världen ett folk, som kan mera allmänt läsa i bok än det svenska folket, eller hvar finnes någon annorstädes en sådan kristendomskunskap hos gemene man? Samma ifver och nitälskan om sann upplysning och kännedom af kristendomens hufvudstycken visade Spegel i sina upprepade allvarliga förmaningar till prästerna, att de skulle troget vinnlägga sig om studier samt att förkofra och befästa sig i den rena lutherska läran. Häröfver samt om predikningarnas innehåll och form höll Spegel noga vård genom de ofta förekommande visitationerna och prästmötena. Han gaf därvid all-

tid företrädet åt den fritt återgifna predikan, efter ett noga utfördt skriftligt arbete med tydlighet och klarhet. Såsom biskop ömmade han dock alltid för den fattiga och obemedlade delen af sitt prästerskap.

Själ f framstod han såsom den störste predikanten på sin tid i Sverige. Väl tillhörde han sitt tidehvarfs ortodoxa skola; men det finnes hos honom varm kärlek till Frälsaren och ett allvarligt nit icke blott om renlärighet utan ock om kristlig vandel. Klart och rent talar han om Jesus och hans förtjänst och om synd och nåd; rätt åtskiljer han lag och evangelium och utdelar åt allt Guds husfolk hvad hvar och en tillhör. Kanske äro hans predikningar nog mycket belastade med citat och historiska exempel, men det är för det mesta exempel och anföranden från den heliga skrift han begagnar. Spegels förnämsta efterlämnade predikosamling är *Passionsandakt eller Trettio Predikningar öfver vår Herres och Frälsares, Jesu Kristi, dyra och oskyldiga Pinas och Lidandes historia*, hållna vid det kongliga hofvet. Dessa passionspredikningar, ånyo utgifna i vår tid, försvara ännu sin plats vid sidan om Luthers, Arndts och Rambachs. Med heligt allvar måla de Kristus korsfäst för oss.

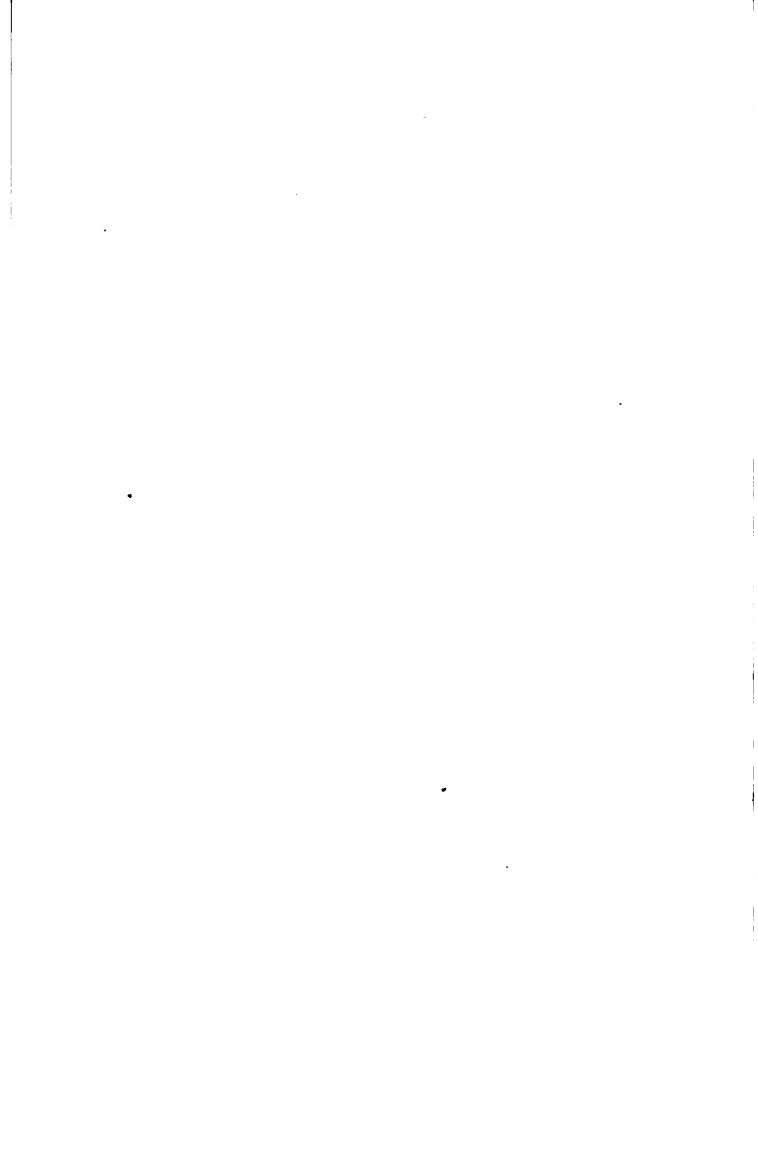
Spiegel deltog äfven i utarbetandet af den

svenska kyrkohandboken och gjorde det förberedande arbetet till Svebilii katekes. Säsöm sann fosterlandsvän utmärkte han sig såsom talman för prästeståndet under konung Karl den tolfte stormiga dagar. Äfvenså har han kraftigt deltagit i förädlandet af det svenska språket på sin tid. Däremot kan det sägas, att han i sin världsliga poesi och i sin kyrkohistoria icke höjde sig öfver sin samtids medelmått. Månne det härvid behöfver tilläggas, att Spegel hvarken var eller låtsade sig vara en ofelbar person i alla stycken? Vid ett brydsamt tillfälle skall han hafva sagt till sin konung, den store rikshushållaren: "Det finnes icke någon spegel utan några fläckar".

Det är dock förnämligast såsom psalmsångare Spegel allt fortfarande gjort sig känd och älskad inom vårt svenska Sion. År 1695 framträdde *Den Svenska Psalmboken, med de stycken, som därtill höra*, uti hvars härliga psalmer en helig sångarkör af konungar och riddare, präster och borgare framburo åt Gud liksom i guld- och silfverkärl de kristtrognas lof- och böneoffer. En af de yppersta bland dessa psalmsångare var dock Spegel. Han hade bidragit till psalmboken med 31 originalpsalmer och 17 öfversatta psalmer, och af dessa finnas ännu i vår närvarande psalmbok 18 originella och 11

HAQVIN SPEGEL.

öfversatta psalmer. Må det tillåtas oss att bland dessa alla oöfverträffade psalmer särskildt erinra om påskpsalmerna 110 och 111; nattvardspsalmen 154, Vår Herres Jesu Kristi död; botpsalmen 188, O Jesus Krist, min högsta tröst; tempelpsalmen 325, O huru ljufvig är; morgonpsalmen 430, Vak upp, min själ o. s. v.

Hvad som bland annat så synnerligt upphöjer Spegels psalmer är deras innerliga förmälning af den kristliga läran och undervisningen jämte trosbekännelsen samt det fromma hjärtats utgjutelse i bön och lof inför Gud. Såsom exempel häruppå kan anföras hans psalm om Jesu lidande, 75: Jesus, lär mig rätt betänka Din tänkvärda svåra död. Till språkets skönhet i Spegels psalmer bidraga underbart de så rikt förekommande och väl valda bibliska bilderna och uttryckssätten. Härvid kunna såsom exempel anföras ibland andra påskpsalmen 110 med bilderna af lejonet af Juda och af det offrade Guds Lamm samt af förebilderna Simson och Jonas. Sammalunda heter det i botpsalmen 189 så skönt och trösterikt:

“Har David funnit nåd hos dig,
har du Manasse sparat,
har du till Petrus mildelig
vändt dig och tröstligt svarat

den röfvaren, som tog sin flykt
till dig uti sin ändalykt,
så hoppas jag detsamma.”

För öfrigt är Spegels språk icke blott felfritt utan ock melodiskt skönt, flärdfritt, okonstladt och kraftfullt.

Vid sidan om Spegel såsom psalmdiktare står Svedberg. Åtta år yngre än han föddes Jesper Svedberg i Dalarna och blef efter studier i Lund och Upsala samt utrikes resor likaledes utnämnd till regementspastor och hofpredikant. Efter att sedermera hafva tjänat såsom teologie professor och domprost i Upsala blef äfven han biskop i Skara, där han afsomnade år 1735. Hans lif var fullt af både framgång och svåra pröfningar; men han bar allt med kristlig ödmjukhet.

En trovärdig författare har gifvit Svedberg det vittnesbördet, att han var en man, som, i fall han lefvat några hundra år tillforene, torde hafva ökat antalet af Sveriges helgon. Detta omdöme gäller med rättvisa om honom icke blott med afseende på den synnerliga Guds nåd och änglavård, som han trodde sig åtnjuta allt från sin barndom, utan äfven med afseende på hans helgade exemplariska vandel samt hans nitälskan om Guds ära och själars frälsning. Här vilja vi dock sysselsätta oss med honom

förnämligast såsom psalmsångare och biskop, emedan vi just därtill hafva den största anledningen.

Innan 1695 års psalmbok utkom, var den då brukade Upsala-psalmboken delvis föråldrad till språket och hade därför på många ställen ersatts af flere olika psalm- och sångböcker. Detta var den yttre anledningen därtill, att Svedberg i samråd med konung Karl den elfte samt med tillhjälp af liksinnade därtill dugliga personer på enskild väg företog sig psalmboksarbetet. Svedbergs egentliga kallelse därtill var emellertid hans andliga skaldegåfva, hans varma känsla, barnafromma tro och innerliga kärlek till Herrens sköna gudstjänst. Redan från sina studentår tyckte han sig också uppfatta i dröm eller eljes himmelsk musik och umgänge med de saliga. Kanske var det denna antydda mystiska böjelse, som jämte åtskilliga hans afundsmäns förtal och ränker gjorde, att Svedbergs psalmbok af 1694 blef anklagad för hemligt pietisteri samt slutligen af konungen förbjuden. Denna psalmboksupplaga är emellertid historiskt intressant för oss, emedan den, belagd med kvarstad i gamla Sverige, blef anbefalld till att brukas uti de svenska lutherska församlingarna i Nya Sverige i Nordamerika, dit 360 exemplar af den samma sändes 1712 samt 500 exemplar

år 1726. Svedbergs psalmbok undergick vidare på kunglig befallning granskning och omarbetning af Spegel och andra därtill förordnade personer, hvarvid 70 psalmer uteslötos, några nya tillades och åtskilliga språkförändringar gjordes. På sådant sätt uppstod den för sin tid förträffliga och alltid värderika psalmboken af år 1695.

Jämförd med föregående psalmböcker i Sverige, visar 1695 års psalmbok en större omvårdnad om den yttre formen och en rikare lifserfarenhet af Guds nåds verkningar uti en syndares hjärta och vandel. Dess ställning till 1819 års psalmbok inses lätt däraf, att af dess 413 psalmer ungefär hälften bibehållits i den senare, och dessa äro i allmänhet att räkna bland de yppersta pärlorna i vår psalmbok. Såsom psalmförfattare i gamla svenska psalmboken må med tacksamhet erinras om Arrhenius, Kolmodin m. fl., men främst Spegel och Svedberg. Uti 1819 års psalmbok finnas kvar 7 originalpsalmer af Svedberg, däribland prästpsalmerna 313, O gode herde du, som gaf ditt lif för fåren, och 316, Af dig förordnad, store Gud, den helga tjänst är vorden, och barnpsalmen 342, O Gud, som ej de spädas röst föraktar. Desslikes hafva vi af honom i denna vår psalmbok 14 öfversättningar, däribland de för honom

karaktäristiska änglaspalmerna 35 och 36, samt 272, Nu tackar Gud allt folk. 19 af honom omarbetade psalmer finnas där och bland dem må nämnas nattvardspsalmen 155, Du lifvets bröd, o Jesus Krist! Utom dessa finnes det i 1665 års psalmbok 6 originalpsalmer, 2 öfversättningar och åtskilliga omarbetningar af Svedberg. Har i allmänhet Spegel mera lugn och jämnmått än Svedberg, så har dock den senare en varmare känsla och individualiserar mera sin kristna församlingssång. I Spegels psalmer är det liksom Johannesfingrar, som visa syndaren hän till Guds Lamm; Svedbergs psalmer hafva i hvarje strof liksom en änglavinges kraft till att lyfta den trötta själen upp till harpospelarne omkring Lammet på Sions berg. Spegel är en paulinsk, psalmist och Svedberg är en petrinsk.

Svedberg hade under sina utrikes resor mottagit djupa intryck af den spenerska pietismen, hvilken i hans predikan och ämbetsverksamhet förenades med en allvarlig rättrogenhet. I sådan anda höll han t. ex. sina omutliga predikningar inför hofvet, hvarvid Karl den elfte måste säga: "När prästen hafver Guds ord, så har konungen intet att tala därpå". Hans två hufvudregler för prästerna lyda: "Görom först och lärom sedan, så vill Kristus hafva det, och så vill Kristi

folk hafva det," samt: "Vårt ämbete måste vara och blifva andans, och icke vårt eller människo-ämbete". Ännu kan man med glädje och uppbyggelse lyssna till denne ortodoxe pietist uti hans ånyo utgifna predikosamlingar: *Catechismi gudeliga öfning*, och *Sanctificatio Sabbathi* eller sabbatens helgande.

Det må äfven sägas, att Svedberg liksom Spegel arbetade för allmän kristlig upplysning bland folket, deltog i bibelöfversättningsarbetet samt var en trogen och uppoffrande fosterlandsvän. Sålunda nitälskade han också om det svenska språkets renhet och vård, hvarom hans Schiboleth bär vittnesbörd. Följande sköna ord må anföras från densamma: "När Gud varder allt i allom, skall det endels, barnsligt och ofullkomligt är upphöra. Men där blifver allt manligt och fullkomligt. Och där skola vi alla sjunga på ett tungomål, såsom den eller den Guds ängel eller det och det Guds helgon sången begynner. När vi hafva sjungit med Abraham en hebreisk, med Paulus en grekisk, med Ambrosius en latinsk sång, då få ock de med oss Svenskom sjunga på svenska: Dig vare lof och pris, o Krist! eller: Nu tackar Gud allt folk!"

Slutligen skola vi åtminstone här betrakta Svedberg såsom en rätt biskop. Själf skrifver

han sig någon gång: Biskop i skara och öfver svenska församlingarna i London, England och i Pennsylvanien Amerika. Han hade nämligen på de bästa grunder fått af sin konung ett särskildt uppdrag att hafva tillsyn öfver de svenska församlingarna i London, Lissabon och vid Delaware. I fyrtio år sörjde Svedberg troget för sina landsmäns andliga behof i Amerika. Dessa hade länge saknat själavård, då pastorer-na Rudman, Björk och Aurén utsändes dit år 1696 på Svedbergs rekommendation och försågos med ett stort bokförråd. Sedermera utbytte han dessa män mot nya lärare och med-sände allt jämt rikligen biblar, psalmböcker och sin för svenskamerikanernas räkning tryckta "gudeliga barnakatekes". År 1723 kunde Svedberg skrifva: "De svenska kolonisternas församling har nu fått gudeliga lärare och goda predikanter, att Guds ord är och blifver där rikligen lärdt och förkofradt. Där äro nu de svenska kolonisterna så förökade, att de nu hafva där byggt tre sköna stenkyrkor och inrättat barnskolor vid hvarje kyrka." Denna korta, ofullständiga teckning af Svedbergs lifsgärning må därför afslutas med de tacksägelseord, han erhöll i bref från församlingarna i Vicacoa och Kristina: "Vi prisa oss sannerligen lycksaliga, att vi kunna berömma oss af en

sådan biskop, som hafver en oförliknelig ifver om Guds ära och själarnas salighet. Vi tacka Gud för en sådan nåd”.

Spegel och Svedberg äro spegelbilder af svensk bergfast kristendom, och deras namn hafva för oss reformatorisk klang. Trosbröder och landsmän, må vi tacka Gud för hvad han genom våra andliga fäder gifvit oss, och må vi bevara och odla dessa hans gåfvor såsom ett heligt arf åt oss. Måtte äfven Augustana College och Teologiska Seminarium samt hela vårt luterska samfund troget odla denna kristliga tro och bildning. Därtill förläne Herren oss alla sin nåd och välsignelse!

JESPER SVEDBERG.

“Kom hit öfver och hjälp oss!”¹

Säg, hörde du en klagoton från fjärran:

“Kom öfver hit och hjälp oss, vi förgås?”

Du hör den, om du önskar tjäna Herren
och själf vill låta dig af ropet nås;
ty se, den rösten är från dina bröder,
som ännu bo i skugga, mörker, död.
O, säg, om icke då ditt hjärta blöder
vid tanken uppå deras djupa nöd?

Du lyssnar, frågar: “Hvad kan jag väl göra
att rädda dem?” Säg: “Här är jag, sänd mig!²
låt mig få gå att dem ur faran föra,
att visa dem rättfärdighetens stig!”
Har själf du fått en glimt från ljusets källa,
lys med den samma inför världen då!
Ej bör du ljuset under skäppan ställa,
men låta det på ljusastaken stå.³

Ty icke brukar väl den staden döljas,
som uppå höga klippan fått sin grund;⁴
och hvarför skulle väl ditt ljus omhöljas?
Nej, låt det lysa öfver jordens rund!
“Gån ut, gån ut i hela världen vida!”⁵
så ljöd från berget en gång Mästarn's röst.
Vill icke du nu till det verket skrida
att uti mörkret sprida ljus och tröst?

¹ Apg. 16: 9, 10.   ² Es. 6: 8.   ³ Matt. 5: 15.   ⁴ Matt. 5: 14.

⁵ Matt. 28: 19.

Kan själf du icke gå, din gåfva skicka,
 men glöm då ej en sak, som viktig är:
 knäpp händen samman, upp mot höjden blicka,
 välsignelse med gåfvan ock begär!
 Låt så ditt bröd utöfver vattnet fara,
 i längden finner du det nog igen;¹
 och så din säd i morgonstunden klara,
 men håll ej heller upp om aftonen!

Du vet ju icke, hvilket bäst kan lyckas;²
 ty Gud är den, som växten ger till allt.³
 Om ock ditt verk dig fruktlöst skulle tyckas,
 han är dock den, som ser dess rätta halt.
 Så därför ädel säd; gör godt i tiden;
 så rikligt, om du kan, det lönar sig;⁴
 se hän mot evigheten! Snart förliden
 är såningstiden; än ej hvila dig!

Men vid ditt sående du ej må glömma,
 att här du kanske aldrig skörda får;
 dock på den dag, då Gud vårt verk skall döma,
 helt visst uppskåras skall hvad här man sår.⁵
 Du får det allt, det lilla du försakar
 för Herrens skull, du får det allt en gång.
 De sinas väl han redan här bevakar
 och lättar hemligt deras bördors tvång.

Du klagar: "Ack, jag kan så litet gifva!"
 Gif hvad du kan! Minns Herren Jesu ord:
 "Hon gjorde, hvad hon kunde; det skall blifva
 till hennes minne sagdt rundt kring vår jord."

---

1 Pred. 11: 1. 2 Pred. 11: 6. 3 1 Kor. 8: 6, 7. 4 Ef. 6: 9, 10.
 5 Ef. 6: 7. 6 Mark. 14. 8, 9.

I änkans lilla skärf, af hjärtat gifven,
han ser ett värde, som ej andra se;¹
i himlens böcker blir den nog inskrifven,
fast jordens rike åt densamma le.

Men kanske du, som mycket ville sända,
ej ens har "Änkans skärf" uti din hand.
På annat sätt då hjälpas de elända,
som lida nöd i fjärran hednaland:
bed för dem alla, som där ute strida,
att de ej tröttna uti kampen svår.
Om "Moses' händer" tunga nedåt glida,
hur lätt en "Amalek" då seger får.²

Bed därför; men låt ock en "Hur och Aron"
dig understödja, om du själf är matt!³
Du, som har funnit "Rosen uti Saron",
bör du ej skaffa den åt andra gladt?
"Allt det I viljen mänskor göra eder,
det gören I ock dem",⁴ är Jesu bud.
Af det, som dagligen ditt hjärta gläder,
du dele med dig; så du tjänar Gud.

Ty "det I gjort den minsta af de mina,
det hafven I gjort mig",⁵ så Jesus sagt.
Hur många vilja låta ljuset skina?
Hur många ha hans ord på hjärtat lagt?
Hur många hörde rösten ifrån fjärran:
"Kom öfver hit och hjälp oss, vi förgås?"
Hur många af oss vilja tjäna Herren,
hur många låta sig af ropet nås?

A. C.

---

1 Mark. 12: 41—44. 2 2 Mos. 17: 11. 3 2 Mos. 17: 12. 4 Matt. 7: 12. 5 Matt. 25: 40.

Vårt missionsfält i Indien och en resa genom Samulcotta-konferensen.

Det missionsfält i Indien, som vi kalla vårt, är beläget vid Bengaliska viken i norra delen af Madras Presidency omkring 300 mil* norr om Madras och kallas "Godavery District". Sitt namn har det fått från den stora Godavery-floden, som räknas bland Indiens heliga floder och flyter från norr mot söder nästan midt igenom nämnda distrikt. Det ligger mellan 16°18' nordlig lat. och 80°56' och 82°40' östlig long., begränsas i norr af konungariket Hyderabad och Centralprovinserna, i nord ost af Vizagapatam District, i öster och söder af Bengaliska viken och i väster af Kistna district. Hela dess yttre innehåll är 6224 kvadratmil med omkring fem millioner invånare. Norra delen af Godavery District består af en bergskedja, betäckt med stora, nästan ogenomträngliga skogar, i hvilka tigern, leoparden, björnen, vildsvinet, vildbuffeln och mångahanda andra vilda djur hafva sina tillhåll. Södra de-

---

*Öfver allt menas engelska mil.

len däremot är ett lågland, genomskuret af Godaveryfloden, som vid Dawlaishwaram 36 mil från hafvet delar sig i flere grenar. Häri- från utgå en mängd kanaler, grädda af regering- en och begagnade dels för landets bevattning, dels för segelled. Slättlandet är mycket frukt- bart. Den svarta matjorden är på många stäl- len öfver 30 fot djup. Kanalsystemet är i re- geringens händer, och jordägare betala från 4 till 6 rupee (\$1.00 = 3 rupee) i vattenskatt om året för hvarje "acre".

Godavery District är indeladt i 16 taluk (counties). På västra sidan om floden ligga följande taluk, räknadt från söder: Narsapur taluk med 139 städer, Bhimavaram taluk med 148 städer, Tanuka taluk med 180 städer, Ellore taluk med 250 städer och Yarnagudem taluk med 203 städer. På östra sidan om flo- den ligga följande taluk, likaledes räknadt från söder:

Coringa, Ramachandrapuram med 131 stä- der, Cocanada, Pittaporam, Peddaporam med 213 städer, Rajahmundry med 469 städer, Tuni, Rampa, Bhadrachalam och Rekapalli. På del- talandet mellan de båda större flodgrenarna ligga Amalapuram taluk med 172 städer.

Vi vilja nu tillsamman göra en tur på en månad genom Samulcotta-konferensen, bestå-

ende af fem och ett halft taluk. Här finnas inga kanaler, hvarför vi måste färdas på oxkärror. Vi laga i ordning 3 eller 4 kärror, taga med två infödda lärare, en bibelkolportör, 3 eller 4 tjänare utom dem, som köra oxarna, vidare kökets alla tillbehör, stolar, bord, bröd, höns, vatten o. s. v. Vi äro redo, klockan är 4 e. m., och det är nu icke så varmt. Jag tager bössan på axeln och går i sällskap med de infödda lärarne. På afstånd efter komma oxkörarne så sakta. De köra blott en mil i hvarje halftimme. Vårt mål för första dagen är Jaggamperta, 12 mil från Samulcotta. Vi vandra framåt, vägen är vacker och makadamiserad. Stora banianträd med väldiga kronor, från hvilkas grenar hundratal luftrötter hänga ned mot jorden, af hvilka en del hafva slagit rötter i jorden och växa som stora särskilda stammar, äro planterade på båda sidor om vägen och gifva åt vandraren en behöflig och behaglig skugga. Vi vandra framåt; här och där träffa vi hedniska vandrare, och vi få samtala med dem. Än möta vi en kristen, och vi känna honom igen redan på afstånd. Hans rena hvita dräkt, hans glada ansikte och hans glädje öfver att få se en missionär vittnar genast om, att han är en kristen. Vi skjuta dufvar, som sitta i topparna på palmträden i lundarna, och ankor, som finnas i

dammarna nära vägen, så att vi hafva kött för kvällsmat. Det är icke lönande att skjuta mer, än man behöfver för kvällen, ty kött duger icke att gömma öfver natten i Indien.

Det är kl. 8 på kvällen, och vi äro i Jaggamperta. Körare och vagnar äro långt efter. Vi gå in i staden för att predika en stund på kvällen. Vi hafva här en lärare, ett skolhus och en skola. Läraren sänder genast bud till de kristna och skolbarnen; de komma. Hvarjehanda folk i staden se och höra, att en hvit man kommit till staden, och de komma. De kristna sitta ned på en matta af palmlöf på golvet, och hedningarna stå utanför. Vi sjunga en sång, läsa, bedja och predika, och bibelkolportören säljer biblar och delar däraf. Kl. är 10, och vi gå utom staden till ett härberge för resande. Tjänarne och vagnarna hafva kommit, kvällsmat skall tillagas och ätas. Det är varmt; ändock det är sent, visar termometern 102 grader F. Pankun (en fläktskärm hängande i taket) måste dragas för att gifva svalka, medan man äter. Vi lämna dörren och fönster öppna för att få litet frisk luft. Men ormar, hundar, sjakaler, skorpioner och andra ohyggliga djur kunna komma in, medan man sover. Det kan ingen hjälpa, ty luft måste man hafva, om man skall lefva och sofva i denna hetta.

Tidigt på morgonen begifva vi oss åter till skolhuset, folket är samladt, och vi fira i dag högtidlig gudstjänst med nattvardsgång; fem personer skola döpas, afsäga sig hedendomen och bekänna sin tro på Kristus. Efter gudstjänstens slut samtalas med kristna och hedningar, böcker säljas, och vi uppmana hedningarna att läsa och höra Guds ord och de kristna att blifva ståndande i den frihet, hvartill Kristus dem friat hafver. Vi bo i Jaggamperta i 5 dagar och besöka därifrån 10 kringliggande städer, en hvarje morgon och en hvarje kväll. Midt på dagen, då det är för varmt att vara ute, hålla vi oss inne. Folket kommer och går om hvartannat. Afgudapräster vilja höra om vår lära och tala med oss. Se här ett exempel på ett sådant samtal: Jag: "Hvem är ni?" Han: "En afgudapäst." "Hvad vill ni?" "Tala med eder om eder religion". "Hafven I hört något om vår religion?" "Ja, litet, men var god och säg mig mera". Jag talar om för honom vår lära om skapelsen, återlösningen genom Kristus Jesus och Guds vilja och råd om vår frälsning och salighet. "Ja, den läran är bra för europeen". "Ja, den är bra äfven för eder, hinduer. Icke tror väl ni, att edra beläten äro gudar, som kunna hjälpa? Eller att de, som I sägen för folket, äta, dricka och behöfva offer?"

LUTHERSKA KYRKAN I SAMULCOTTA.

"Vi afgudapräster tro icke, att beläten äro
 gudar, men att de representera gud; men det
 lägre folket måste tro, att det är Gud". "För-
 stån I då icke, att I ären falske och bedragare"?
 "Jo, vi veta det, men vi äro födde afgudapräster
 och hafva därigenom vår näring". "Vore det
 då icke bättre, att I voren ärliga och saden folket,
 hvad I tron?" "Det kunde ju vara, men huru
 ginge det då med magen (klappande sig på
 magen)?" "Men Gud, frälsning och saligheten
 är väl mer än magen?" "Nej, magen är för mig
 mer än gud, ja, magen är min gud. Vill ni
 gifva mig att äta och dricka hvad jag behöfver,
 så skall jag också blifva kristen". "Nej, vi vilja
 icke hafva några, som blifva kristna för magens
 skull, men omvänden eder till eder Gud och
 Frälsare, och han, som gifvit eder födan, då I
 varit hans fiender och motståndare, skulle han
 icke gifva eder, hvad I behöfven för detta lifvet,
 då I blifven hans efterföljare?" Omkring här-
 berget samlas en hop af tiggare, som skrika
 med full hals: "Prabhuva, prabhuva (Gud),
 tandri, tandri (fader). Gifver man dem hvar sin
 slant, så har man genast fem gånger flera, som
 skrika, ty inför en europe äro nästan alla tig-
 gare. Sjuka komma och klaga sin och sina an-
 hörigas nöd och vilja hafva medicin, hvilket de
 ock få, så långt tiden räcker. När middagen

blir färdig, måste de aflägsna sig, medan man äter. I de flesta fall äro vi ute mycket om nätterna och resa, eller komma hem sent på kvällarna, hvarför det är nödvändigt att på en liten stund hvila efter middagen. Efter hvilan få vi åter en stund till samtal. En del af dem, som voro med på förmiddagen, är kvar, och andra hafva kommit. Vi tala, utdela medicin och böcker, tills det blir så svalt, att vi kunna begifva oss i väg till en annan stad. De små städer, som ligga omkring en central-plats, hvarest vi hafva lärare och skola, få ett mera knapphändigt besök. Vi stanna där endast några timmar en morgon eller kväll. Vi gå till stadens afgudatempel, och på en öppen plats framför detsamma, hvarest folket brukar samlas, börja vi sjunga en sång. Först predikar jag, sedan sjunga vi en sång, därefter predikar en af de infödda lärarne, så en sång igen. Så omväxla vi med predikan och sång från 2 till 4 timmar. För artighets skull följa sedan många af stadens invånare oss utom staden, då vi gå därifrån. Ungefär så där går det till dag efter dag.

Vi bryta upp från Jaggamperta och begifva oss nattetid till Erravaram, 8 mil längre bort. Här resa vi nu den stora kungsvägen mellan Madras och Calcutta. Denna väg är den bästa

och finaste, jag sett i hela världen. Den är bred och öfver 1,000 mil lång, makadamiserad och stora väldiga träd växa på båda sidor. Träden, hvars grenar räcka tillsamman öfver vägen, bilda ett hvalf, hvars skönhet icke kan beskrivas. Framkomna midt i natten, slå vi oss ned i ett gammalt hus, uppbyggt af en engelsman, som för några år sedan här byggde en bro öfver den stora Erravaramfloden. Husets väggar äro af jord och lera och taket af palmlöf. Där inne regera stora svarta myror, och i taket hafva de hvita myrorna begynt sitt förstörelseverk. Vi undersöka huset, döda några ormar och skorpioner, sätta in våra saker, göra i ordning sängarna, som vi medföra, och lägga oss sedan att sofva. På morgonen gå vi ut i staden för att predika och döpa några män, som blifvit förberedda till dopet af en af våra infödda lärare. Läraren bodde icke här utan gick hit och predikade och undervisade dopkandidaterna. När vi komma till staden och fråga efter dopkandidaterna, infinna de sig, men underrätta oss om, att de redan äro döpta. För några dagar sedan kom en baptistmissionär, och då han hörde, att de voro förberedda för dopet, sade han, att han skulle döpa dem. De svarade: "När vår missionär kommer, skall han döpa oss". Han försäkrade dem, att jag och han

voro goda vänner, och att det gjorde detsamma, hvilken af oss som döpte dem. Det var först då jag nu kom, som de fingo veta, att de icke tillhörde oss, och de voro mycket ledsha öfver, att de låtit sig bedragas. Sedan vi här besökt kringliggande städer, bryta vi upp och resa till Timmapuram.

Timmapuram är en stad, som ligger inom feberområdet i skogs- och bergstrakterna, omkring 14 mil norr från Erravaram. Vägen slingrar sig fram genom skogen mellan bergen, och det bär uppåt högre och högre. Den, som första gången reser denna väg, blir alldeles förtjust vid betraktandet af de skogbeklädda bergen och de vackra dalarna, uppfyllda af fruktträdslundar och bördiga åkerfält. Framkomna söka vi efter något hus, där vi kunna tagga in, men kunna icke finna något annat än tingshuset, ett hus med lerväggar och palmlöftak. Häradshöfdingen rödjer undan papper och böcker. Vi få taga huset i besittning, så länge vi stanna. Det är sent på kvällen, och vi måste hafva något till mats. Vi sända bud efter borgmästaren och bedja honom att skaffa oss en höna och mjölk för vår kvällsmat. Han kommer tillbaka utan något. Då bedja vi häradshöfdingen att skaffa det för oss. Häradshöfdingen, hans skrifvare och tjänare och borgmästa-

ren och hans tjänare begifva sig ut att skaffa, hvad vi önska. De återvända med en höna, men någon mjölk kunde icke fås i staden, och viingo äta vår kvällsmat utan mjölk. Följande dag ving vi hvad vi önskade. Regeln är den i Indien, att borgmästaren skall skaffa hvad europeerna behöfva, då de äro ute på resor. Vi missionärer begagna oss sällan af detta privilegium, emedan det vanligtvis då blir dyrare.

På morgonen gå vi ut i staden för att predika, och ganska många samlas för att höra. Detta är en ensam plats midt i skogen, hvarför vi icke stanna här länge. Oxar och kärror göras i ordning. Vi resa därifrån en morgon, ty nu äro vi inne i de vilda skogar, där den fruktansvärda tigern har sitt hemvist, och här kan man därför färdas endast om dagen. Vägen är dålig, inga broar öfver floderna. Vägen slingrar sig mellan bergen allt högre upp. Skogen blir tätare, stora klungor af från 20 till 50 bamburör växa nere vid jorden mycket tätt vid hvarandra, och dess toppar böja sig sedan utåt på alla sidor, så att det ser ut som en väldig blomsterkvast. Träden så väl som bamburören omslingras af otaliga slingerväxter, som undersfundom räcka ända upp till topparna. Här och där ser man framför oxarna en stor 5@6 fot lång glasögonorm. Icke långt från vä-

gen höres från skogen en tiger ryta, så att både människorna och oxarna börja darra af förskräckelse. Längs vägen äro några små städer, hvarest vi stanna och predika, fortsätta sålunda vår färd, tills vi komma till Adatigala, den sista stad vid denna vägen, ty här tager vägen slut. Här fanns för 4 år sedan intet härberge eller hus, hvarest en hvit man kunde bo. Utom staden fanns ett tak af gräs hvilande på pålar. Ehuru vi här äro utsatta för både regn och vild-djur, så måste vi slå oss ned här, ty det är den enda plats, där vi kunna få tak öfver hufvudet. Här skola vi nu hafva vårt hufvudläger åtminstone en vecka eller två. Rundt omkring finnas städer och byar. Vi äro vid norra gränsen af Telugulandet, och längre norr ut bor ett folk, som kallas kois. Kois tala ett särskildt tungomål, men förstå äfven telugu, så vi kunna predika äfven för dem. Huru skola vi nu kunna besöka alla städer häromkring, då det icke finnes några vägar. Jo, vi lämna här vagnar, oxar, tjänare och alltsamman, taga blott med oss litet mat för första dagen. Vi skaffa oss två infödda vägvisare och försvarare. De bära min kappsäck och en filt, samt hafva hvar sin stor knif eller ett svärd med ett väldigt skaft. Med detta vapen våga somliga möta tigern. Jag bär min bössa på axeln, de infödde lärarne

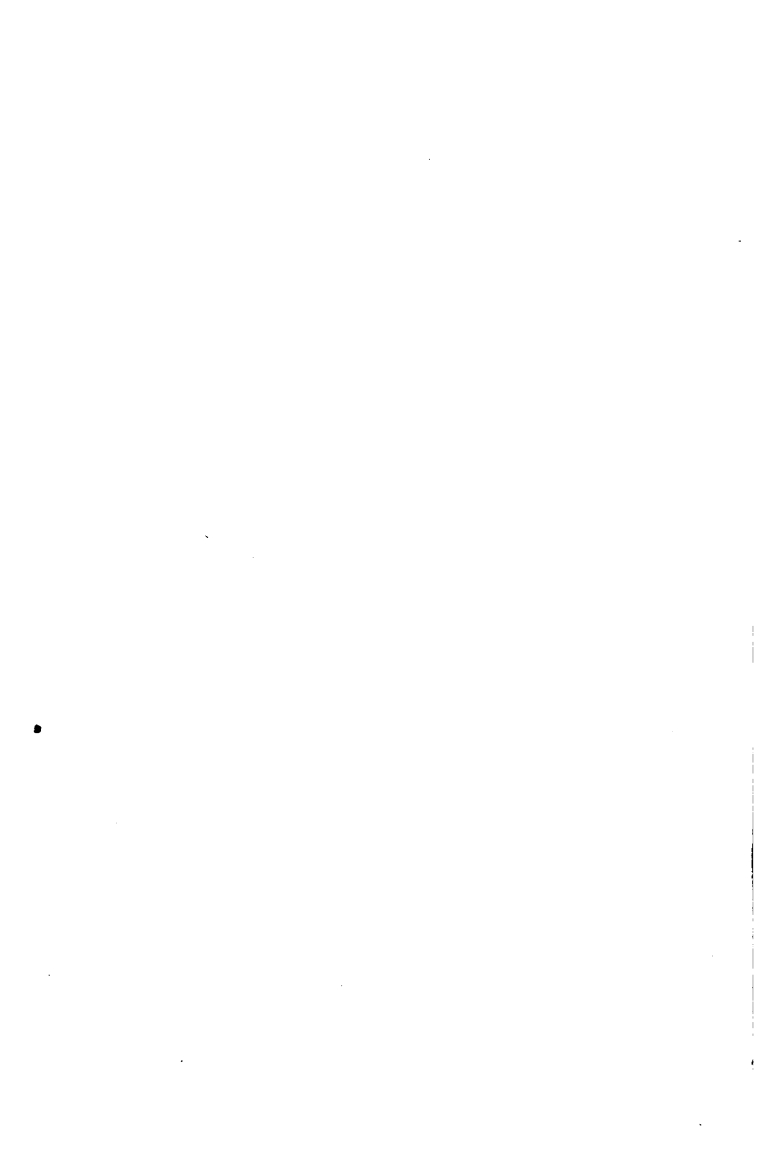
följa efter. Så begifva vi oss in i skogen och vandra på små gångstigar än öfver branta berg och backar, än genom mörka dalar; stundom komma vi till stora floder, bärarne taga mig på ryggen och bära mig öfver vattnet, och är detta för mycket, måste vi simma eller rida grensle på en stock öfver floden. I alla städer längs vår väg, predika vi evangelium och sjunga kristliga sånger. När vi så vandrat omkring 8 mil in i urskogen, börja de infödda lärarne rygga tillbaka. De vilja icke gå längre, ty här rasa förfärliga febrar, och tigern tager sitt rof för hvarje dag, och det är besvärligt för dem att vandra barfotade på dessa klippiga och törniga stigar. Dessutom äro vi nu ibland det vilda bergfolket kois, som utan kläder vandra omkring i dessa urskogar. Jag säger dem, att de kunna stanna eller gå tillbaka till hufvudkvarteret, om de vilja, men jag skall fortsätta min färd ännu 8 eller 10 mil. De svara: "Stanna här våga vi icke, gå tillbaka våga vi icke heller; ni är vår fader, vill ni icke gå tillbaka, så skola vi följa eder, hvart det än bär. När bara ni är med, så äro vi trygga". Vi fortsätta vår färd, och strax före solnedgången äro vi i den bestämnda staden midt ibland ett af det mest vilda folk i Indien. Under dagens lopp hafva vi till fots på obanade stigar vandrat omkring 20

mil och predikat i fem städer. Trötta sätta vi oss ned på en veranda vid sidan af några kor, som där stå bundna öfver natten. Huru skall man här bland vildarna få något till kvällsmat. Jo, en man lofvar att koka risgryn och skaffa mjölk. Medan han gör detta, gå vi uti staden att predika. Aldrig förr har någon missionär varit på dessa trakter, och folket har aldrig sett en hvit man, hvarför det nu är mycket nyfiket. Alla måste noga betrakta skor, strumpor, rock och den stora hatten. Sedan vi ätit vårt ris, lägger jag mig på en palmlöfsmatta på verandan med filten under hufvudet. Följande morgon gå vi tidigt ut att predika igen, hvarefter vi begifva oss en annan väg mot vårt hufvudkvarter. På samma sätt som vi gjorde dagen förut, stanna och predika vi i alla städer och byar, som ligga nära vår väg, och vi komma lyckligt till Adatigala, innan solen gått ned. Följande dag är torsdag. Det är då torgdag i Adatigala, och vi måste stanna här för att passa på tillfälle att predika för den stora skara människor, som här samlas från nära och fjärran. Vi predika och sjunga sånger under flere timmar, och folket kommer och går. De flesta hafva aldrig förr hört evangelium om riket och lyssna med uppmärksamhet. Efter predikan samtala vi med många, som vilja veta,

JOHN HENRY, KATEKET I SAMULCOTTA.

hvarifrån vi äro, bedja oss komma till deras stad att predika och upprätta skolor, att deras barn må lära läsa o. s. v.

Fredagen begifva vi oss upp i bergen igen på ett annat håll och besöka 6 eller 7 städer på dagen. Bland dessa städer må särskildt nämnas Bhimawaram, residensstaden för en fylkeskonung, som regerar i dessa bergstrakter. Vi gå in till konungen, som sitter nästan naken på en fin matta på golfvet. När jag stiger in, reser sig konungen och alla skrifvare och tjänare och förblifva stående, tills jag satt mig och bedt dem sätta sig. Konungen sätter sig, men tjänarne förblifva stående, så länge vi äro inne. Jag talar om mitt ärende för konungen, och han blifver glad öfver att få höra om vår Gud, vår Frälsare och vår tro. Jag beder honom sammankalla sitt folk, ty jag önskan predika för detsamma. Han gör det genast. Vi sjunga några sånger, predika och bedja. Han blef mycket belåten, bad oss komma tillbaka och sade, att är det något jag önskar, skall jag låta honom veta det, och han skall göra hvad han kan för mig. Jag sade honom, att jag i Adatigala ville hafva ett stycke jord för att därpå bygga kyrka och skolhus och till begravningsplats för de kristne. Han sade: "Mycket gärna får ni det, utvälj hvilken plats ni vill och huru stor

ni vill, och jag skall gifva eder köpebref på den. Ni får det för intet, skall blott lämna det tillbaka, då ni icke längre behöfver det, ty jorden kan här icke säljas i egentlig mening''.

Vi fortsätta vår färd hela dagen, och kl. 4. e. m. hafva vi ännu 5 mil till den stad, i hvilken vi ämna tillbringa natten. Vi måste för de vilda djurens skull vara där, innan solen går ned, (solen går här upp och ned kl. 6 nästan året rundt). Plötsligt uppstiger ett åskmoln, det mörknar i hela nejden, åskan duntrar, så att berg och backar skakas, regnet är så häftigt, att det faller i strömmar, den smala stigen mellan bergen och på hållarna har i ett nu blifvit förvandlad till en strömfåra; vi måste dock vandra just i denna fåra, ty på båda sidor är tjock skog. Det är ganska besvärligt att komma fram, stundom träffar foten stora stenar, och stundom sjunker man ned i ett hål, så att vattnet stiger öfver knäna. Jag har ett paraply öfver hufvudet, hvarmed jag skyddar öfre delen af kroppen, tager själf min filt på axeln för att hafva den torr till den stundande natten. Genom det häftiga regnet och vadandet i vattnet har jag blifvit alldeles genomvåt, nästan upp till armarna. Bössan och krutet äro våta och duga till intet. Vi vandra genom skogen, där många tigrar hafva sina hålor och där blott

några dagar förut flera personer af dem blifvit dödade. Ju närmare kvällen det lider, desto häftigare faller regnet, och åskan dundrar, som den gör endast i Indien. Alla mina följeslagares hjärtan bäfva, och de säga, att det är hopplöst att försöka nå staden, ty vi äro i denna kväll ett säkert byte för tigrarna. Äfven jag är trött, men icke hopplös. Jag talar med mina följeslagare för att uppmuntran dem. Ännu en svårighet hafva vi kvar, innan vi nå staden. En flod har genom det häftiga regnet svällt upp, så att den är omkring 15 fot djup och ganska bred. Huru skola vi komma öfver denna forsan-de flod? Ett stort bastrep, som är fäst på båda sidor af floden, finnes. Vi taga en trädstock, lägga den i vattnet, sätta oss grensle på stocken och draga af all makt i repet, och så komma vi öfver till andra stranden. Blott en half mil mera, och vi äro vid målet för den dagen. Klockan är öfver sex, och mörkret har redan inbrutit, men vi tacka Gud, att vi nu äro vid staden välbehållna, och vi räkna det som ett under. Under ett grästak, hvilande på pålar, slå vi oss ned. En inföding kokar oss litet ris, slagtar en höna och tillagar en rätt, kallad hönskurry. Sedan vi ätit, tager jag af de våta kläderna, hänger upp dem i taket, sveper in mig i filten, som jag lyckats hålla någorlunda torr,

men äfven där jag ligger, regnar det nästan hela natten, så att jag blir åter genomvåt. På morgonen måste vi nöja oss med de våta kläderna igen, men de blifva snart torra, sedan solen börjat skina. Vi fortsätta vår färd tillbaka till Adatigala och besöka alla städer längs den vägen. På detta sätt fortsätta vi dag efter dag. Den sista natten vi stanna i Adatigala äro jag och en af mina tjänare uppe till öfver midnatt för att packa tillsamman våra tillbehör: Då kommer lömskt som en katt en tiger från skogen, tager en gris ungefär 50 fot från min säng och springer med densamma åt skogen; jag lade mig dock och sof och vaknade i frid. Tidigt på morgonen resa vi härifrån och resa igen ned på slättlandet till en stad vid namn Prettipardu. Här finnes intet härberge för resande, hvarför vi slå oss ned i polisstationen och bo i två fångceller. Här är en centralplats, hvarest vi hafva lärare, skolhus, skola samt några kristna. På kvällen skola vi hafva gudstjänst utanför skolhuset. Åtta män hafva blifvit förberedda till dopet af därvarande lärare. De skola i kväll döpas, men de komma icke. Hvad kan orsaken vara? De äro tjänare under en raza (patron), och han har fått höra därom, har därför kallat dem till arbete för att förhindra deras dop. Vi predika, hafva nattvardsgång

och döpa ett barn. Följande dag examinera vi skolan, hvilken gjort ganska goda framsteg. Häromkring besöka vi åtskilliga städer, hvarest vi hafva kristna. I Kinlampudi besöka vi en raja (kung), samtala med honom om lifvets väg. Han och hans husfolk höra på med intresse nära två timmar. I en annan stad, under det jag predikar i en del af staden, hvarest lågkastfolket bor, komma tvenne budbärare från några razas och bedja mig komma att predika för dem. Jag gör det. De höra på en stund, sedan frågar jag dem hvarjehanda om religionen, och de erkänna sanningen af hvad jag sagt. Efter en stund säger den förnämste mannen: "Jag har nu icke tid att höra mera denna gång, jag måste gå hem och äta mitt opium". Stadens borgmästare ligger för döden och sänder bud till mig, att jag skall komma och gifva honom medicin. Jag säger honom, att det är för sent. Han måste snart dö. Jag talar med honom om nödvändigheten af att bereda sig för döden och att lära känna sin Frälsare. Hvad evangelium verkade i sista stunden är svårt att säga. Han dog kort därefter. Vi begifva oss till en annan stad, slå oss ned i ett härberge för resande. På kvällen gå vi som vanligt ut att predika. När vi återkomma, har en baptistmissionär kommit till samma härberge. På mor-

gonen gå vi ut till en närliggande by att predika. Omkring femton minuter efter det vi börjat predika, kommer baptistmissionären efter, stannar vid pass ett stenkast från oss, begynner blåsa i ett munspel för att därmed draga folkets uppmärksamhet. Barnen och en del af de äldre springa dit för att se och höra. Vi sluta där, och gå till en annan stad att predika. På eftermiddagen lämna vi nämnda härberge och gå till en annan stad. För att icke baptistmissionären skall göra samma misstag igen, säger jag honom, att jag nu reser till Woodsleroo. Vi hafva knappast varit där tio minuter, förrän han kommer äfven dit och blåser i sitt munspel. För hedningarnas skull säger jag då intet till honom, men skrifver till honom därom efteråt. Så hafva vi att strida mot hedendomen och villfarelsen på alla sidor. Vi hafva nu varit borta en månad och besökt mer än 60 städer. Det är lördag, och vi måste hem. Hemkomna, finna vi många, som vänta på oss. Byggmästare, snickare, tegelslagare och tjänare vilja hafva betalning för den flydda månaden. Sjuka vilja hafva medicin, somliga hafva kommit från aflägsna trakter och väntat i flere dagar. Det dröjer långt in på natten, innan allt detta blir expedieradt. Det kändes nu godt och lugnt att få lägga sig till hvila i det kära Samulcotta.

Följande dag är det söndag. Följ med och se vårt arbete på en söndag hemma vid stationen! Kl. 8 f. m. högmässa och nattvardsgång i Samulcotta. Några personer blifva döpta. Två par skola vigas i kyrkan, men blott det ena paret infinnet sig i tid; det andra paret vet icke tiden af brist på klocka, kommer därför, sedan jag rest hem. Kl. 2 e. m. högmässa i Peddapoor. Kl. 4 e. m. söndagsskola och kl. 5 e. m. predikan i högkasts skolan i samma stad. Kl. ½8 e. m. aftongudstjänst i Samulcotta.

Måndagen är lärarnes betalningsdag. 25 lärare inlämna sina räkningar på lön och resutgifter för den flydda månaden, samt sina skrifna rapporter öfver sitt arbete. Jag betalar dem deras räkningar på förmiddagen. På eftermiddagen och hela tisdagen har jag ett slags skola med lärarne. Ett hufvudstycke i katekesen eller ett stycke i kyrkohistorien eller dogmatiken genomgås, eller hafva lärarne predikoundervisnings- och sångöfningar.

Må Gud välsigna det lilla, som göres för att bringa Indiens millioner till Kristus, att hans namn må varda känt och förhärligadt och många själar vinnas för hans rike! E. E.

Dauids psalm 118.

Säge så hvart jordens tjäll :
"Herrens godhet varar!"
Säge så Guds Israel :
"Gud sin nåd ej sparar!"
Arons hus, hvar herde from :
"Herren oss bevarar!"
Säge ungdom, ålderdom :
"Gud vårt lif försvarar".

Herren står mig bi,
jag för intet fruktar,
Herren står mig bi,
äfven när han tuktar.

Bättre är att fly
till den evigt störste
än till mänskor fly,
konung eller förste.

De omringa mig,
ondskans täta svärmar,
de omringa mig,
men mig Gud beskärmar.

Herrens namn är stort,
Herrens namn ger lisa,
är min frälsnings port,
är min morgonvisa.

I de frommes hus
 sjunges det om frälsning,
 emot Herrens ljus
 skallar deras hälsning.

Herrens starka hand
 höjer eller krossar,
 Herrens starka hand
 böjer eller lossar.

O, jag skall ej dö,
 om ock döden nära!
 O, jag skall, ett rö,
 sjunga Herrens ära!

I de stilla, helga gårdar, i rättfärdighetens port
 vill jag med de fromma sjunga, hvad min Gud i
 nåd har gjort.

Se, den sten, som byggningsmännen kastade för-
 aktligt bort,
 han skall till en hörnsten blifva, hela världens
 innan kort.

Herren Gud skall detta göra, göra honom un-
 derbar,
 låt oss fröjdas åt den dagen, Herren i sitt råd-
 slag har!

Hosianna, fräls oss, Herre, möt oss med din
 nådefamn,
 o, välsignad vare han, som kommer uti Herrens
 namn!

Tacka Herren i hans gårdar, mänskosjäl, du ti-
dens gäst,
pryd dig att den dagen möta, prydd dig som till
evig fest!

Gud, min Gud, dig vill jag tacka, outgrundligt är
ditt råd
och din godhet utan like och förutan gräns din
nåd.

EDV. EVERS.

Svenska ev. lutherska församlingen i Hinckley, Minn.

Staden Hinckley ligger halfvägs imellan de stora städerna St. Paul och Minneapolis, Duluth och West Superior utmed St. Paul och Duluth-banan samt Eastern Minnesota-banan. Före branden hade staden en befolkning af 1200 invånare och var en betydlig plats för skogsafverkning. Många svenskar hade här nedslagit sina bopålar, och år 1883 stiftades en sv. luth. församling, och tre år därefter byggdes en liten kyrka. Som församlingen saknade stadigvarande lärare och endast tillfälligtvis betjänades af våra studerande samt distriktets pastorer, kom hon icke till någon nämnvärd utveckling. På hösten 1893 förenade sig församlingen med Rush City till ett pastorat och kallade pastor G. Peterson till lärare, som äfven antog kallelsen och öfvertog församlingsvården i maj året därpå. Församlingen syntes nu gå en ljusare framtid till mötes; men ingen visste, att stadens undergång var så nära. På grund af den då rådande torkan hade elden härjat här och där i skogarna under hela som-

maren, men ingen anade någon särskild fara. Så kom den sorgliga och minnesvärda 1 sept. 1894, då Herren genom en stark sydlig vind gaf fritt lopp åt det brinnande elementet, som likt en eld-cyklon drog fram öfver staden och nejden däromkring och ödelade allt i sin väg. På mindre än en timme var hela staden förvandlad till en askhög, och omkring 250 af dess invånare voro förbrända lik. Inalles funno 413 människor sin död i den s. k. Hinckley-branden, och de flesta äro begrafna uti den sv. luth. kyrkogården. De, som blefvo räddade undan elden, undkommo med blotta lifvet, och ingen penna kan teckna den rysliga synen af svartbrända människokroppar, de räddades jämmerrop öfver förlusten af sina anförvanter och sina jordiska hem. Som denna tilldragelse redan är väl känd, vilja vi icke här vidare tala därom utan böja oss för Herrens straffande och tuktande hand och erkänna, att alla hans vägar äro rätta.

Herren slår, men han helar ock. Öfver hela landet väcktes sympati och medlidande för det brandskadade folket; och till deras understöd inkommo utom proviant och kläder närmare 105,000 dollar. I sanning ädelt gjordt.

Vår lilla församling förlorade icke blott sin jordiska egendom — kyrkan var icke brandförsäkrad — utan också åtta af sina medlemmar;

och att under sådana förhållanden bygga kyrka var icke tänkbart. Men Herren heter råd. Våra församlingar, ungdomsföreningar och enskilda bidrogo icke blott till de allmänna behofven, utan gjorde ock särskilda insamlingar till församlingens kyrkobygge. Imellertid inkommo penningar, så att en kyrka 24x36 med torn och sakristia fullt färdig och skuldfri står där i den nedbrända kyrkans ställe och vittnar icke blott om Guds barmhärtighet utan ock om vårt lutherska folks offervillighet. Den 15 sistlidne aug. var för församlingen en stor högtidsdag. Konferensens ordförande dr E. Norelius, assisterad af 6 pastorer, invigde den lilla helgedomen till ett Herrens hus. Texten var Ps. 66: 5.

Alltså innan ett år hade gått sedan den sorgliga ödeläggelsen, hade församlingen fått en kyrka större, bättre och skönare än den gamla. Af Herren är det skedt och är ett under för våra ögon. Församlingen räknar 125 medlemmar, af hvilka 70 äro kommunikanter. I den mån vårt folk inflyttar och upptager landet här omkring, kommer ock församlingen att tillväxa.

Herren säger: Om du går igenom vatten, vill jag vara när dig, att strömmarna icke skola dränka dig; och om du går uti elden, skall du icke bränna dig, och lågan skall icke bita uppå dig. Es. 43: 2.

G. P.

Härtill må läggas ett utkast af invignings-
talet, som hölls vid tillfället.

“Kommen och sen uppå Guds verk, den så
underlig är i sina gärningar ibland människors
barn” (Ps. 66: 5).

Detta tillfälle gifver oss anledning att tänka
på:

*Guds underliga verk ibland människors
barn.*

1. Guds underliga verk ibland människors
barn, då han straffar och tuktar.

För snart ett år sedan gick en förfärlig vådeld
öfver denna stad och denna trakt. Eder stad
blef fullkomligt uppslukad af elden, icke ett enda
hus stod kvar, skogen i hela trakten brann upp,
många af Hinckleys invånare förlorade sina lif.
Nära 400 människokroppar ligga begrafna på
den svenska lutherska kyrkogården, om hvilken
man icke har någon visshet, hvilka de voro i
lifstiden.

Eder kyrka brann upp, eder församling för-
skingrades, och så vidt man vet, förlorade 8 af
dess medlemmar sina lif.

Det var ju en gräslig ödeläggelse; men det var
mer: det var en domseld, det var en tuktans
och pröfningens eld, men på samma gång, så-
som vi hafva skäl att tro, en reningens eld för
icke så få.

Vi vilja icke säga, att de, som förgingos i Hinckley-branden, voro syndare framför alla andra och förtjänade mera uppenbart straff än andra; men Herren ville visa, att han har rätt och makt att straffa ogudaktiga människor, när och hvar han vill, och därför säger han varnande och hotande till alla ogudaktiga: "Om I icke bättren eder, skolen I alle sammalunda för-gås" (Luk. 13: 5).

Men ofta är det så, att de fromme synas få lida lika mycket som de ogudaktige, när Herrens straffdomar gå öfver land och stad. Skola vi säga, att Herren straffar utan urskillning, att han behandlar rättfärdiga och orättfärdiga lika? O nej! Men det som för den orättfärdige blir död och dom, blir för den rättfärdige lif och förlossning eller också en hälsosam tuktan, en allvarlig varning att utgå från världen och dess ogudaktiga väsende samt bättre taga vara på hvad som till lif och gudaktighet tjänar.

Så underbart och strängt måste Gud gå till väga med människors barn för att rädda åtminstone några af dem. På det sättet handlade han fordomdags, när han förgjorde de ogudaktiga människorna genom syndafloden, och när han lät regna eld och svafvel öfver Sodom och Gomorra etc.

2. Men låtom oss ock tänka på Guds under-

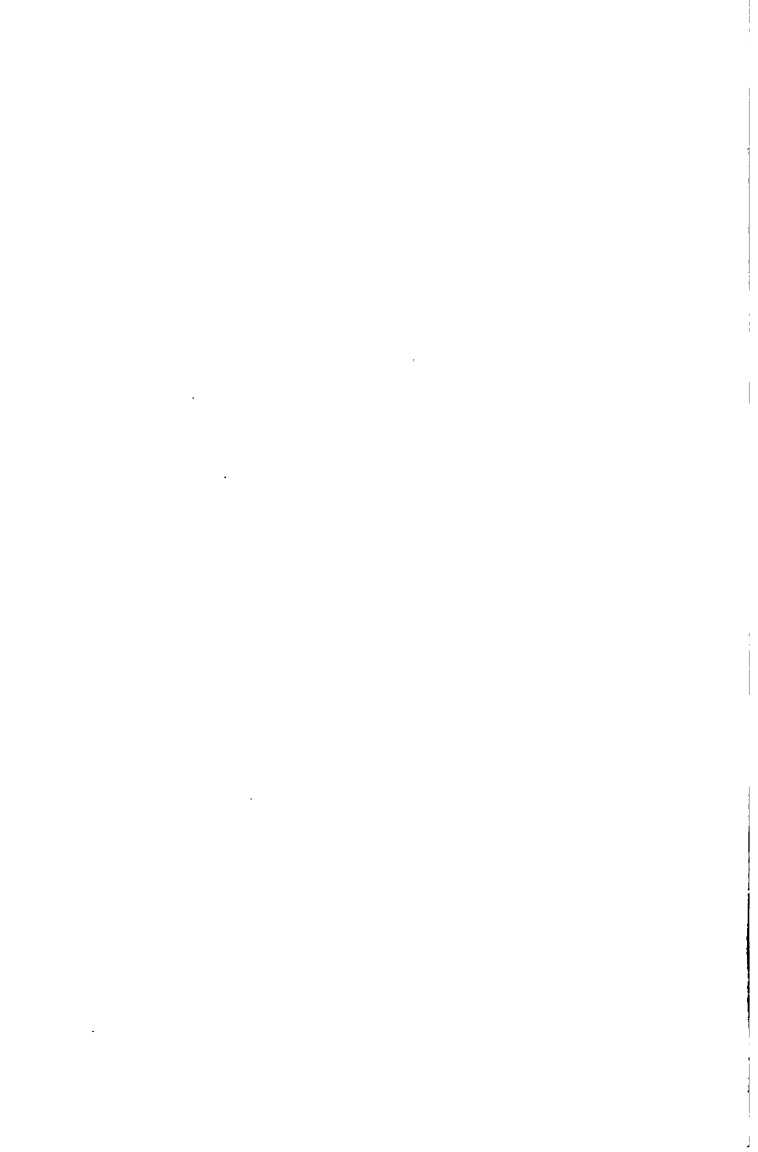
liga verk ibland människors barn, då han i nåd vänder sig till dem, tröstar, hjälper och uppmuntrar dem.

Huru helt annorlunda ser det icke ut här i dag än hvad det gjorde de första dagarna i sept. förlidet år! Hvem kunde då tro, som reste härigenom och såg ödeläggelsen, att denna stad någonsin skulle resa sig ur sin aska? Hvem kunde tänka, att på kortare tid än ett år skulle åter många lyckliga familjer i stillhet och frid bo härstädes i väl ombonade hem? Och hvad vår kära svenska ev. luth. församling i Hinckley beträffar: hvem kunde tänka annat, än att den var och skulle för många år åtminstone förblifva förskingrad, om icke alldeles tillintetgjord? Och likväl stå vi här i dag i detta fullfärdiga och skönt tillpyntade Herrens hns, och hvad mera är, det är uppfyllt af andäktiga tillbedjare. Här är en församling större än före branden, och alla utsikter för dess framtida bestånd äro goda.

Templet och församlingen stå här som en underbar Guds gärning bland eder, människors barn. Herren har vändt sitt ansikte i nåd till eder. Han har hjälpt, tröstat och uppmuntrat eder på ett underbart sätt. Huru har han gjort detta? Jo, på så sätt. Han har gifvit eder såsom församling genom branden en bättre anda

SV. EV. LUTH. KYRKAN I HINCKLEY, MINN.

och ett bättre sinne, än I haden förut, och han har uppväckt mycken barmhärtighet och kärlek ibland systerförsamlingarna, så att de gifvit en riklig hjälp till detta nya tempels uppförande.

Det är på det sättet, som Gud ej så sällan får gå till väga för att uppväcka kärlek och giffildhet ibland sina kristna. Så gjorde han, när vårt barnhem förstördes. Han uppväckte därigenom så mycken förbarmande kärlek, att barnhemmet kom genom stormen i bättrestånd, än det hade varit förut. Sammalunda har det gått med denna församling, och därför skola vi nu allvarligen tacka Gud.

3. Det är dock i en ännu högre mening, som denna kyrka står ibland eder såsom ett Guds underverk.

Hvad är meningen med denna kyrka? Hvar-till skall hon tjäna? Jo, hon skall tjäna till alldeles samma ändamål som Noaks ark. Hon skall vara en räddningsark för vårt svenska folk på denna plats, på det de icke allesammans skola förgås i syndafloden. Är då här en syndaflod för handen? Helt visst, och det är icke så särdeles svårt att se. — — — Denna kyrka skall tjäna till ett Soar, dit man må kunna fly från Sodom och Gomorra, ty Kristi kyrka är den rätta räddningsarken, emedan hon har lef-

vande Guds ord, frälsningens evangelium i ord och sakrament. — — —

Det är därför som Kristi kyrka är ett underbart Guds verk ibland människors barn — jag talar nu om Kristi församling —, och så underbar är den, att den icke kan ersättas hvarken med det civiliserade borgerliga samhället, dess skolor och barmhärtighets- och reformationsanstalter eller med några mänskliga föreningar, de må vara hemliga eller uppenbara och för öfrigt huru goda som helst.

Frågar man: Hvad är det, som här skall uträttas? så svarar jag: Idel gudomliga, underbara gärningar bland människors barn. Ty syndare skola här omvändas från mörkret till ljuset, från satans makt till Gud. Syndare skola här rättfärdiggöras, pånyttfödas och helgas till Guds boningar. Här skall himmelsk kraft skänkas åt de kraftlöse, så att de skola blifva unga och friska såsom örnar. Här skall tröst meddelas åt de tröstlöse och sörjande i Sion, så att de förgäta sin jämmer, blifva frimodiga och glada, få en ny visa i munnen, ja, stundtals blifva såsom drömmande redan här, i det att de få smaka den tillkommande världens kraft, etc. etc.

Bara under, stora under, saliga under skola här uträttas bland människors barn. "Fröjda dig därför och var glad, du inbyggarska i Sion, ty Israels helige är stor när dig" (Es. 12: 6).

II.

Säll är den.

Säll är den, sig håller troget
till sin Herre och sin Gud,
med ett hjärta redoboget
på hans väg att gå hans bud.
Säll är den, som fromt och stilla
håller fast vid hans förbund
och som, trogen i det lilla,
redligt sköter om sitt pund.

Säll är han, ty uppehållen
blir han af Guds högra hand.
Faller stoft på klädefållen
under mödans väg ibland,
af den rene blir han renad,
frälst från död och syndafall,
och allt närmare förenad
med den Gud, han tjäna skall.

Säll är han, där fram han vandrar
ödmjuk, kärleksfull och blid
och Guds rådslag icke klandrar,
men förbidar hjälpens tid.
Säll är han, när sina bröder
han med vänlig hand är när,
räddar tröstar, understöder,
medan Gud hans styrka är.

är han, ty sist, när striden
lyktas i en evig ro,
hos sin Gud i himlafriden
trygg och salig får han bo.
Synd ej mer hans hjärta sårar,
sorg ej mer slår blicken ner:
den, som torkar alla tårar,
han med klarnadt öga ser.

ERNST BJÖRK.

Pastor C. A. Ramstedt.

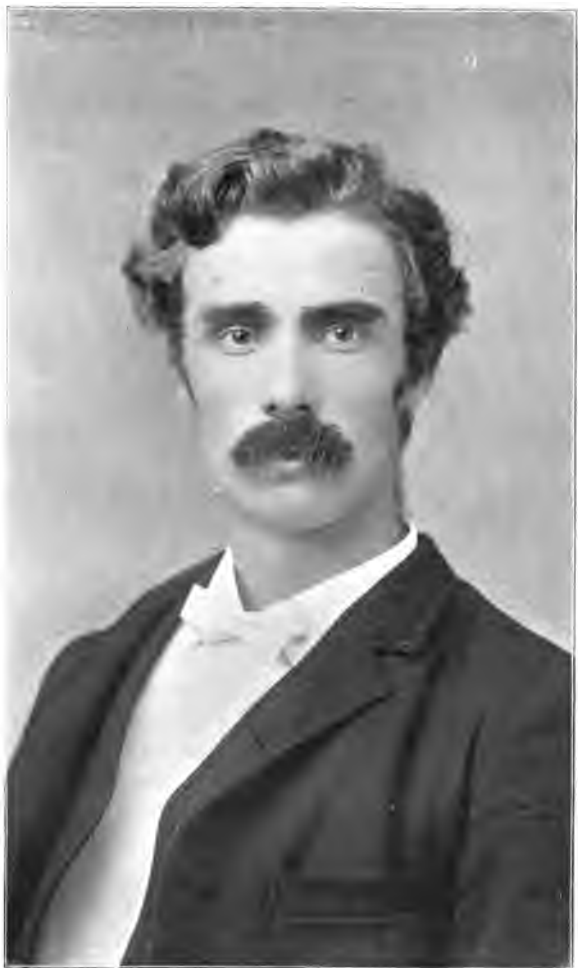
"Hvad jag gör, vet du icke nu, men framtiden skall du få veta det (Joh. 13: 7).

Vid en ung ämbetsbroders tidiga hemförlofning framstår otvunget detta Jesu underliga svar till den om fotatvagningen frågande Petrus. För den unge vingårdsarbetaren själf som ock för oss efterlevande bör det dock alltid vara nog, att tidens alla frågor skola en gång tillfredsställande lösas i evighetens ljus af honom, som heter "Underlig Råd." Må hvarje trogen herdes saliga hemförlofning mana oss till trohet så i vårt eget troslof som i vår kallelse, att ock vi, när vi hemkallas, tidigt eller sent, måtte få insomna i Herren.

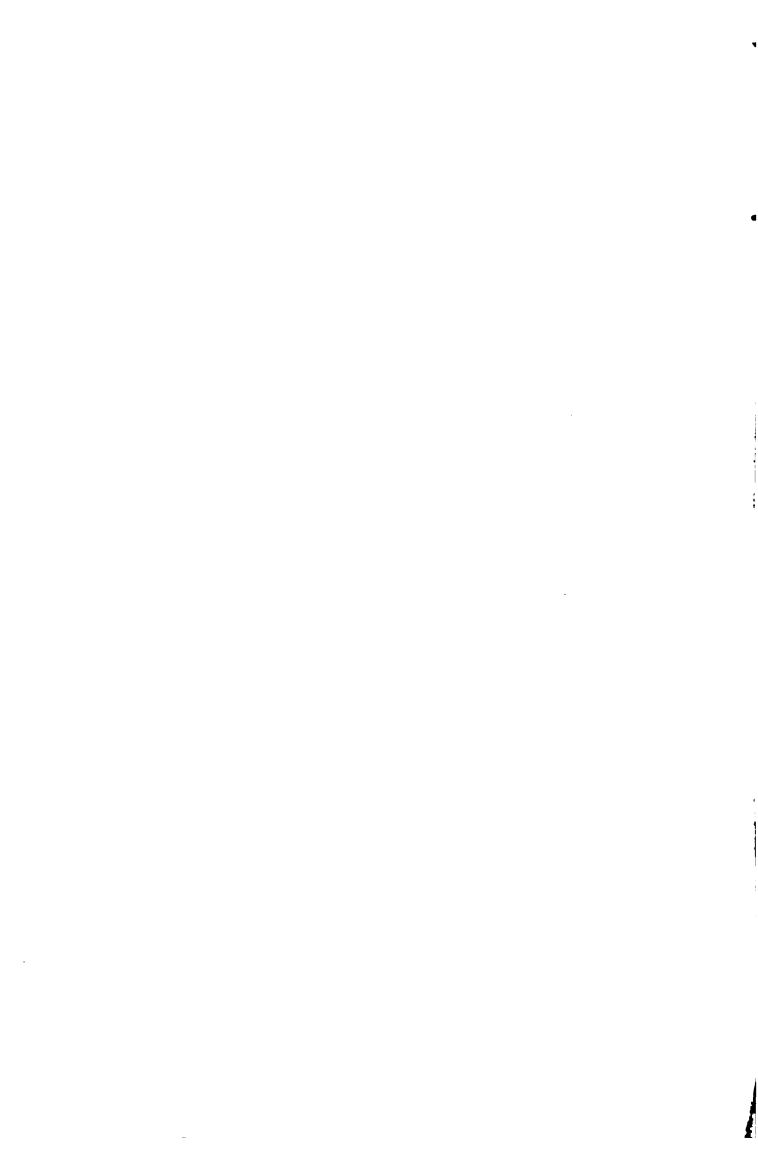
Pastor Carl August Ramstedt föddes den 27 augusti 1863 i Ekeberg, Tidarum församling af Linköpings stift, Östergötland. Hans föräldrar voro Erland och Maria Ramstedt, hvilka våren 1868 emigrerade till Amerika och bosatte sig i La Porte, Indiana, där de vid ankomsten genast förenade sig med därvarande sv. ev. luth. församling. Här fick alltså den unge Carl August i ett kristligt hem tillbringa åtta år af

sin barndomstid. År 1876 flyttade familjen Ramstedt till Vista församling, Waseca Co., Minn. Den 9 juni 1878 konfirmerades Carl af pastor J. P. Nyquist. Under konfirmationstiden blef han mycket fäst vid sin lärare, hvilken han lärde att innerligt älska. Denna tid blef för honom kär och viktig och lämnade hos honom ett outplånligt intryck. Bibeln blef nu hans dyrbaraste skatt. Pastor Nyquist uppmanade honom att studera för att, om det vore Guds vilja, blifva en Herrens vingårdsarbetare, och från denna tid var äfven detta hans innerligaste önskan.

Föräldrarna voro under sin vistelse i Minn. bosatte på en farm, och tillbringade Carl tillsammans med de öfriga yngre syskonen ännu tvenne år efter konfirmationen i sitt älskade föräldrahem. Med intresse började Carl att deltaga med uti den dagliga husandakten, och en stor förnöjelse var det för honom att efter slutadt dagsarbete få tillbringa en stund vid Guds ords betraktande. Han kunde därför vid mognare år af egen erfarenhet intyga, att "det är ljuft att få tjäna Gud i de unga åren". Under åren 1880 och 1881 var han järnvägsarbetare. Ogudaktiga kamrater försökte då att leda honom in på syndens slippriga stig. Ung och i världen oerfaren, som han var, mötte honom

PASTOR C. A. RAMSTEDT.

här en stor fara, och i senare år sade han här-
om: "Det var en stor Guds nåd, att jag blef
bevarad."

Under sommaren 1882 beslöt sig Ramstedt
för att gå till skolan, och på hösten inträdde
han vid Gustavus Adolphus College i St. Peter,
Minn. Han var då 19 år. Det var vid denna
tid tecknaren af denna enkla minnesruna först
sammanträffade med Ramstedt. En stilla, all-
varligt sinnad yngling, var han alltid så glad
och lycklig i sin Gud. Några kristligt sinnade
ynglingar kommo öfverens om att skiftesvis
mötas på hvarandras studierum minst en gång
i veckan till gemensam uppbyggelse med bön,
sång och bibelsamtal. Vi gäfvö stiftelsen det
betecknande namnet "brödrabandet," och var
ej minst broder Ramstedt den, som gaf denna
vänkrets det fridens och kärlekens *band*, som
kännetecknade dessa möten. En liten vecko-
skrift under namnet "Brödrabandets Uttryck" (i
mskrpt. förvarad å skolans bibliotek), redigerad
af undertecknad, är ock ett i tyst enfald talande
vittne från detta förbund. I sina studier var
Ramstedt mycket samvetsgrann och trägen,
hvilket hans värderika boksamling ock gynn-
samt vittnar om. Under knappa ekonomiska
omständigheter fortsatte han sina studier till
slutet af skolåret 1885—1886. Nu inträdde för

honom en hård pröfningstid. Forna förhoppningar syntes grusade. Han skref: "Jag känner mig såsom en pelikan i öknen och som en stenuggla i de förstörda städer." Brist på medel tvingade honom att uteblifva det nästa läsåret. Efter att under sommaren hafva hållit församlingsskola i Eagle Lake, Minn., afreste Ramstedt i september till Moscow, Idaho, där hans föräldrar nu voro bosatta sedan våren 1884. Under hösten höll han därstädes tre månaders "public school."

Pastor P. Carlson uppmanade Ramstedt att fortsätta vid skolan. Han fick ock åter kallelse från Östern att komma och hålla församlingsskola under den instundande sommaren. Utillt detta kunde han ej annat än se en Guds fingervisning att fortsätta sina studier, hvarför han åter ingick vid läroverket i St. Peter och fortsatte där till våren 1889, då han blef nödsakad att lämna studierna på grund af sjukdom och reste så hem till Idaho igen. Under tiden han stannade där ute, bistod han pastor Carlson med predikoverksamhet, och under sommaren 1890 höll han församlingsskola.

Hösten 1890 inträdde Ramstedt vid synodens teologiska seminarium i Rock Island. Om denna viktiga studietid yttrade pastor Youngert vid klasskamratens bår: "Såsom studerande

ägnade sig broder Ramstedt i synnerhet åt det, som tillhörde hans kallelse. Sällan märkte man honom syssla med det, som icke på ett eller annat sätt stod i nära sammanhang med hans egentliga kallelse såsom kristen. I vanliga studentupptåg och dylikt hade han alldeles intet nöje. Sällan hörde man honom skämta eller tala obetänksamt, och *aldrig* hörde jag honom tala illa eller kärlekslöst om någon. Någon anledning därtill kunde han väl ej heller hafva, ty jag är därom tämligen öfvertygad, att han icke hade en enda ovän i lifvet. Huru skulle han egentligen kunnat hafva det? Omkring honom var alltid liksom en helig luft, i hvilken man tyckte det var godt att vara, när man behöfde lugn och hvila." Efter genomgången studiekurs prästvigdes Ramstedt vid synodalmötet i Lindsborg, Kansas, den 5 juni, 1892. Han hade antagit den till honom ställda kallelsen från Moscow pastorat i Idaho att efter erhållen ordination blifva pastor P. Carlsons efterträdare, som på grund af hög ålder resignerat.

Under sin vistelse vid det teologiska seminariet betjänade Ramstedt församlingen i New Bedford, Ill., och från denna plats var det han skulle hämta en följeslagerska genom lifvet, ty hos familjen Nels Johnson trolofvade han sig

med deras enda dotter Emma. Efter synodalmötet afreste därför Ramstedt först till Johnsons hem, där bröllopet firades den 28 juni. I medio af juli anträdde sedan de unga makarne den långa resan mot sitt nya hem och arbetsfält i det aflägsna Idaho och anlände dit den 23 juli.

Under sin tvååriga välsignelserika verksamhet i Idaho hade Ramstedt tillsyn icke blott öfver församlingen i Moscow utan jämväl öfver trenne andra, nämlingen församlingarna i Cordelia, Vollmar och Bear Creek. "Hans redan förut ganska svaga krafter togos härunder väl mycket i anspråk, och är det tämligen säkert, att han under denna tid ådrog sig början till den sjukdom, som sedan förorsakade hans död." Då han märkte, att han ej förmådde ägna sig så mycket åt en "respredikants" besvärliga arbete, ansåg han sig på våren 1894 nödsakad inlämna sin resignation i hopp att genom ombyte af klimat och på ett lindrigare arbetsfält återvinna en nedbruten hälsa. Efter antagen församlingskallelse till Red Oak, Iowa, afflyttade han alltså österut den 15 maj, 1894.

Bröstlidandet gjorde sig dock mer och mer kännbart, tills han insåg, att han alldeles måste upphöra med predikoverksamhet för tillfället, hvarför han efter blott åtta veckors tjänst-

göring inom sin nya församling måste taga ett par månaders tjänstledighet. I september flyttade han så hem till sina svärföräldrar i Illinois, där den ömmaste vård ägnades honom. Hans bröstlidande tilltog med allt svårare hosta, hvarför han nödgades insända sin resignation, hvilken dock den redan kärvordna församlingen icke antog förr än på årsstämman i hopp, att dess älskade och saknade lärare ännu skulle tillfriskna. I november reste pastor Ramstedt till Battle Creek, Mich., i afsikt att där vårda sin hälsa; men läkarne därstädes rådde honom att resa till Colorado. Ditkommen, rådde honom läkarne där att uppsöka Idahos mildare klimat. Men från Idaho hade han ju nyss flyttat, och för öfrigt voro nu krafterna så medtagna, att han nätt och jämnt hann hem för att dagarna före jul nedläggas på sitt sista sjukläger.

Tålig och med afseende på sig själf tillbakadragen; delgaf han ingen af de närvarande pastorerna sitt verkliga lidande, hvarför hans slut för många kom så oväntadt. Först den 28 januari erhöll undertecknad bref från hans nu sörjande maka, däri de anhöllo att ännu en gång tillsammans med den sjuke få mottaga Herrens heliga nattvard. Samma dag och påföljande onsdag hade vi flere innerliga samtal

tillsammans. Hans hjärta var redan då så "hemma när Herren", att de jordiska ämnena och bestyren voro honom ringa "möt den härlighet, som på oss skall uppenbaras." Vi upplefde tillsammans i anden brödraförbundets uppbyggelsestunder vid Gustavus Adolphus College. Då vi samtalade om Guds underliga vägar, att efter så lång förberedelsetid så snart få avsluta vår tjänst här nere — ty på enskild tillfrågan fann jag, att han väntade en snar flyttning —, så sporde jag honom, om han dock icke fann särskild tröst däruti, att ju jordelifvet är blott en förberedelsetid för vårt egentliga lif, det eviga, samt att vi på andra sidan grafven uti en högre bemärkelse få fortsätta vår tjänstgöring. Ehuru han hade mycket svårt vid att uttrycka sig, svarade han dock efter en stunds besinnande: "Jo, det är en salig tanke." När de sedan fått framlämna det yngsta af sina två barn, en julaftongåfva af Herren, till det heliga dopet samt själfva mottaga Jesus på nytt i nattvarden, utropade broder Ramstedt så himmelskt fridfullt: "Nu är jag nöjd, nu är jag glad!" Därpå samtalade vi om skriftetalets textord: "Vårt sällskap är med Fadern och hans Son, Jesus Kristus" (1 Joh. 1: 3). Ack, broder, om jag nu finge samtala med dig om detta sällskap! Men, Herre, gör mig värdig att ock få vara med dig en gång!

Redan veckan därefter anlände underrättelsen om hans stilla hemförlofning, måndagen den 4 februari kl. ½1 e. m., jämnt fyra år efter den saligen hemförlofvade dr Hasselquist, under hvilken sista år broder Ramstedt inskrefs i seminariet. I kretsen af se sina och med blicken riktad uppåt och hemåt, ingick broder Ramstedt i sin Herres glädje, nöjd af sin del på jorden, nöjd att något hafva fått tjäna Herren, nöjd att få sluta i tron.

Trots den svåra snöstormen medföljde dock den så tjänstvillige danske lutherske läraren i Sheffield, pastor Möller, ut till det omkring 10 mil norr därifrån liggande New Bedford, torsdagen den 7 februari. Hans trösteord till de sörjande stödde sig på orden om Abraham: "Han dog, mätt af lefvande och samlades till sina fäder." Därvid erinrade ock pastor Möller under tårar, huru han en gång lyckönskat broder Ramstedt att bli hans grannpastor. Pastor Ramstedt erhöll nämligen kallelse till New Bedford och Red Oak samtidigt. "Nu," tillade talaren, "lyckönskar han mig till sig i himmelen." Därpå sjöngo vi de tröstefulla orden:

"Bergen må vika och högarna falla,
evig min nåd och min trofasthet är;
aldrig förbundet af frid skall förfalla,
så säger Herren, din Frälsare kär.
Hjälp mig, o Jesus, att gömma de orden;

lär mig att rätt taga fasta på dem.
Och när jag slutat min vandring på jorden,
låt mig i tron på det löftet gå hem."

Sedan hämtade vi ytterligare något balsam från Gilead med anledning af psalmistens ord: "En bön af Moses, gudsmannen. Herre, du är vår tillflykt från släkte till släkte" (Ps. 90: 1).

Efter denna sorgegudstjänst för familjen — den sörjande maken och hennes djupt deltagande moder vågade sig nämligen icke ut i källden — företogs sedan i den svåraste snöstorm den långa likfärden af omkring 20 mil till Princeton, där broder Youngert från Kewanee var oss till mötes. Pastor Möller vågade sig icke med utan reste hem. Vid andaktsstunden i kyrkan därstädes talade pastor Youngert öfver den härliga bekännelsen: "Jag har kämpat den goda kampen, jag har fullbordat loppet, jag har bevarat tron" (2 Tim. 4: 7). Efter detta lärorika, trosstärkande och hoppingifvande tal uppläste undertecknad den hänsofne broderns enkla lefnadssaga. Därtill vidfogades ock några trösteord med anledning af orden i Simeons lofsång: "Herre, nu låter du din tjänare fara i frid, efter ditt ord, ty mina ögon hafva sett din frälsning" (Luk. 2: 29, 30). Vår så tidigt hänsofne ämbetsbroder lades sedan till hvila i Princetons kyrkogård, där hans nedbrutna kroppshydda får bida uppståndelsens

härliggörelse, medan hans ande af änglarne förts i Abrahams sköte. Så hvila och njut då, broder! Du hörer nu till den sky af vittnen, som omgifva oss, hvilka ännu få höra till den stridande församlingen.

Under det denna enkla minnesruna tecknas, anländer underrättelsen, att den lille Albert Natanael den 11 maj fått flytta hem till sin pappa undan jordelivets strider. Han, som lofvat vara den faderlöses fader och änkors stöd, skall infria sin barmhärthighets löften för den efterlämnade tjuguåriga änkan och den lille tvååriga Carl Emmanuel. Broder Ramstedt kände sig så lugn och nöjd, att dessa så tidigt efterlämnade dock fingo i hans makas föräldrahem en öm vård och ett behöfligt stöd. Hvile så Guds nåd öfver detta nu så hårdt pröfvade hem! Tröste ock Herren hans 60-åriga föräldrar, hans vid statsuniversitetet i Moscow studerande tvenne bröder samt den hemma-varande brodern och systemen, hvilka alla innerligt älskade den hädangångne! Det har varit en kallelsens tid till eder, I nu så djupt sörjande. Det är ock en kallelse till oss, hans ämbetsbröder. Må vi finnas trogna, och Herren skall räkna oss bland sina välsignade.

A. P. FORS.

Pastor A. P. Lindström.

Anders Peter Lindström, äldste sonen af Johan Peter och Anna Kristina Lindström (född Grönlund), föddes i Böne församling, Elfsborgs län, Västergötland, Sverige, den 25 febr., 1849. Uti en efterlämnad anteckningsbok, i hvilken den hänsofne vännen upptecknat de mera anmärkningsvärda tilldragelserna i sitt lif, säger han rörande sina föräldrars flyttning till Amerika följande: "Trötta af det nära nog lönlösa arbetet, som med mycken svårighet kunde erhållas, samt ganska missmodiga med anledning af de mörka framtidsutsikter, som de tyckte sig gå till mötes i Sverige, beslöto min fader och farfar att med sina familjer utvandra till det redan på den tiden ganska mycket omtalade Amerika, i hopp om att där möjligen kunna för sig och de sina bereda en mera tillfredsställande ekonomisk utkomst. Efter en elfva veckors ganska äfventyrlig resa landstego vi i New York den 16 september 1852. Det lilla förråd af penningar och mat, som vi medfört, hade vid landstigningen helt och hållet tagit

slut, så att vi voro helt beroende af den hjälp, som en och annan välvillig medmänniska lämnade oss. Af dylikt bistånd voro vi uteslutande beroende, till dess att vi kommo ett godt stycke in åt landet. Som penningförråden hade fullkomligt tagit slut, var det ingen möjlighet för oss att själfva förse oss med några biljetter. Efter några dagars vistelse i New York utverkades emellertid för oss samt en annan familj, som befann sig i en liknande sorglig belägenhet, fritt respass. Såsom vanligt fraktgods instufvades vi i en så kallad "box car", hvilkens bestämelseort var staden Chicago. Dagligen skördade döden tjugtals offer, ty detta år grasserade här i landet den förfärliga farsoten koleran. För densamma blefvo vi dock alla förskonade; ingen af oss hade ens ett anfall af denna hemska sjukdom. Möjligen hade vi vår fattigdom att tacka för detta lyckliga förhållande, ty många bland dem, hvars förråd möjliggjorde deras hungers stillande, dogo som flugor för höstens frost. Framkomna till Chicago fingo vi i tvenne månaders tid bo i en gammal fästning, kallad Fort Dearborn.

Från denna vår första bostad i Amerika flyttade vi till den 35 mil nord väst om Chicago belägna lilla staden Saint Charles, där ibland andra pröfningar äfven den inträffade, att en

yngre broder, Klaes Edvin, af den gode herden hämtades från vår midt och förflyttades till en bättre värld. Från Saint Charles flyttade vi till Geneva. De genomgångna pröfningarna och den rasande farsoten, för hvilken människorna dagligen föllo såsom gräset för skördemannens lie, uppväckte i mina föräldrars och många andra människors hjärtan den allvarliga och viktiga frågan: "Hvad skall jag göra, att jag måtte blifva salig?" Det stannade nu ej vid det lama frågandet; det blef ett allvarligt sökande, och Guds Ande utförde nådens verk uti många hjärtan. Någon svensk pastor fanns ej på platsen, men så funnos dock några få väckta själar, som genom läsningen af Hoofvens predikningar kommit till medvetande om sitt syndaelände, och hvilka verkade så godt som de förstodo för att uppväcka andra ur syndens sömn. Man samlades omkring Guds ord, man läste det samma, man bad om Guds Andes utgjutande. Dessa sammankomster utgjorde början till den svenska lutherska församlingen i Geneva. Pastor Erl. Carlsson, som då var pastor i Chicægo, öfvertog ledningen af denna församling och besökte henne en gång i månaden. Församlingen besöktes äfven af pastor G. Peters, pastor A. Andreen med flere, hvilkas besök voro de troende och väckte till mycken välsignelse."

Rörande tiden från det nionde till det fjortonde året finnes följande i de anteckningar, som utgöra källan för denna lilla biografi: "Sedan Gud fått gifva mina föräldrar ett nytt sinne, blef det för dem en den allra viktigaste sak att uppfostra sina barn i tukt och Herrens förmaning. Såsom varande deras äldsta och till en början deras enda barn, blef jag ett föremål för ej blott en yttre mycket öm omvårdnad utan äfven för en mycket allvarlig andlig omsorg. På grund af mina föräldrars kristliga undervisning, deras ömma förmaningar och deras innerliga och varma förböner, tror jag, att Herren kvarhöll mig mycket länge i döpelsens nåd. Ja, jag nästan påminner mig, då jag uppsåtligt bröt mitt döpelseförbund. Sedan den tiden såg jag ofta mina föräldrars djupa oro och ängslan samt deras tilltagande bekymmer för de ofta förekommande utbrotten af mitt fördärfvade sinne. Deras nit gick ända därhän, att de sökte afhålla mig från sådant sällskap, som möjligen kunde förleda mig till synd. I trots af den ömmaste omvårdnad å trogna föräldrars sida tillväxte jag dock allt mer och mer i ondska; jag kände mig bitter i mitt sinne med anledning af min förmenta fångenskap. Jag var under denna tid fullkomligt medveten om, att mitt uppförande ej var, hvad det borde vara,

samt att det ådrog mig Guds misshag, och ofta förnam jag Andens allvarsammaste maningar i mitt hjärta. Gång efter annan gjorde jag föresats att bättra mig. Sedan dess har jag lärt mig inse, af hvilken fariseisk art dessa bättringsföresatser voro.

Då jag var fjorton år gammal, började jag att mottaga konfirmationsundervisning af pastor Erl. Carlsson, hvilken ännu förestod församlingen i Geneva, till hvilken församling mina föräldrar hörde. Min konfirmationsundervisning blef emellertid afbruten, då mina föräldrar vid denna tid företogo en flyttning till mellersta Illinois. Jag blef mera tanklös och likgiltig än någon gång förut. Väl kände jag mig understundom något förödmjukad, synnerligt då fattigdomen var mycket tryckande, men till och med under dylika omständigheter, tyckte jag mig något vara. Jag ansåg mig själf nämligen såsom ett hardt nära outhärligt stöd för familjen, särskildt då under denna tid min fader var mycket betungad af kroppslig svaghet. Min aders råd och förmaningar förekommo mig såsom tämligen öfverflödiga och ägnade att på ett otillbörligt sätt begränsa min frihet, för hvilken förmenta orättvisas skull jag ofta var gensvarig. Min själs fiende förespeglade mig min ställning såsom varande ett olidligt för-

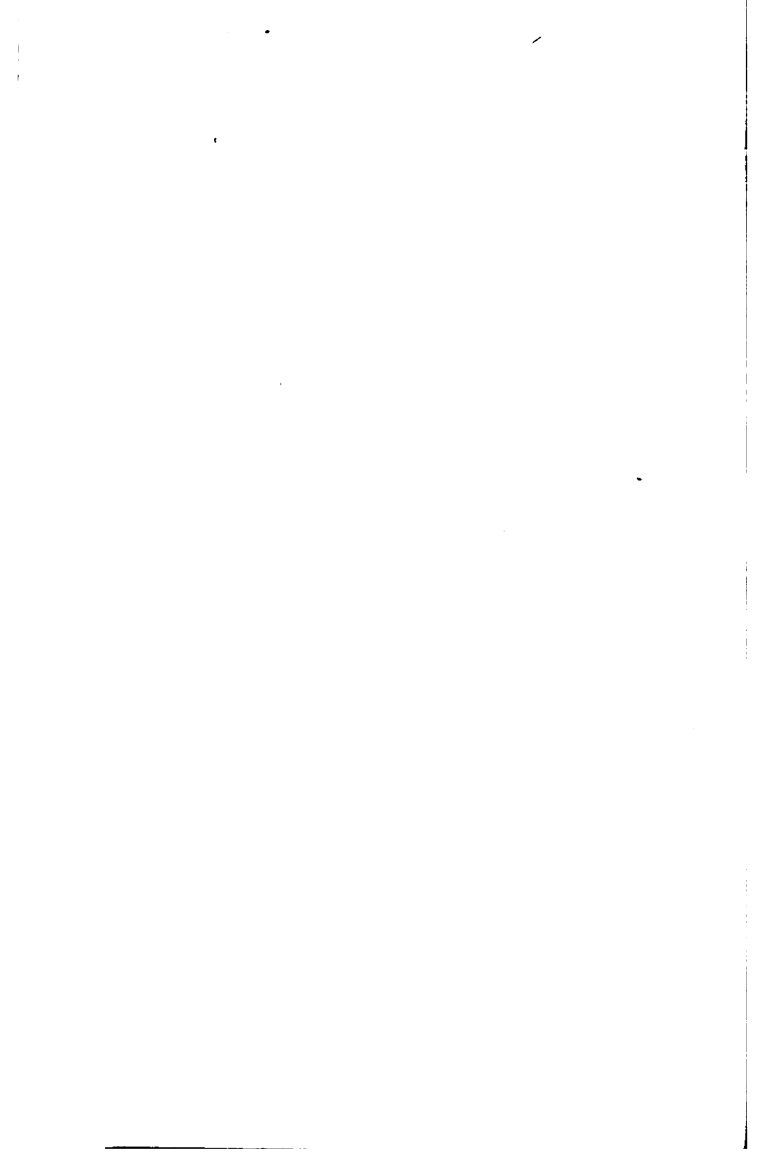
tryck, jämfördt med andra ungdomars. På den plats, där vi nu bodde, fanns ingen söndagsskola och intet tillfälle att besöka någon gudstjänst. Min fader började därtör att samla grannarne här och där i husen och för dem läsa en predikan. I sammanhang med dessa sammankomster höll han äfven söndagsskola med sina och sina grannars barn. Snart nog började vi på denna plats erhålla besök från läroverket i Paxton. Dels fingo vi mottaga besök af en och annan studerande, dels af någon af de vid läroverket sysselgatte professorerna, synligast af dr T. N. Hasselquist. Vid ett af dessa besök beslutades det, då nämligen fyra barn i konfirmationsåldern där funnos, att man skulle påbörja med konfirmationsundervisning. Undervisningen påbörjades och fortsattes med ett möte i månaden under ett helt års tid. Här fick jag nu fortsätta den förut afbrutna konfirmationsundervisningen. Nog förnam jag under denna tid Herrens klappande på hjärtats dörr rätt tydligt, men ännu var hjärtat tillslutet; jag var nog ogudaktig att önska, att min konfirmationstid vore tilländalupen. Jag var nära 18 år gammal, då jag af dr T. N. Hasselquist konfirmerades. Jag hoppades att efter afslutad konfirmationsundervisning blifva fri från det på mig af mina föräldrar utöfvade inflytandet,

som jag kände såsom ett tryckande ok, men efter min konfirmation bevakades jag af mina föräldrar och förföljdes beständigt af deras förböner. Välsigne dem Gud i tid och evighet därför.

Det var i november månad 1867, som pastor Erl. Carlsson, såsom jag mången gång trott och ännu tror, kom af "Andens tillskyndelse" på besök hos oss. Han höll en utläggning öfver Davids 32 psalm. Lyckligtvis var jag närvarande vid denna bibelstund; jag lyssnade med mycken uppmärksamhet till det af honom förkunnade ordet, som trängde såsom ett tveeggadt svärd till djupet af mitt fördärfvade hjärta. Jag var allt annat än en af de lyckliga, som psalmsångaren beskriver. Jag kände mig i djupet af mitt hjärta mycket olycklig; min syndakännedom blef allt mera djup och pinsam; jag vakade, bad, kämpade och suckade. Om ej mitt minne sviker mig, hölls den omnämnda predikan på en måndagskväll. Med hvarje dag som gick blef jag under hela denna vecka allt mera olycklig. Jag kom mig ej för att tillkännagifva min nöd för någon människa. Min fader, som under vanliga förhållanden alltid hade till hands något förmaningens ord, var under denna vecka af bedröfvelse mera tillsluten, än han plägade vara. Jag minnes väl, huru som

PASTOR A. P. LINDSTRÖM.

jag inom mig själf önskade: "Ack, om han blott ville börja ett samtal med mig, så skulle jag för honom omtala min nöd." Sålunda fortgick det under hela denna vecka. Jag tyckte mig understundom höra någon, som hviskade uti mitt öra: "Om dylika ting bör du nu ej bekymra dig." Lofvad vare Gud, som genom sin Ande uti mitt hjärta talade annorlunda. Lördagskvällen kom, och då kunde jag ej längre ensam bära den tunga bördan. Midt framför mina ömma föräldrar kastade jag mig ned med denna bön: "Viljen I förlåta mig, att jag uppfört mig så syndigt mot eder." Den innerligaste försäkran, att de ville mer ängärna förlåta allt, lätta till någon del den tunga börda, som tryckte mig. Ännu lättare blef dock mitt hjärta, då min af djupt och innerligt medlidande gripne fader, som var väl bevandrad i Guds nådelöften, uppslog bibeln och bad mig sakta och med uppmärksamhet genomläsa profeten Esaias 55 och evangelisten Lukas' 15 kapitel. Efter en hjärtevarm bön, som min fader uppsände för mig till honom, som är en fader för allt hvad som barn heter, kom jag till visshet uti min själ, att Gud genom Jesus gjort allt, hvad som för min frälsning behöfdes; jag insåg, att allt, hvad jag hade att göra, var att inför Gud bekänna mina synder samt att tro på Jesus just som *min* Frälsare

Nu kände och erfor jag något, som jag ej kan beskrifva. Detta inträffade den sista lördagsaftonen af kyrkoåret, så att, då första söndagen i advent ingick, kunde jag sjunga: Välsignad vare han, som kommer i Herrens namn. Pris vare Gud för denna lyckliga dag."

Sedan vi nu något bekantgjorts med det sätt, på hvilket pastor Lindström fördes från mörkret till Guds underliga ljus, vilja vi äfven låta honom för oss omtala, huru han kom på den tanken, att han såsom präst skulle förkunna Guds ord. Rörande denna sak heter det sålunda: "Redan vid mitt nionde år kan jag påminna mig hafva haft en mycket liflig önskan att blifva präst. Vid ett tillfälle, då en studerande vid namn Gustaf Esping uppträdde i kyrkan i Geneva för att läsa ett kapitel ur bibeln samt leda församlingen i bön, intogs jag af en den allra innerligaste åstundan efter att någon gång få förkunna Herrens ord, att jag böjde mig ned i kyrkbänken och utgjöt mitt hjärta i bön till Gud. Vid denna tid besökte jag en svensk skola, som hölls i församlingens kyrka. Under en middagsrast uppträdde jag på predikstolen och försökte predika för mina skolkamrater. För detta fick jag en allvarsam näpst af skolläraren. Jag blef under den återstående delen af terminen bland skolkamraterna kallad prästen, som fick

stryk. Då jag emellertid började att med mitt hjärta vika bort från Herren, försvann denna längtan så småningom, ända till dess att jag af Herren blef återfunnen. Under den senast antydda tiden kände jag dock, att det fordrades åtskilligt mera än en from önskan att blifva en ordets förkunnare. Så gärna hade jag önskat att vid denna tid få ägna mig åt studier, men dels oroades jag af den tanken, att min studiehåg var endast ett omoget begär efter att få vittna om honom, hvilken jag funnit, dels var jag af naturen tämligen blyg och tillbakadragen, så att jag ej kom mig för att åt någon anförtro min åstundan, och dels saknade jag medel. För tillfället förbleknade alla utsikter att blifva en ordets förkunnare. Då jag emellertid kom i beröring med troende studerande, och då jag kom i tillfälle att få höra dem frambära det glada budskapet, kände jag mig understundom olycklig med anledning däraf, att jag ej kunde få deltaga i deras uti mina ögon så sköna verksamhet.

En kort tid före julen 1870, då vi bodde i Paxton, Ill., åhörde jag en predikan af dr T. N. Hasselquist öfver ämnet: Trogna och otrogna arbetare i Herrens vingård. Tankarna i denna predikan föresväfvade mig tidt och ofta. Det förekom mig, som om jag stode emot Guds

vilja. Aldrig hade jag för någon yppat mina tankar rörande min innerliga lust att såsom församlingslärare få tjäna Herren, men denna predikan låg mig nu mera ständigt i hågen, och slutligen måste jag meddela mina tankar i denna sak. Jag talade vid ett par studerande, som sedermera blefvo invigda till det heliga prediköämbetet, samt med dr Hasselquist. Den senare uppmanade mig att i Guds namn börja studera för att sedermera under tiden se, till hvad Gud möjligen kunde vilja använda mig. Utsikterna voro allt annat än ljusa, ty själf saknade jag medel, och från hemmet kunde jag ej vänta mig någon vidare hjälp. I samråd med mina föräldrar blef det beslutat, att jag skulle försöka; de voro villiga att göra för mig hvad de under omständigheterna förmådde. Jag inskrefs vid vårt kära läroverk vid vårterminens början 1871. I trots af allt, som tid efter annan ville lägga sig hindrande i vägen, fortsatte jag mina studier till tidigt på våren 1873, då jag blef allvarsamt sjuk. Någorlunda återställd till hälsan, upptog jag mina studier, men måste snart för tillfället på grund af vacklande hälsa lägga mina läroböcker på hyllan. Sålunda gick vårterminen, utan att jag kunde, såsom jag så väl behöfde, med någon kraft ägna mig åt mitt studiearbete. Något före denna termins slut

sändes jag till Jacksonville, Ill., för att där bryta lifvets bröd för några efter detsamma hungrande landsmän samt för att öfva predikoverksamhet på ett par andra närliggande ställen. Likaledes skulle jag lämna undervisning i kristendom åt några barn, som önskade att blifva konfirmerade, och dessutom skulle jag vårda min hälsa. Ehuru mina förtjänster under denna tid ej räckte till mera, än hvad som kräddes för att betala kost, logis och resor, beslutade jag mig för att återvända till läroverket på hösten. Med friskt mod grep jag mina studier an; med lust och ihärdighet fortsatte jag sålunda en månads tid, och så nedlades jag ånyo på sjukbädden. Alla dessa hinder, som lades uti min väg, ansåg jag såsom ett af Gud gifvet tecken, hvilket jag tolkade, att jag ej längre skulle fortsätta mina studier i afsikt att blifva präst. Vid denna tid hade jag äfven kommit i en betydlig skuld. Jag lämnade läroverket samt sökte en annan för mig mera lämplig sysselsättning."

Af dei det föregående nämnda anteckningarna framgår, att pastor Lindström från hösten 1873 till fram mot slutet af 1877 uppehöll sig i Paxton samt var bolagsman uti en kortvaruhandel. Hvad angår hans inre erfarenheter under denna tid finna vi följande: "Jag tänkte nu mera

blott på affärer; ja, därpå tänkte jag sent och bittida. Guds ords enskilda bruk samt den enskilda bönen blefvo under denna tid ofta försummade. Den förnämsta frågan blef nu, huru man skulle bäst lyckas i sin affär". I detta sammanhang borde man möjligen anmärka, att broder Lindström ej insatt något kapital i denna affär utan betalade han en viss procent för hälften af den i affären insatta summan och erhöll såsom lön hälften af den vinst, som affären gaf. Sålunda kunde han, utan att äga några egna tillgångar vara en medlem af firman. Till undvikande af missförstånd hafva vi ansett oss böra inflicka denna anmärkning. Angående denna tid, då han var en affärsman, säger han: "Jag tror ej, ätt jag var affallen från lifvet i Gud, men världsomsorgerna tillbakaträngde uti betänklig grad omsorgen om det ena nödvändiga. Då jag stannade inför mig själf och öfvervägde min ställning, kom jag i ett djupt mörker och bekymmer. Under vintern 1877 blåste emellertid en kraftig Guds Andes pingstvind genom församlingen i Paxton. Många själar vaknade till lif, och sådana, som i andlig bemärkelse varit något sömniga af sig, började att gnugga sömnen ur sina ögon, och detta senare hade äfven jag anledning att göra. Då jag vid denna tid var en af församlingens diakoner, föll

det ofta på min lott att samtala med samt råda och trösta sådana, som kommit till en allvarlig ånger och sorg öfver sina synder. Det blef nu för mig rik anledeing att pröfva såväl arten af min egen bättring som beskaffenheten af den ånger och botfärdighet, som røjde sig hos dem, som sökte mig i hopp om att erhålla tröst och råd. Ja, under denna väckelsetid öppnades mina ögon för min egen ljumhet. Det blef nu för mig lika angeläget som saligt att ånyo genom tron mottaga Guds nåd i Kristus.

Vid denna tid fick jag emottaga, liksom jag en och annan gång förut under dessa år mottagit, ganska allvarsamma påminnelser därom, att jag dock en gång lofvat att tjäna Herren i ett annat kall. Dessa påminnelser kommo från olika håll. Från flera af synodens pastorer emottog jag bref med förfrågningar, huruvida jag ej skulle vilja antaga en församlingsskola. Detta förorsakade svåra strider i mitt inre. Understundom tänkte jag med allvar på att ägna mig åt skollärarekallet, och åter slog jag det helt och hållet ur sinnet. Jag kunde dock ej lösgöra mig från den tanken, att jag en gång lofvat tjäna Herren på ett mera direkt sätt med det pund, som Gud gifvit mig. Denna tanke förföljde mig och gjorde mig understundom hardt nära olycklig. Då resonerade jag en dag

ungefärligen så här: Nu har Gud ånyo återställt mig till en någorlunda god hälsa; mina skulder äro i det närmaste betalda, hvarför då ej försöka att följa Andens maning, hvarför ej försöka att tjäna honom såsom skollärare? Så beslöt jag mig för att jakande besvara en dylik skrifvelse, som jag redan mottagit från pastor B. M. Halland i Stanton, Iowa. Härmed hade jag beträdt en ny bana. Jag var nu skollärare."

Såsom skollärare verkade Lindström i Stanton ett år och i Chicago omkring två och ett halft år. Den förste juli 1881 finna vi honom i Moline, Ill., dit han med sin familj flyttat för att enligt några pastorers råd använda någon tid vid synodens teologiska seminarium. Åtskilligt skulle nog kunna anföras rörande hans erfarenheter såsom skollärare, om vi ej fruktade för, att denna lefnadsteckning blefve något lång. Hvad man af hans efterlämnade anteckningar finner, var skollärarens kall för honom en kär sysselsättning. Han var en barnundervisare, som intresserade sig ej allenast för sina lärjungars framsteg i de till skolan hörande ämnena, utan som äfven innerligt ömmade för deras andliga välfärd. Det bedröfvade honom djupt att finna föräldrar, som tycktes hafva samma begrepp om skolan som landtbrukaren har om beteshagen, dit han stundom släpper sina dragare,

då han ej har någon sysselsättning för dem. Vid de församlingar, som han såsom skollärare betjänade, kände han sig innerligt fäst, och detta torde man kunna säga var särskildt fallet med Immanuelsförsamlingen i Chicago, för hvilkens pastor och kyrkostyrelse han hyste ett djupt förtroende. Församlingens och pastorns förtroende till sin skollärare tyckes ock hafva varit helt och odeladt. Redan som skollärare tyckes pastor Lindström upprepade gånger hafva blifvit anmodad att predika och att leda de inom församlingen förekommande bönestunderna. Under en kortare tid var han äfven föreståndare för församlingens mycket talrika söndagsskola. Det myckna vinstandet inom hus och brist på kroppslig rörelse, hvarmed skollärarekallet är förknippadt, å ena sidan och å den andra en genom hans offentliga vittnesbörd om Guds nåd väckt åstundan att få uteslutande ägna sig åt ordets förkunnande tyckas hafva varit de kraftigaste bevekelsegrunderna för att ännu en gång återvända till läroverket. Om denna sak säger han, att det ej var utan en viss fruktan som han märkte, att den tanken smög sig på honom, huruvida en möjlighet ej skulle kunna beredas honom att återupptaga sina en gång afbrutna studier för att i sinom tid kunna bekläda prästämbetet.

Hans vistelse i Moline omfattar tiden från juli 1881 till juni 1882, då han vid synodens årliga möte i Altona, Ill., afskildes genom Guds ord, bön och händers påläggning till det heliga predikoämbetet. Angående hans intryck denna dag heter det ungefärligen sålunda: "Huru obetydlig kände jag mig ej vid tanken på, att det nu var min plikt att föra Andens svärd. Aldrig har jag haft synnerligt stora föreställningar om mig själf, och det förtryter mig därför ingalunda, att jag är en den ringaste af Herrens tjänare". Han talar om sina små naturgåfvor, sitt ringa kunskapsmått samt om huru liten han kände sig i jämförelse med dem, som samtidigt med honom ordinerades.

Pastor Lindströms första verkningsfält blef Muskegon, Mich., där han inom den dåvarande lutherska församlingen tjänstgjorde som pastor från juni 1882 till januari 1886, då han öfvertog församlingsvården inom den svenska lutherska församlingen i Chandlers Valley, Pa. Uti den sistnämnda församlingen verkade han till maj 1891, då han aflyttade till New Windsor, Ill. Med trohet och till församlingens fullkomliga tillfredsställelse förestod han denna församling, till dess att Herren fann för godt att den 25 mars detta år kalla honom hädan till en bättre värld.

Vi hafva låtit den hädangångne brodern och vännen själf berätta, hurusom Herren förde honom från mörker till ljus, huru Herren genom motgångar och pröfningar fört honom framåt på den smala vägen samt huru den trofaste Guden slutligen förverkligade hans ungdoms-önskan att få blifva en evagelii förkunnare. Det skulle nu vara oss ett kärt nöje att få plocka några hågkomstens blommor från minnets blomsterparterrr för att nedläggas på den till den eviga hvilan hemgångne vännens grafkulle, men på grund af bristande utrymme våga vi ej ens göra ett försök i denna riktning. Vi åtnöja oss med att säga, att pastor Lindström var en allvarsam och varm kristen, en kär umgänges- och ämbetsbroder, en ganska god predikant, som med "andens och kraftens bevisning" tolkade de eviga frälsningssanningarna, samt en sin maka innerligt tillgifven och för sina barns andliga och lekamliga väl mycket ömmande husfader. I detta sammanhang vilja vi omnämna, att han sedan den 14 juni 1874 var i äktenskap förenad med Inga Olson, "en enkel, anspråkslös och troende själ", såsom han å ett ställe i sina anteckningar uttrycker sig. Sörjande vid grafkullen stå nu fru Lindström och fem barn. Han, som är de faderlösas Fader och änkors stöd, hugsvale dem.

Öfver gränsen har du gått
 öknens hydda lämnat;
 nådelönen har du fått,
 arfvet åt dig ämnadt.
 Korset, som dig tryckte tungt,
 nu aflyftadt blifvit;
 nu du hvilar tryggt och lugnt,
 Gud dig hvilat gifvit.
 Nu du uppnått har den strand,
 där ej ögat tåras;
 ej som här i öknens land
 ansiktet mer fåras.
 Nu i Jesu hulda famn
 du, min vän, är sluten;
 uppnått har du fridens hamn,
 här i tron åtnjuten.
 Långtansfullt ditt öga såg
 hän utöfver vågen;
 land, som sköljs af framtidsvåg,
 såg du glad i hågen.
 Att det landet verkligt fanns,
 det du barnsligt trodde;
 hoppet, att där segern vanns,
 i ditt hjärta grodde.
 Vål jag minns från unga år,
 hur det hoppet gladde
 hjärtat ditt. I ungdoms vår
 detta hopp du hade.
 Detta hopp har vecklats ut
 under lifvets strider,
 liksom blomman brister ut
 ur sin knopp omsider.
 Våren, evighetens vår,
 forne vännen njuter;

evig frid han nu undfår,
 den i hjärtat sluter.
 Fridens blommor nu han får
 plocka alla dagar;
 törnerosor blott förmår
 plocka den, som klagar.
 Torka tåren, maka huld,
 som din kind nu fuktar.
 Lägg på Gud ej någon skuld,
 att han mänskan tuktar.
 Maken, brodern, vännen gått
 hem till fadershuset;
 där för honom allt är godt,
 nu han bor i ljuset.
 Blott i förväg Andrew gick,
 det för er ej döljen;
 tänk, hur godt han det dock fick —
 honom efterföljen.
 Att de döda lefva är
 fröjd förutan like;
 snart vi få dem möta där
 uti fröjdens rike.
 Broder, moder, syster, far,
 stilla bären sorgen;
 handen, som er tuktat har,
 för er hem till borgen.
 Där i fridens starka borg
 blir det nog en skara;
 fröjd det blir, då fri från sorg
 man bland dem får vara.

John A. Falk.

John A. Falk föddes i Hvena socken, Kalmar län, Sverige, den 7 juli 1811 och dog i Essex, Iowa, den 24 oktober 1895. Mellan dessa datoer ter sig för oss ett långt, skiftesrikt och verksam samt lif af 84 år, 3 månader och 17 dagar.

De ansiktsdrag, som hans närstående bild utvisar, skola med all säkerhet bevaras i tack-samt minne ej blott af hans närmaste utan af den stora vänkrets, som han i lifstiden förvärfvade sig. Denna vänkrets inskränkte sig ej ensamt till hans hembygd, den sträckte sig till olika delar af landet och ej minst inom synoden, vid hvars möten han vid mer än ett tillfälle var närvarande och visade sitt lifliga intresse för och deltagande i den kyrkliga verksamheten.

Hans första flyttning från barndomshemmet skedde till grannförsamlingen Kristdala, där han såsom välbärgad hemmansägare snart förvärfvade sig ett aktadt namn och en större vänkrets. När han greps af "Amerikafebern", sålde sitt trefna hem, bjöd sina grannar farväl och med sin familj begaf sig till det då på den

orten nästan obekanta landet i väster, så väckte detta stort uppseende och ej mindre förvåning. Amerikafärden företogs tidigt på våren 1854. Efter en ganska besvärlig men i öfrigt lyckosam resa uppnåddes bestämmelseorten, Andover, Ill., hvarifrån följande år kommo till hembygden bref, som skildrade förhållandena i nya världen på ett sätt, som väckte andras håg och lust att begifva sig dit.

De första åren i Amerika saknade ej sina pröfningar. Den från Sverige medförda förmögenheten smalt tillsammans, men mod i barmen och kraft i armen sveko ej. Nybyggarlifvets besvärligheter och umbäranden voro väl kännbara, men de öfvervunnos så småningom. Vid ett besök julen 1865 satt fader Falk, omgifven af sin familj, välbärgad och lycklig i sitt vackra hem nära New Windsor, Ill. Då hvarken staden eller församlingen med detta namn fanns på den tiden, så tillhörde familjen Berlins, nu mera Swedonas, svenska evangelisk lutherska församling. Samtidigt med staden New Windsors anläggande 1868 insågo de mera klarsynta nödvändigheten af att där påbörja kyrklig verksamhet. Det var fader Falk och pastor A. Andreen, som togo initiativet därtill, och detta ledde till därvarande församlings bildande redan påföljande år. I så väl församlingsorganisationen som det

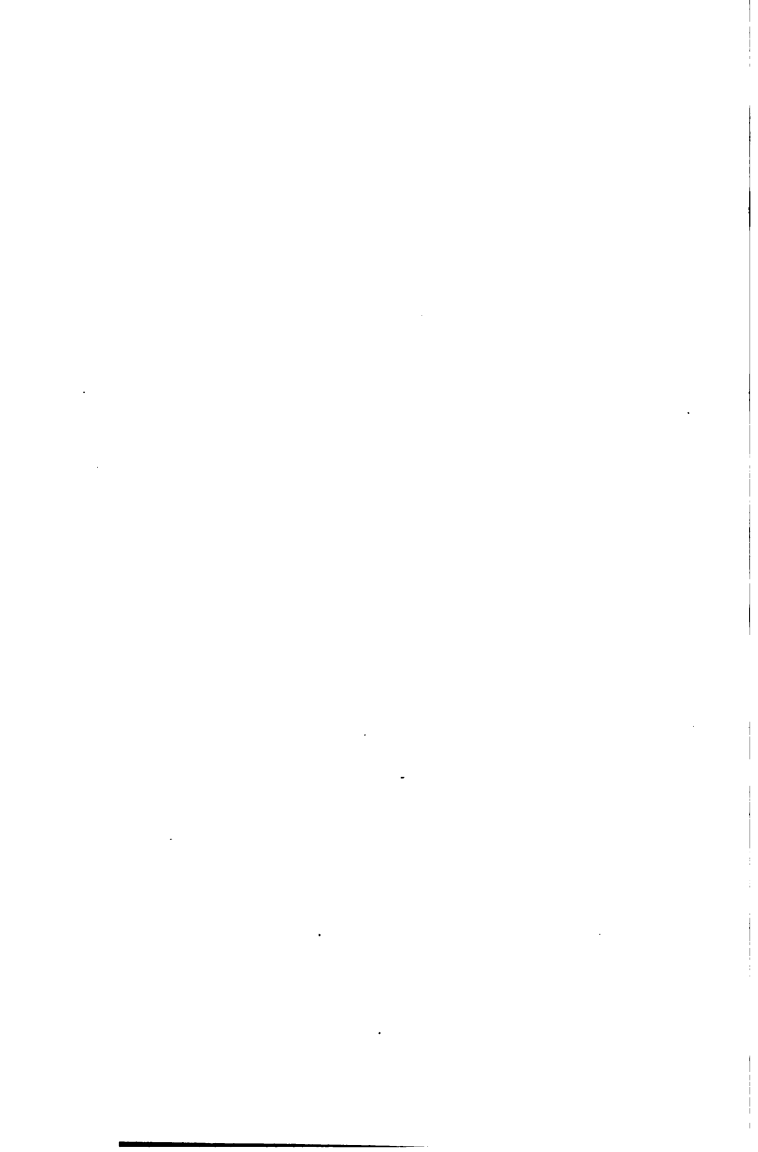
arbete, som därpå följde, innan församlingen hann vinna nödig stadga och få egen kyrka, tog föremålet för denna anspråkslösa teckning verksam del. Han var själen i detsamma i fråga om både uppoffring och kraftfullt arbete. Vid hans sida stod hans äldste son, A. P. Falk. De två tillsammans drogo försorg om nödiga medel, medan fadern ensam mera uteslutande vakade öfver, att allt arbete vid kyrkan, till hvilken han själf gjort ritningen, och äfven planerandet af den nära kyrkan liggande vackra kyrkogården utfördes på tillbörligt sätt. Han var församlingens äldste diakon, och i denna egenskap ledde han under flera år söndagsskolan och vid särskilda tillfällen äfven gudstjänsten. Hans hem var under denna tid, då församlingen ej ägde bosatt lärare, prästgården, i hvilken besökande pastorer och studerande hade sitt hufudkvarter och ett gästfritt hem.

Samma trohet, uppoffrande sinne, kärlek och tillgifvenhet, som han visade för sin egen församling, visade han för synodens och konferensernas verksamhet. Fader Falk var en äkta samfundsman. Af hjärtat tillgifven vår kyrkas bekännelse och församlingsordning, kunde nyhetens behag i lära eller praxis ej inverka på honom. Han stod under alla stormvindar oberörd af de många och främmande lärdoms-

JOHN A. FALK.

väder, som tid efter annan såsom löpeldar gått fram öfver våra nybyggen och församlingar. För denna sin fasthet och ståndaktighet blef han mer än en gång misskänd och smädad af dem, som följde tidsvindarna hit och dit, men detta bekymrade honom föga. Mera oroade honom hans egen personliga ställning till Herren. Redan 1869 hördes han djupt sucka och klaga öfver att han ej hade fått erfara en så genomgripande väckelse eller fått erfara en så förnimbar trosvisshet, som andra visste att om-tala. Han sade sig af hjärtat vilja höra Herren till, men han fruktade för sig själf, att hans hjärta ej var rätt inför Gud. Vid andra tillfällen, särskildt efter afhörandet af en predikan öfver berättelsen om fångvaktaren i Filippi, bekände han, att bördan lyfts från hans hjärta, så att han kunde tro syndernas förlåtelse. Hans barnsliga glädje vid det tillfället, det var år 1870, lämnade hos den, som fick vara vittne därtill, ett outplånligt intryck. Sedan dess har en lång tid förflutit och många växlingar ägt rum, men af hvad vi hafva förnummit gaf den hädangångne vid olika tillfällen och senast kort före sin död vittnesbörd om den tro och det hopp, som hållit honom uppe under lifvets strider och hvarpå han hoppades få skiljas hädan.

För synodens olika verksamhetsgrenar ägde

fader Falk en öppen blick, och han följde deras utveckling med lifligt intresse. Stod det i hans förmåga att hjälpa, när något behöfdes, så gjorde han det gärna och utan knot. Kunde han det icke, så gaf han ej andra skulden för egen ovilja. Han kunde och hördes ofta klaga öfver egen oförmåga men sällan eller aldrig klandra hvad andra gjorde eller icke gjorde. Han gjorde hvad han kunde af kärlek till Herrens sak och trodde, att andra gjorde detsamma, hvarför han syntes vara mer än vanligt befriad från den klandersjuka och misstänksamhetens bittra rot, som i vår tid förbittrar allt för mångas lif.

Fader Falks hem bar prägeln af allvar, kärlek och förtroende. Där öfvades Guds ord, bön och sång, och såsom den närmaste frukten däraf fick han glädjas öfver den välsignelse, som Herren lofvat dem, som akta på hans bud, till fjärde led. Omkring honom och hans maka, hvilken trogen stått vid hans sida, uppväxte åtta barn, trettio åtta barnbarn och femton barnbarns barn, hvilka vid hans bortgång sörjde en öm och älskad fader.

Då han 1884 flyttade från New Windsor, Ill., till Essex, Iowa, dit flera af hans barn flyttat före honom, så lämnade han efter sig på och omkring den förra platsen, där han tillbragte

sina kraftfullaste dagar, ett aktadt namn och en vänkrets, i hvilken hans minne skall länge bevaras i tacksam hågkomst. Hans ålderdomsdagar tillbragtes i stillhet, men ej i översksamhet. Ända till slutet af sin långa lefnadsdag fick han behålla sina kropps- och själsförmögenheter, hvarför han var merendels sysselsatt med läsning af Guds ord eller med förrättandet af sina sysslor i och omkring hemmet. Dödsbudet kom hastigt. För honom själf syntes det ej vara oväntadt, då han nästan dagligen talade om sin förestående flyttning; men för hans närmaste kom det helt oväntadt, då han genom ett slaganfall rycktes ur deras midt utan att få säga dem ett sista farväl.

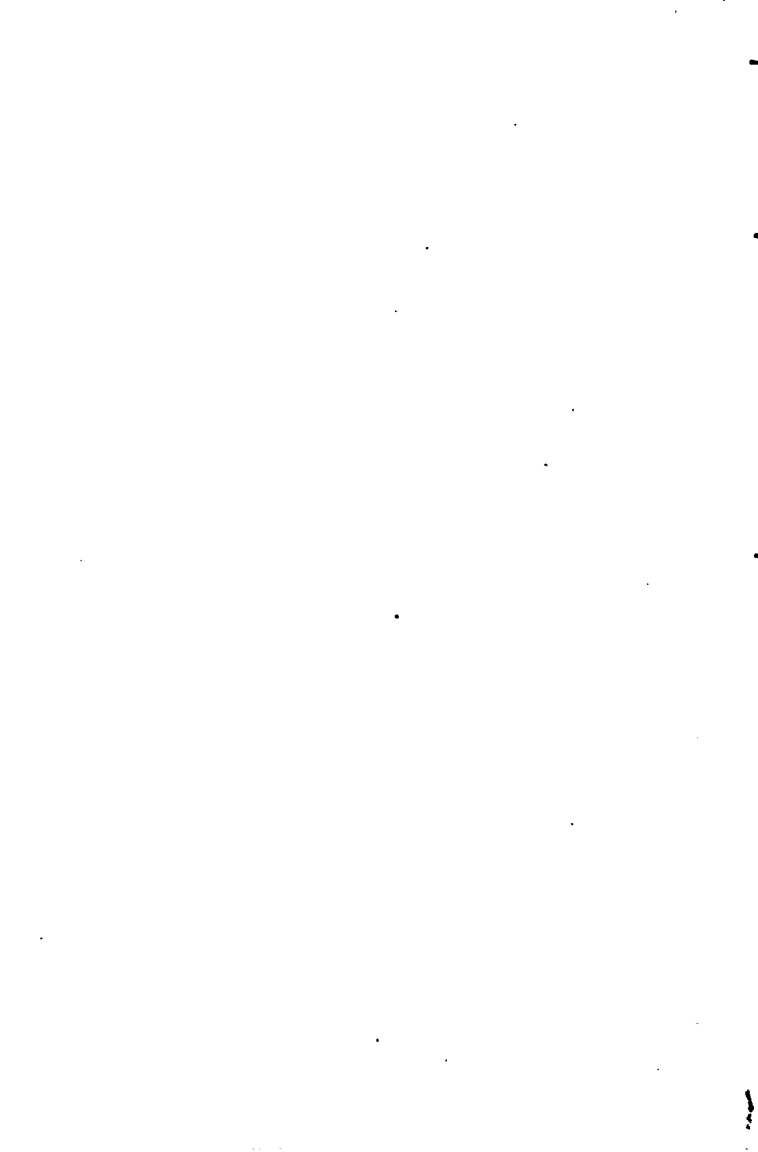
Fader Falks stofthydda hvilar nu i församlingens i Essex kyrkogård, där han varsamt nedmyllades af tacksamma barn och barnbarn i närvaro af församlingen och många vänner från närgränsande församlingar. Han saknas, men han missunnas ej hvilan. En salig uppståndelse och ett sällt möte väntas af dem, som lefva och och dö i Herren. Lyckliga de, som redan hunnit målet och vunnit segerkronan.

S. P. A. L.

III.

Det sista ordet.

U*t* i världen, stora vida,
en yngling gick en gång;
hemma ville han ej bida,
nej, där var bara tvång.

Bort från fadershus och böner,
till okänt land han for;
kom så snart bland mörkets söner
samt glömde far och mor.

Syndens garn därpå omsnärde
allt mer hans arma själ;
intet godt, blott ondt han lärde,
sin Gud han bjöd farväl.

Djupt i hjärtat dock en gnista
af kärlek ännu brann;
moderns ord — det allra sista —
ur minnet ej försvann.

“Om, min son, det går dig illa”,
hon sagt vid dörren låg,
stanna då, en stund blif stilla;
kom Herrens bud ihåg.

Kom ihåg, att nöjets brunnar
försina inom kort,
och att glädjen, världen unnar,
din själsfrid röfvar bort.

Kom ihåg, att frälsning gifves,
förr'n nådens sol gått ner;
men för den, i synden trifves,
det hopp ej gifves mer."

Helst han döfvat varningsrösten,
ett styng båd' natt och dag;
men till sena lefnadshösten
förblef hans samvets lag.

Grånad, fridlös, tård af oro,
på usla fröjder mätt,
ser han nu, hur onda voro
de vägar, han beträddt.

"Finns det räddning? Jag är mogen,
o helvete, för dig!
Är det sant, att Gud är trogen?
Förskjuter han ej mig?

Jo, för visso; aldrig åter
utplånas kan min skuld!
Ej som fordom han förlåter,
ej mer han är mig huld!"

Så han ropte; men hvad hände!
Omsider ljus uppgick;
helt förkrossad i elände,
ny nåd och kraft han fick.

Sorgen vändes uti lycka,
sin vrånga lust han bröt;
och till slut fick Frälsarn trycka
den gamle i sitt sköt.

Hvad kom fångens band att brista? —
Du re'n det anat har:
Det var moderns ord — det sista;
det afskedsordet var.

PAUL O. ESBJÖRN.

Gyllene trådar.

Berättelse af N. FRIES.

---

1. Fattigdomens guldvärde.

Den byggnad, i hvilken vi nu vilja införa läsa-
ren, är försedd med tolf ytterdörrar, men lik-
väl intet annat än ett fattigdomens hemvist,
uppbyggt och ordnad för mer än två hundra
år sedan, "Gudi till ära och människor till
gagn". Med ett ord, det är en fristad för gamla
och orkeslösa män och kvinnor.

Alla dessa dörrar vetta åt norr, men på mot-
satta sidan af huset finnas lika många höga och
breda fönster, som ligga rakt i söder. Den, som
här ingår, kommer således alltid att vandra
"från mörker till ljus". För tänkaude männi-
skor är detta betecknande nog, hvardagsmänni-
skan fäster sig icke vid sådant.

Väl inkommen genom en af de rödmålade, på
tvären afskurna dörrarna, befinner man sig först
i ett litet kök, hvars mer eller mindre prydliga
anordning utvisar dess invånares smak och ord-
ningssinne. Genom ännu en annan dörr kom-
mer man in i ett ljust och rymligt boningsrum
med utsikt öfver den förbiflytande floden med
dess många fartyg, hvilkas röd- och hvitrandiga
segel och fladdrande vimplar gladt fläktas för
vinden. På stranden midt emot synas några

präktiga hus med vackra gårdar och planteringar.

Officielt kallas huset med de tolf dörrarna "Prebendehemmet", men invånarne själfva benämna det "Armendick", hvilket ord i sig innebär, både att det bebos af obemedlade personer och att det är byggt på en vall, uppkastad mot flodens öfversvämningar.

Från en annan synpunkt ägde "Armendick" ett särskildt intresse, i det att det beboddes af mången sedan gammalt vidt beryktad personlighet såsom "publikanen i templet", "den förlorade sonen", "röfvaren på korset" o. s. v. Så kallade sig mången from man, eller blef af andra så kallad; "röfvaren" och "republikanen" voro särdeles kända som varma och kärleksfulla män. Däraf kom det sig väl också, att allvarliga kristna ofta funno behag i att besöka "Prebendehemmet".

Må det ock tackas dig, käre läsare, att i mitt sällskap nu göra en påhälsning därstädes.

Naturligtvis finner man här likasom öfver allt annars i världen en blandning af allehanda människor: onda och goda, dumma och förståndiga, rättskaffens och oärliga, gudsföraktare och dem, som älska honom. — Men jag är hemmastadd med förhållandena och vill genast föra dig till en af de bästa bland hemmets invånare. Vi skola stiga in genom dörren nr 7, hvarest marssolen nu som bäst sprider sina lifvande strålar öfver det inre rummet.

Vi finna där en gammal, hvithårig gumma. Hon sitter vid ett bord af obetsad furu, men väl skuradt; hon har ett par stora, runda, mässing-

infattade glasögon på näsan och studerar med dessas tillhjälp ifrigt ett bref, som hon håller på långt afstånd.

En angenäm doft af lackviol och reseda sprider sig från fönstret, men därpå aktar hon ej. Alla hennes sinnen, tankar och känslor äro upptagna af detta bref, och dock är det ej nu första gången det läses. Nej, långt ifrån! För åtta dagar sedan fick hon det, och sedan dess har hon hvarje dag efter morgonbönen åter genomläst det samma, och detta alltid med en ifver, som nästan kommit henne att glömma kaffekoppen, som dock rykande stått framför henne på bordet.

Men så är också brefvet ifrån ende sonen, skrifvet ombord på. ett skepp, hvilket han i egenskap af befälhafvare står färdig att föra öfver Atlanten. — Vi skola nu i smyg läsa brefvet öfver gummans axel och få sålunda veta dess innehåll. Det lyder sålunda:

Min älskade moder!

Nu har jag ett eget skepp, och är således "rik-tig sjökapten". Reser för ett ansedt handelshus och får god lön. Sålunda kommer jag att förtjäna anseeligt, och biförtjänster komma ej heller att saknas. Dessutom går det alltid lättare att förtjäna penningar i den nya än i den gamla världen, blott man är klok och förslagen. Det är hufvudsaken.

Till jul skall jag sända dig några dollar. De äro värda vida mer än våra thaler. Då skall du strö duktigt med socker och kanel på julgröten. Oroa dig icke för mig, ty jag är nu mera så

sjövan, att den starkaste storm icke det ringaste bekommer mig.

Var blott vid godt mod, så se vi hvarandra åter om ett par år. Hvem vet? Kanske håller jag då med hästar och vagn utanför din dörr, och så kommer du och far af med mig. Hvad alla vid Armendick då skola få stora ögon! Detta blir ju ock något att se på.

Men till dess, lef väl, du älskade moderssjäl! Bed såsom alltid för din son

MARTIN.

Utanskriften var ställd till: Änkan Maria Engelhardt. Prebendehemmet i H.....

När den gamla slutat sin läsning, lät hon händerna med brevet nedsjunka i knäet, under det att tankarna likt fåglar flögo omkring i hennes hufvud. Fridsdufvan med olivebladet ville dock icke infinna sig.

Brevet är så likt Martin själf, menar gumman. Gud signe honom för hans sonliga kärlek; ja, vare han välsignad tusenfaldt! Men i själfva verket är likväl ej tal om annat än penningar och fåfänglighet; allt igenom är det grundadt på själfförtröstan och tillit till egen förmåga.

Hon ser honom åter framför sig, hennes egen Martin, sådan hon såg honom i afskedsstunden. Hans stora, kraftfulla gestalt, de blixtrande ögonen och det knollriga håret! Hon minnes så väl hans klingande skratt, hans ungdomliga prat, hans djärfva planer. Men männe allt detta ändå består inför Gud? Hvad värde har sådant, om den allsmäktige genom vind och vågor

tillropar människan sitt väldiga: "Jag är Herren!"

Härom har den gamla frun genom hårda pröfningar fått lära mycket, och häri äger hon för närvarande den enda verkliga behållningen från den tid hon genomlevvat. Därför går det henne ock till hjärtat, att sonen i sitt bref icke nämner ett enda ord om undergifvenhet för Guds vilja, om förtröstan till hans mäktiga beskydd, om tro på evigt lif.

Bekymrad tänker hon också: "Om den gode Guden spörjes här ju alls intet". Väl har hon hört, att människorna nu för tiden anse sig kunna undvara honom; dock plågar det henne, att äfven hennes son skall vara en bland dem, och hon frågar bäfvande sig själf: "Detta kan Herren icke på längden fördraga, och hur går det väl Martin då?"

Åter och åter har hon med en moders kärleksfullt spanande öga genomläst det så kärkomna brevet för att däri kunna upptäcka en enda punkt till stöd för sin innerligaste önskan, och till slut har hon äfven verkligen funnit den. Sonen beder ju om hennes förbön!

Ja, därpå vill hon bygga sitt hopp, och därmed ville hon genast börja. Så sammanknäpptes de åldriga händerna, och från hjärtats inners- ta djup uppsteg en innerlig bön, som afslutades med den morgonbön, hon lärt Martin, medan han ännu var liten. Måne han ock själf någon gång beder den?

Tviflande skakar hon sakta på hufvudet, men suckar tillika med tanke på den frånvarande:

"Jesus, klara morgonstjärna,
 må du honom stödja, värna.
 Gif, att snart ur synden väckt
 han må se din hand utsträckt.
 Var hans skydd i faror alla;
 dig hans själ jag vill befalla.
 Skona ock från ond bråddöd,
 fräls ifrån en evig nöd."

Det var andra tider, när hon först lärde sin lille gosse denna bön. Föga kunde hon då ana, att "Prebendehemmet" skulle bli hennes sista tillflykt, att hon där skulle komma att framleva sin ålderdom. Så länge Martins fader lefde, ägde de både åker och äng och hästar och kor. Då var lyckan med i allt. Men alldeles fri från bekymmer fick hon ändå icke vara; ty samma starka förvärfsbegär, som nu gjorde sig gällande hos sonen, hade ock försports hos fadern. Icke ens söndagen fick i längden ägnas åt Gud; äfven den skulle användas till arbete och förtjänst. Själf ansåg han sig icke hafva tid att gå i kyrkan, och ej heller såg han gärna, att någon gjorde det. Snart upphörde han äfven att bedja; arbetet hade undanträngt bönen.

Visserligen hade den mäktige, trofaste Guden flere gånger varnande ingripit, i det att döden gästade hemmet och beröfvat föräldrarne flere blomstrande barn. Men under det att modern i bitter sorg nedbäddat de små, hade fadern förhållit sig fullkomligt likgiltig, och det var ej omöjligt, att han i djupet af sitt hjärta tyckt sig hafva tillräckligt många kvar att försörja.

Med åren blef det dock annorlunda. Dåliga tider och missväxtår i förening med en långvarig och obotlig sjukdom bröt omsider den

starke mannens krafter, och sinnet veknade. I I det längsta sökte han dock spjärna emot och ville ej gifva vika. Afmagrad och plågad af värk begaf han sig likväl ut på åkern med harf och plog. "Huru skulle det annars gå med allt?"

Men kläderna hängde på kroppen, och han kunde knappt hålla sig kvar på hästen. Han såg med ett ord så skral ut, att litet hvar undrade, huru länge han ännu skulle kunna lefva. En dag fördes han ock medvetslös hem från åkern, och nu var han alldeles förbi; kallsvetten pärlade på hans panna, de blåbleka läpparna rörde sig ljudlöst, och det insjunkna bröstet förmodade knappt draga andan. I hast blef han nedbäddad och förd i säng, men när talförmågan småningom återvände, kunde han endast till sin hustru framhviska orden: "Mor, nu är det slut med mig."

Från den stunden tog den käre Herren Gud honom "afsides" samt gjorde sig all möda att frälsa hans odödliga själ. Till en början gjorde han den fri från de band och snaror, som i form af världsliga omsorger kringhvärfte densamma, och därtill förgick ungefär ett år. Därefter ingöt han helande balsam i de uppkomna såren, till det mesta genom den lilla Martins omedvetet framkastade lärdomar ur katekesen och de trosvarma böneverser, som han fått lära i skolan. Ty modern höll gossen allvarsamt till nyttig lärdom och till Guds ord. Efter ännu ett halft års förlopp hade det sålunda kommit därhän, att den sjuke mannen med händerna sammanknäpta under täcket sakta eftersade bar-

nets böner eller upprepade hvad gossen läste ur skriften — i början helt tyst, så att ingen skulle höra det, men sedan högt och tydligt för alla. Och ju närmare döden kom, dess innerligare och varmare blefvo böneropen. Både makan och sonen knåböjde vid faderns säng, och den döende deltog själf i bönen med uppräckta händer.

Så ljöd det då från alla tre såsom från en mun:

“Jesus, klara morgonstjärna,
mot den dag jag ser så gärna” o. s. v.

Den förr så världslige Hans Engelhardt hade då uppnått lifvets gräns och upphört att kämpa för jordisk vinning. Däremot hade han blifvit en af dessa “väldige”, hvilka “rifva himmelriket till sig”. Och han fick sluta sitt lif i frid, i trons saliga frid.

Fru Maria tillslöt sakta hans ögon och lät därefter Martin länge betrakta faderns stelnade drag. Hon hoppades, att han därigenom skulle få ett varaktigt intryck för hela lifvet.

Sådana stunder glömmas ju ej heller så lätt; men skulle än så ske, så har dock Gud genom dem fäst “gyllene trådar” vid människans hjärta. Dessa trådar håller han sedan allt jämt i sin hand och brukar dem, allt efter behof, till varning eller förmaning; och detta medel har i de flesta fall visat sig verksamt.

Dessa tankar upptogo nu vid morgonkaffet den gamlas sinne, och så genomlefde hon åter i minnet alla de svårigheter, hon efter mannens död haft att genomgå. Hon tänkte på, huru hon i flere år arbetat och sträfvat för att åt sonen bevara hans fädernearf och därmed för-

enade rättigheter, dock utan att lyckas; ty boet var så behäftadt med skulder och inteckningar, att allt till slut måste säljas för kreditornas räkning, hvarefter hon själf fick inskränka sig till det minsta möjliga.

Vid samma tid afslutades Martins skolgång. Till moderns stora sorg visade sig nu hos honom en så obetvinglig håg för sjömanslivet, att hvarken böner eller förmaningar kunde förmå honom att afstå därifrån.

”Till sjös” skulle han, det var alldeles afgjort, och modern såg sig snart lämnad allena.

Så satt hon i sin lilla kammare och hörde vinden tjuta kring stugan, så att fönsterna skallrade; men det arma modershjärtat darrade ännu häftigare. Därmed fördes hon dock tillika in i det rätta bönelivet, och till en början gick allt ganska bra.

Ynglingen kom välbehållen hem från sina resor, och modern kände sig tillfreds. Gud hade äfven låtit honom vinna människors ynnest, så att han fått taga igen hvad han försummat i skolan, och slutligen lyckades han taga en vaccher styrmansexamen.

För öfrigt hade hon själf fått flytta in i Prebendehemmet och hade där funnit en lugn och fridfull tillflyktsort. Där sken solen så gladt in till henne om morgnarna, och blommorna trufdes så väl i fönstret. Straxt nedanför detta hade man ett trädgårdsland, som sträckte sig ända ned till floden, och som vid ena sidan genom en tät krusbärshäck skildes från gården bredvid.

Den af hemmets invånare, som så kunde och

ville, hade tillåtelse att här odla potatis. Dessutom kunde nu fru Maria med de förbifarande fartygen i andanom sända hälsningar till den käre sonen ute på det vida hafvet; och det bästa af allt var slutligen, att hon här i stillhet och ro kunde både lefva och dö inför sin Gud.

Hvarje onsdags och lördagsförmiddag kl. 11 ljöd bönesalens lilla klocka, och då kom alltid en prästman dit att förkunna Herrens ord. Till bönesalen hade gumman endast några steg, och där kunde hon upphämta ordets välsignelse såsom blomman uppsuger daggen.

Allt detta goda prisade hon ock högligen, då pastorn frågade efter hennes välbefinnande. "Här på jorden, herr pastor", brukade hon säga, "har jag ju redan ett litet himmelrike, och det stora väntar mig där ofvan."

2. Pröfningens guldvärde.

Men huru hade det kommit så långt med Martin Engelhardt? Låtom oss höra något af hans ungdomshistoria.

Nere vid flodstranden se vi en gosse, hvilken med händerna instuckna i de vida sommarbyxorna, bredbent står och betraktar böljorna, som glittra i solskenet. En frisk nordväst har just nyss satt vattnet i rörelse. Ja, vattnet, vattnet! Huru mångt gosshjärta har det icke oemotståndligen dragit till sig! Det ligger såsom en förtrollning, en hemlighetsfull lockelse i vågornas skvalp. "Kom blott", hviska de, "vi bära dig, vi vagga dig långt, långt bort!" — Så hägrar det aflägsna fjärran. Hvem kan också

alltid stanna på landbacken, alltid hålla sig på samma fläck?

De smäckra fartygen simma af med sina hvita segel, alldeles som svanar med utbredda vingar. Vattnet forsår om kölen, bogen sänker sig i djupet och genomskär floden, men ända högst upp i masterna ser man den hurtige sjömannen svinga sig. — Ack, den som ändå finge följa med! Ut på det vida hafvet, framåt, allt jämt framåt i oändlighet!

Med sådana tankar hade Martin stått där nere vid stranden väl tusen gånger. Sjön hade frestat honom som så många andra. Båtar och fartyg af alla slag hade han skurit och tacklat, så långt han kunde minnas tillbaka. — Att börja med drog han dem på vattnet med ett snöre, men det blef tråkigt i längden. Därför lät han dem sedan fara bäst de ville, men såg allt jämt efter dem, tills ögonen började värka. Då kastade han af sig kläderna och samm efter dem. Oftast fick han fatt i dem, men många gånger hunno de undan. Då undrade han i sitt sinne, vid hvilken strand de en gång skulle landa.

Elben är här mycket bred, och om höstarna vid "flodtiden" häfver den sig i svallande vågor. Jämförlig med det skummande hafvet är ju dock icke en flod. Ack, den som ändå en gång finge skåda hafvet, i all dess majestätiska skönhet!

Gossen hade en gång bedt fadern att någon söndag få gå bort till den omkring fem mil därfån belägna hafsviken, men denne hade endast skakat på hufvudet och sagt: "Sådana påhitt! Hvad har du där att göra? Där finnes ingen-

ting att se." — Då bönföll han hos modern att utverka den sökta tillåtelsen, men äfven detta förgäfvdes; hon ville icke.

Vid den tiden var Martin omkring 12 år gammal. Åter och åter stod han vid floden på den bro, som ledde öfver densamma och vid hvilken fartygen brukade lägga till. Slutligen uppmärksammades han en dag af en skeppare, som förstod hvad han hade i sinnet.

"Vill du följa med?" sade denne. "Det är högt vatten. Om en liten stund gå vi,"

Så skulle det låta! "Den, som gärna vill hoppa, är ej svår att locka." Med ett raskt språng var vår Martin ombord, och bort for båten med förlig vind på den "fallande" floden. — Skepparen och Martin smålogo förtroligt åt hvarandra under hela färden, tills de mot aftonen hunno Elbes mynning och med detsamma finga hafvet i sikte. Då först kommo båda till besinning.

Skepparen frågade: "Har du far och mor i lifvet?" Och gossen tänkte för sig själf: "Hvad skola de säga där hemma?"

Den förre lösgjorde genast jullen och förde gossen i land samt sade, att han endast allt jämt skulle följa vägen utmed stranden för att åter hitta hem.

Martin gick också, men alldeles som i sömnen. Väl visste han, hvad som var att vänta, men hvad han ändå haft roligt! Och därtill hade det nu blifvit honom fullt klart, hvad han skulle taga sig till i lifvet. Till sjös skulle han, det var då afgjort! Ett skepp skulle han skaffa sig, och med det skulle han gifva sig af ut

på det stora hafvet. Han längtade att veta, hur det såg ut där borta och hvad man där kunde taga sig till.

Hela den natten vandrade han emellertid allt jämt framåt, men först på andra dagens eftermiddag fick han åter hemmet i sikte.

Omkring gården slöt sig en häck af pilar, och invid den samma stod hans lilla älskliga syster Anna. Blott ett år yngre än han själf, var hon dock mer försigkommen i skolan än han. — Där stod hon nu i solskenet och skuggade ögonen med handen för att bättre kunna se utåt vägen. Martin igenkände genast hennes gula lockar, som fladdrade för vinden, och tänkte: "Kära lilla Anna! Så lyckligt, att du var den första, som fick se mig. Nu måste du gå in och bedja för mig, så att pappa inte slår allt för hårdt".

Med det samma hon fick se honom, började hon springa honom till mötes, men snafvade och föll mot en stor sten. När Martin kom fram, låg hon med blödande hufvud, utan förmåga att röra sig, och när han lyfte upp henne, var hon dödsblek. Dock log hon så vänligt, smekte honom på kinden, och hviskade snyftande: "Martin, Martin, hvar har du varit? Vi ha varit så oroliga för dig."

Men Martin, som blott tänkte på den förestående bestraffningen, bad genast hon skulle åtaga sig hans återkomst. Hon tog honom då vänligt uppmuntrande vid handen och drog honom med sig in i huset, utan att vidare tänka på sitt sår. Där ropade hon af alla krafter, att Martin var hemma igen, hvarpå modern, som genast tillskyndade vid hennes rop, ömsom grät

och ömsom log i glädjen öfver att hafva sin Martin åter.

Fadern var lyckligtvis ute på åkern, medan allt detta försiggick. När han hemkom, brummade han väl, men stryk fick Martin icke den gången.

Värre var det med Anna. Den hårda stöten hade svårt träffat hufvudet och vållade allt jämt en plågsam hufvudvärk, som påföljande vår lade den lilla i grafven. Men dessförinnan hade hon lagt sina små afmagrade armar kring broderns hals, kysst honom på pannan och bedt honom icke bekymra sig för hennes skull.

“Gråt inte”, sade hon vänligt, “med mig är det ingen fara. Laga blott så, att du kommer med till himmelen, så att vi få träffas där. Dit får jag nu gå, för Frälsarens skull, och han har själf lofvat att komma och hämta mig. Tack, käre Martin, för att du har varit så snäll mot mig. Gråt nu inte — men håll dig till Frälsaren, så att vi råkas igen.” Hon talade så vänligt, den lilla döende flickan, och länge mindes Martin hennes ord. Vid hennes begrafning stirrade han oafvändt på den lilla kistan, som modern prydt med påskliljor, och det föreföll honom, som om himmelens änglar uppstämt en sång med hennes egna ord: “Gråt bara icke, med mig är det ingen fara”; men i verkligheten var det Annas skolkamrater, som sjöngo: “Jesus, dyra tröstekälla” o. s. v.

Men efter den tiden hade Martin rätt svårt att reda sig i skolan. Ty den lilla kloka systemen, som alltid förut plägat hjälpa konom till rätta, var nu borta, och allt som oftast förirra-

de sig hans tankar till skeppen på hafvet. Skulle han läsa, så begrep han icke hvad han läste, och skulle han skrifva, så for pennan af och an såsom kryssade den i motvind. Var det åter fråga om räkning, så tänkte han blott på hvita segel, och siffrorna föllo honom ur minnet. — Men sin lilla Anna glömde han aldrig, och hade han någon natt drömt om henne, så var han alltid dagen därpå flitig, snäll och medgörlig.

Slutligen dog äfven fadern, samma vinter som Martin slutade skolan och bereddes till sin första nattvardsgång.

Vid konfirmationen hade Martin som sitt bibelspråk fått de orden hos evangelisten Markus: "Hvem är denne? Ty vädret och hafvet äro honom lydiga?" Mark. 4: 41. Att så skedde, var en Herrens skickelse, såsom vi af det följande skola finna.

Sämme skeppare, som en gång förut tagit Martin med ut till hafvet, erbjöd honom, sedan han blifvit konfirmerad, plats på sitt fartyg, ty han hade fattat tycke för den raske gossen. Men för fru Maria var detta ett hårdt slag. Martin var nu mera hennes enda tröst. Om hon ändå haft sin Anna kvar!

Nu blef hon lämnad alldeles allena, ensam i sin änkesorg och i sin moderssmärta. Dessutom ingaf sonens sinnelag henne berättigad oro. Hon visste, huru feberaktigt ifrig han var med allt. Hon kände hans okufvade sinne, hans trotsiga tillit till egen förmåga och hans outsläckliga begär efter rikedom. Hade han åtminstone stannat i hennes närhet, så hade kan-

ske hennes moderliga vaksamhet och inverkan något kunnat uträtta. Men nu måste hon lämna honom ifrån sig, han skulle blifva oåtkomlig för hennes varningar. Inga kyrkklockor skulle vidare mana honom till bön, intet Guds ord skulle komma att förkunnas honom från heligt rum.

Aftonen före afresan sutto mor och son länge tillsammans i hennes lilla kammare. Hon hade med sina båda händer omfattat den ena af hans. Månen sken in genom det låga fönstret, och ynglingens hufvud med det knollriga håret, stödde sig mot moderns axel. Då hade hon så vänligt talat med honom och bedt honom hålla Gud för ögonen och i hjärtat samt väl akta sig för att med vett och vilja bryta mot hans bud. — Dessutom hade hon talat om de kära döda, påmint om det fridfulla uttrycket i faderns stelnade drag och om systemens glädje att få skiljas hädan samt slutligen förmanat honom att aldrig försumma sin barnabön: "Jesus, klara morgonstjärna" — utan bedja den hvar morgon och afton och därvid hafva sin moder i troget minne.

Tigande hade Martin åhört allt detta, under det att månljuset så klart belyste hans fuktiga ögon; men modern kunde dock ej veta, om hennes ord gjorde åsyftad verkan. De blefvo likväl, äfven de, genom Guds nåd "gyllene trådar", som denna afton lindade sig kring den unges hjärta.

På en liten flodbåt, en s. k. "bark", skulle Martin göra sin första resa. När den gick under

bron, måste masten nedvikas, och kajutan var ej stort rymligare än en duktig hundkoja. Skepparen själf jämte Martin utgjorde hela besättningen. Men när ynglingen for förbi de stora skeppen, som lågo i hamnen, föreföll den båt, på hvilken han själf befann sig, såsom ett nötskal; och inom honom uppstod den lifligaste önskan att snart få komma ombord på en riktig tremastare. Ett par resor gjorde han emellertid till Hamburg och Bremen med samma fartyg, men sedan var det också slut med "småbåts-tjänsten". Sedan måste skepparen släppa honom, och lätt nog fann han anställning på ett stort handelsskepp, som seglade till Amerika.

Kaptenen på "Urania", så hette det nya skeppet, var en aktningsvärd man, som väl förstod att välja sitt folk, och som behandlade besättningen med faderlig välvilja. Aldrig bemöttes någon illa eller föraktligt, såsom det annars ofta händer; men genom godhet och rättvisa uppehölls likväl den strängaste tukt. Sålunda rådde i allo de bästa förhållanden på det ståtliga "Urania".

Straxt vid första sammanträffandet hade Martin vunnit kaptenens ynnest. Längre och pröfvande hade den erfarne mannen granskat hans tilltalande drag och med några allvarliga ord förberedt honom på hvad som kunde förestå i det yrke, han valt. Äfven om Martins familjförhållanden hade han gjort sig underrettad, och då han sålunda fått veta, att Martin var sin moders ende son, lade han handen på hans axel och sade: "En rättskaffens sjöman förgäter aldrig sin mor".

Under denne mans befäl anträdde så Martin sin första resa öfver Atlanten. Allt mer och mer tillvann han sig kaptenens förtroende. Ynglingen var flink i vändningarna, påpasslig och rask, så att han snart blef anställd som kajutvakt. Detta var ett stort steg framåt, och Martin förstod äfven att värdera denna förmån. Punktligt och noggrant uppfyllde han sina skyldigheter och sökte på allt sätt vara kaptenen till nöjes.

Denne hade dock ej för vana att berömma någon; sådant är ej brukligt om skeppsbord, hvarest den strängaste plikttrohet anses som en gifven sak. Men han hyste mycket intresse för gossen och funderade på hvad han i en framtid skulle kunna göra för honom, om han fortfarande visade sig pålitlig. — Men, tyvärr, pålitligheten varade icke så länge.

En dag skickades Martin af kaptenen ner i kajutan för att hämta hans bössa. Gossen flög utför trappen och sköt dörren åt sedan, men i det samma glänste det till för hans ögon. På bordet framför honom låg nämligen en hop guldmynt, och då skeppet under full sjögång hastigt lade sig på sidan, föllo mynten ned på golfvet och rullade åt alla håll och kanter. Martin kastade sig genast ned efter dem och hade snart alla i sin hand. Så tunga de voro! Allesamman voro upplockade, intet enda låg kvar, det visste han. Då hviskade det inom honom: "Tänk, om allt detta vore ditt! Tänk, om du blott rådde om ett enda af dessa guldstycken", och i detsamma stoppade han ett af dem i västfickan. De öfriga lade han omsorgs-

fullt tillbaka på hvarandra igen och sprang upp med bössan.

“Hvarför dröjde du så länge?” frågade kaptenen.

Då talade han om, huru slantarna fallit i golvet, och att han åter plockat upp dem och lagt dem på bordet.

“Fick du reda på allesammans?” sporde kaptenen ånyo. Martin bejakade detta, men visste egentligen icke, huru många de varit.

Följande natt drömde han åter om sin lilla syster. Han tyckte sig se henne komma ned till honom från himmelen, men hon såg så nedstämd ut, och klara tårar runno utför hennes kinder, men ändå sken hennes ansikte såsom en ängels. Då sade Martin till henne alldeles desamma, som hon på dödsbädden hade sagt till honom: “Gråt inte, med mig är det ingen fara”. Men därvid hade hon blifvit allt mera sorgsen, och tårarna hade runnit allt häftigare, hvaraf Martin slutligen förstått, att allt icke var som det borde vara. — Dagen därpå fann kaptenen emellertid ännu ett guldmynt på sitt bord, och Martin förklarade, att det hade rullat fram efter de andra. Men kaptenen talade ej vidare om saken.

Några dagar därefter uppstod en fruktansvärd storm, som kräfde alle man på däck. Kaptenen stod hela tiden på kommandobryggan, allvarlig som fältherren under en drabbning. Korta och bestämda ljödo hans befallningar och åtlyddes ögonblickligen. Plötsligt kommenderades: “Fyra man till väders; refva bramseglet!”

Martin måste ock däran, men träffades i förbifarten af kaptenens genomträngande blick och rodnade ända upp i hårfästet. Medan han klättrade i tacklingen, genomfor orden: "Jesus, klara morgonstjärna", hans ångestfulla själ, under det att fartyget allt jämt kastades hit och dit mellan vågorna, ömsom ned i djupet, ömsom åter upp. Men Martins händer voro såsom af järn, så att han höll sig väl fast och kom lyckligt ned på däck igen. Att det var de "gyllene trådarna", som därvidlag hållit honom vid makt, besinnade han likväl ej.

Snart låg emellertid "Urania" i Charlestowns hamn, och då lasten var lossad, skulle dagen därpå barlast intagas, hvarefter skeppet åter skulle afgå för att lastas i en annan hamn. Kaptenen var sparsam med tillåtelsen att gå i land, ty han visste mer än väl, att många snaror där utlades för att göra folket upprockigt, och att allt möjligt lofvades för att locka sjömän till de amerikanska fartygen. Det hade ej heller undgått hans uppmärksamhet, att det tisslades och tasslades bland besättningen, och han tog sig därför till vara.

Martin hade han särskildt varnat för de falska förespeglingarna om högre hyra och förmanat honom att stå vid sitt gifna ord att stanna på fartyget, tills det kom hem igen. Icke dess mindre hade ynglingen redan lånat sitt öra åt fåfängligt tal. Skeppskocken var nämligen en slug krabat, som vetat ställa sig in hos Martin dels genom en och annan godbit från kaptenens bord, dels genom andra vänskapbevis af samma natur. Han hade äfven

varit i land, och som han kunde tala engelska, hade han snart fått många bekanta, hvilka ej heller underlätit att beskärma sig öfver den låga månadspenningen på "Urania", jämförd med den, som betalades på andra fartyg. Sådana föreställningar förfela sällan sitt ändamål.

Flere förmånliga anbud hade ock gjorts honom, kocken, men ensam ville han icke draga åstad. Matroserna ville han dock ej inviga i förtroendet. De voro alla äldre män och sin kapten uppriktigt tillgifna, men den unge kajutvakten ansåg han ej omöjlig för sina planer. I den trånga köks-kojen, där de måste stå alldeles sida vid sida, begagnade han tillfället att tillhviska denne de förföriska siffrorna, medan han allt jämt blinkade åt det håll, hvarest ett stort svartmåladt skepp med egendomlig rigg låg förtöjdt för ankar.

De utmålaue fördelarna kommo ock Martins hjärta att klappa. Genom dem blefve det honom ju lätt att förvärfva det efterlängtnade guld. Slutligen öfverenskommo ynglingarna att ännu en gång begära permission att gå i land på ett par timmar; då skulle saken kunna närmare afgöras. Kaptenen tyckte icke om deras permissionsansökan, men gaf likväl den begärda tillåtelsen. Dock varnade han dem ännu en gång allvarligt att icke besöka de sämre sjömanskrogarna, och därmed foro de åstad, iklädda helgdagskläder.

Må man tänka sig en sjöman åter på fast mark, ensam på en främmande ort och försedd med en väl fylld börs! Efter veckor af ansträngningar och försakelser ser han sig i hast omgif-

ven af en stor stads brokiga lif med alla dess lockelser. Människorna vimla om hvarandra, dans och musik höras från alla håll. Rusdrycker, kamratlif och nöjen af mångahanda slag fresta vid hvarje steg. Det fordras sannerligen mycken vaksamhet och mycken stadga för att motstå allt detta. Mången har också tyvärr drikat under och därmed tagit skada till både kropp och själ.

Våra ynglingar, den mörkögde kocken och den ljuslätte Martin, voro ock snart inne i rörelsen. De drucko, de sjöngo, de roade sig på alla upptänkliga sätt och voro utom sig af belåtenhet. Men snart närmade sig några karlar med sydländskt utseende. Kocken kände de redan förut, och honom bemötte de såsom en gammal bekant. En af dem klappade honom på axeln, en annan lade armen om hans hals, under det att de allesamman emellanåt sneglade på Martin, och efter några minuters iakttagelser upptogs äfven han i kamratlaget. Deras språk var dock Martin alldeles främmande, men det föreföll honom att vara engelska.

Innan sällskapet åtskildes, stack så en af karlarne sin hand i hans västficka, och vid närmare undersökning befanns, att några guldmynt blifvit insmugglade i fickan; men i det samma voro främlingarne borta. Då tog kocken Martin afsides och berättade för honom, att följande natt skulle det svarta fartyget sätta ut en båt för att hämta dem. Den skulle ro omkring deras skepp så nära som möjligt, och till den skulle de simma för att blifva upptagna. Han skulle själf hafva vakten på akterdäck, sa-

de han, och skulle således kunna väcka Martin i tid. Men nu gällde det att i hast komma ombord igen, så att icke ett dröjsmål skulle väcka kaptenens misstankar. De nya vännerna hade sagt honom, att besättningen på deras skepp var fulltalig, så när som på dem båda, och att så snart de kommit ombord, skulle ankaret lättas. Innan daggryningen skulle de vara ute i öppen sjö.

Martin hade emellertid blifvit tankfull. Inom honom kämpade minnet af kaptenens varningar samt fruktan för löftesbrott mot den lifliga åtrån efter guld. Emellertid gick han till kojs som vanligt. Kocken hade ju åtagit sig att väcka honom. Att sofva blef dock omöjligt. Då satte han sig upp i den hårda, smala bädden och lade ansiktet mot närmaste fönster, hvarifrån han hade fri utsikt öfver den vidsträckta, stjärnbelysta vattenytan.

Vind och vågor hade lagt sig; öfver allt rådde den fullkomligaste stillhet. Endast vaktens, eller såsom ofvan nämndes, kockens steg och vattnets skvalp mot kölen afbröt stundom den för handen varande tystnaden. Förgäfves efterspanade han likväl den utlofvade signalen från svarta skeppet. Där skulle nämligen enligt af tal hissas en grön lykta, så snart båten var utsatt, men någon sådan syntes icke ännu. — Med spänd uppmärksamhet sökte Martin tillika uppfatta kaptenens eller styrmannens steg under rondan, men förnam ingenting annat än slagen af sitt eget klappande hjärta. Kamraterna rundt omkring sofvo lugnt och godt i sina kojer. Ack, att han hade kunnat göra så med! Tänk, om

han också skulle försöka? Köcken kunde sedan fara ensam, om han så ville.

Gamla minnen trängde sig med detsamma in på honom; välbekanta gestalter skymtade förbi hans inre blick och påminde om forna tider. Först visade sig ett kvinnohufvud med grått hår och vänliga allvarliga ögon. Det var ju hans moders! Och näst intill syntes ett det älskligaste barnansikte med de klarblå ögonen fulla af tårar. Hvad kunde dessa båda nu vilja honom? Hvarför uppenbarade de sig just nu?

Han visste knappt, om han drömde eller var vaken. Men i det samma fick han en knuff och hörde en röst, som tätt intill honom hviskade: "Kom nu!" — I ögonblicket fick han kläderna på sig, snörde ihop renseln och sprang i strumpfötterna upp på däck. Tysta och viga som kattor halade sig de båda ynglingarne sedan ned på det tillreds hängande tåget. Med packningen fastbunden på nacken simmade de sedan med raska tag fram mot det gröna skenet, och inom kort förnummo de varsamma årtag. Kraftfulla händer drogo upp dem i båten, och därmed voro de bärgade. Bärgade? — Snarare borde man fråga, om ej de "gyllene trådarna" brustit, eller om de ej varit starka nog att hålla en människa ifrån det ondt är.

Nej, afslitna voro de icke, och starka äro de nog också, ty de äro af samma art som det trefaldiga rep, som omtalas i Sal. Pred. 4: 12, hvilket "icke går lätteligen sönder". För öfrigt äro de ju af guld och således ganska uttänjbara. En fåvitsk människa kan draga och slita på dem ganska länge; men så vida hon icke hastigt

borttryckes i otro och obotfärdighet, skall det till slut visa sig, att de dock icke brustit.

Vid soluppgången var det svarta skeppet redan ett långt stycke ut till hafs. Men huru olika var det icke beskaffadt, i jämförelse med Urania!

De båda ynglingarne sågo sig omkring. Fartyget föreföll dem alldeles som ett simmande fängelse, ej olikt ett emigrantfartyg, dock med den skillnad, att inredningen under däck tycktes vara mera afsedd för djur än för människor. Manskabet bestod af idel hårda och vilda män med sydländska ansiktstyper och blixtrande ögon. På förfrågan, hvart kosan ställdes, svarade en af dem med ett grin, så att de hvita tandraderna blottades: "Till landet, där det växer ebenholz". Martin förstod ej rätt hvad karlen menade, men uttrycket i hans ansikte föreföll honom olycksbådande. Vid första lägliga tillfälle frågade han vidare om skeppets art och ändamål samt fick då veta, att det var afsedt för slafhandel och att det troligen styrde kurs mot afrikanska kusten för att där hämta negrer. Kocken ref sig bakom örat och såg besvärad ut.

Men i det samma närmade sig kaptenen, en liten karl med gulbrunt ansikte och skarpa ögon. I handen höll han något, som hade mycken likhet med "den niosvansade katten". Med den slog han ständigt af och an i luften, så det hvisslade därvid. Han talade endast spanska, men hans svordomar voro begripliga för en hvar. Nykomlingarne mönstrades grundligt af hans skarpa blick, därefter stack han den ena

handen i fickan och drog åter upp den fylld med guldmynt. Den andra svängde fortfarande gisslet. Lätteligen kunde man förstå detta stumma språk. Detta sade tydligen: "antingen — eller".

Martin kände sig snart ångerköpt, men när han ytterligare fick bevittna den afskyvärda inlastningen af olyckliga slafvar, som sammanpackades i skeppsrummet likt annan boskap; fick se, huru de, sedan de knappt till halfmättnad bespisats med halfkokt ris, genast drevos undan med piskan för att lämna plats åt andra, då önskade han af hjärtat, att han aldrig satt sin fot på den plankan.

Härtill kom ännu faran för att blifva uppsnappad af något kryssande örlogsfartyg. I sådant fall hade både kaptenen och besättningen blifvit ställda till ansvar.

Nu slog samvetet honom. Skeppstiljorna brände under hans fötter; bedja kunde han dock ej. Såsom vattnet uppsuges och fördunstar i solen, så hade ock den gamla sköna psalmen: "Jesus, klara morgonstjärna", försvunnit ur hans själ. På sin moder vågade han ej mer tänka. Om hennes gestalt någon gång framstod för hans inre blick, så bortjagade han den rädd som för ett spöke. — Öfver drömmar hade han dock ingen makt. I dem såg han sig ofta framför huset med de tolf portarna. Ifrigt bultade han på den välkända nr 7, den öppnades dock ej för honom. Men han gaf sig icke, utan bultade allt hårdare, tills däri ändtligen en springa blef synlig. ur hvilken en utmärglad hand och ett hotande finger sträcktes mot honom. Något kött fanns icke på armen, och fing-

ret var knotigt som ett benrangel. — Ofta vaknade han härvid midt i natten, badande i svett, under svåraste ångest och höga rop.

Väl föresatte han sig då allvarligt att lämna skeppet, så snart det anlöpte någon hamn; ingen mänsklig makt skulle kunna hindra honom därifrån. Men så tänkte han på den hopsparda rikliga penningelönen. Den kunde han ju icke låta gå förlorad, tyckte han; hvad han förtjänat ombord, det måste han dock äntligen hafva med sig. Alltså följde han med skeppet, ända tills det inlöpte i en af de sydamerikanska floderna, hvarest den lefvande laddningen i en folktom trakt öfverlämnades till de väntande agenterna.

Då lyckades han äntligen, och flere andra, att komma i land och gifva sig i väg. Det mästa af förtjänsten måste dock lämnas i sticket, ty kaptenen hade varit listig nog att "för säkerhets skull" förhålla en del af blodspenningen.

3. Mellan himmel och jord.

Vid Cuxhaven, där den mäktiga Elbe utmynnar i Nordsjön, passera stora och små fartyg oupphörligt om hvarandra. Här ser man jättestora ångare, befolkade med tusentals utvandrare, som ämna sig till andra världsdelar. Där återkomma fint byggda skepp, som ägas af köpmän i Hamburg, och inom hvilkas reling månget hjärta klappar fortare än vanligt, hembygden till möte. Mellan dessa "sjöfartens heroer" kila de små flodbåtarna och kustfartygen såsom annat småfolk och hålla vackert undan, när t.

ex. en majestätisk tremastare med flaggor på masttopparna skjuter fram för fulla segel.

En gång på senhösten, medan det ännu var öppet vatten, syntes bland en mängd andra fartyg äfven en vacker brigg med förlig vind segla in till Hamburg och kasta ankar på redde. Med liknande fart skyndar ock den lefnadsglade ynglingen efter en längre frånvaro åter till sitt barndomshem. Den varmaste hjärtelängtan drifver honom framåt, och han vet på förhand, att där äfven längtas efter honom och att allt är tillreds för att välkomna honom på bästa sätt.

På briggen i fråga fanns också nu en varm-hjärtad yngling, som lifvades af sådana känslor.

"Hör du", sade han till en närstående kamrat, "om lyckan är god, så få vi jula hos mor".

"Då kommer det att vankas både risgrynsgröt och äpplekaka. Det är minsann länge sedan man fick sådan mat"; och vid dessa ord strålade hans ögon af glädje.

Han är oss emellertid icke främmande, denne yngling, vi känna honom sedan långt tillbaka. Efter många resor och äfventyr under tre långa år seglar han nu som matros på denna brigg och återvänder med densamma till hemmet. — O, hvilka känslor uppväcker ej detta ord "hemmet" i hans själ. Han känner tillika, huru de "gyllene trådarna" allt jämt äro de samma, huru de oafåtligen vittna om Guds barmhärtighet, som räcker så vidt som himmelen är, och hans godhet så vidt som skyarna gå.

Men i "hemmet" åter hade under dessa år ett älskande modershjärta oafåtligen klappat för

honom, slitits mellan hopp och fruktan för hans skull. Blott en enda gång under hela denna tid hade modern haft något meddelande från sin son, och det var strax efter hans ankomst till England, då ännu minnet af den sista afskedsstunden stod lefvande för hans själ. Efter den tiden hade han ej mer haft tid att skrifva, då däremot hans moder dagligen och stundligen tänkt på eller bedt för honom. På detta sätt höll hon honom emellertid ständigt i Guds åsyn och ansåg sig så till vida ännu hafva honom hos sig. Hon bar honom, så att säga, ännu på armarna, såsom då han blott var ett litet barn.

Då vinterstormarna röto och med jättekraft skakade både dörrar och fönster, bad hon, ofta natten igenom:

“Honom fräls från ångest, nöd
och ifrån en ond bråddöd.”

När åter sommarens hetta medförde svåra farsoter, som borttryckte hopar af människor, och hon därtill fick veta, att tillståndet i varmare länder var ännu bedröfligare, så bad hon:

“Må han ej i synd förgås,
kropp och själ fördärfvas”.

Sålunda hade de mörka vinternätterna för henne blifvit ljusa nog, och sommarhettan mindre tryckande.

Till granne i nr 6 på höger sida hade hon en liten ofärdig gubbe, ej längre än en gosse om åtta år. Hans ben voro alldeles hopdragna och hufvudet stort som en pumpa. Men han var oförarglig och tillmötesgående, hjälpte gärna den, som var sjuk eller annars i behof af andras biträde. Mången afton satt han och språkade

med den gamla frun, och då talade de alltid om Martin och höllo sig därvid till det urgamla trösteordet, att alla hans hufvudhår vore räknade, samt att icke en sparf faller till marken Guds vilja förutan.

Hennes granne till vänster däremot, i nr 8, var en gammal skinntorr gumma, gulblek och förfärligt vidrig att skåda. Öppnade hon sin mun, hvarest nu mera blott en enda tand satt kvar och dinglade, så var det endast för att med elaka anspelningar såra andras hjärtan. Då liknade hon också närmast en flädermus, som vid dagsljus ligger på marken och hväser åt alla, som komma i hennes närhet. Fick hon sikte på sin grannfru, så frågade hon genast hånfullt, om hon ej fått bref ännu, om det möjligen kommit bort under vägen o. s. v., eller om hon ej trodde, att hajarna för länge sedan farit af med gossen?

Alltid fick hon dock ett och samma svar: "Som Gud vill, mor lilla"; men ingenting tog på henne, hon fortsatte allt jämt att bita på samma vis.

I modershjärtats innersta stod det dock fast, detta trofasta orubbliga: "dock likväl" (Matt. 15: 27), hvarvid Guds folk, det sanna Israel, i alla tider hållit sig. Likt ett fågelkvitter, som ljufvligt förkunnar vårens ankomst, ljödo dessa ord inom henne och uppmuntrade till hopp om återseende. Med människor talade hon ej där om, men för henne själf var det en ofvanefters meddelad förvisning om att sonen ännu lefde, att han hvarken var död eller på annat sätt förlorad. Denna hemlighet tillhörde ju ock henne

ensam, angick ej någon annan. Sålunda höll sig ett mot vågorna, bedröfvelsens vågor, kämpande människohjärta likväl fast vid det utkastade räddningståget, eller om man så vill, på en flytande plank, tills äntligen — äntligen stranden uppnåddes.

I alla hem rustades till julen. Tre advents-söndagar hade firats, och med den fjärde hade till församlingen framburits den gamla apostoliska uppmaningen: "Fröjden eder i Herren alltid, och åter säger jag: fröjden eder", samt: "Herren är när", detta ord, som ju liknar ett brinnande ljus, vid hvilket sedermera, bildligt taladt, julljusen kunna tändas. Den dagen var det folktomt i kyrkan, i synnerhet på kvinnosidan, ty det var ju så mycket bestyr i hemmen för helgens skull, och under denna blefve det sedan alltid flere tillfällen till kyrkobesök. Julaftonen var på en måndag, och sedan följde de båda juldagarna. Men *en* kvinna saknades dock aldrig i kyrkan, och det var fru Maria från Prebendehemmet. Hon hade ju ingen att stöka för, blott en, för hvilken hon ville bedja.

Det i dag tvänne gånger upprepade ordet "fröjden eder", hade så synnerligen tilltalat henne denna gång, såsom det ofta händer, att det kära gudsordet på ett särskildt sätt träffar hjärtat. Det förefaller då, som om det omedelbart utströmmade från Guds eget hjärta för att träffa människans. Så gick det ock nu fru Maria, där hon satt med det hvithåriga hufvudet nedlutadt mot bänken. En bäfvande glädje uppfyllde hennes själ vid de upprepade orden: "Fröjden eder!" Icke tänkte hon just

detta: "I dag kommer Martin" — därtill var hon allt för anspråkslös, — men visst undrade hon, om *något särskildt godt* till julen skulle komma att sändas henne från Herren, och lik ett barn med sin julklapp frågade hon sig själf: "Hvad månede det blifva?"

Eftermiddagen var redan förbi och mörkret hade inbrutit. Från en öppen byrålåda, där en gammal klädning och några böcker förvarades, utströmmade en stark lavendeldoft, och i det stilla kvinnohjärtat rörde sig vemodiga minnen, jämförda mellan "förr" och "nu". Då hördes plötsligt häftiga karlsteg på stenläggningen utaför. Ytterdörren slogs upp med fart, så ock den inre, hvarefter någon kastade sig framför den gamlas fötter med ett ömsom skrattande, ömsom snyftande: "Mamma, mamma!"

Och modern! Rörd, men tillika darrande af glädje, lade hon sina händer på sonens knollriga hår, och läpparna framstammade med en blandning af vemod och lycksalighet: "Min gosse, min egen gosse!" — Det heter med rätta, att "Gud är större än vårt hjärta"; men ganska stort, och därtill elastiskt, måtte likväl detta hjärta vara, som förmår bära och uthärda så mycken smärta och åter en annan gång kan inrymma den mest öfversvallande glädje.

Detta senare erfor ock fru Maria till fullo denna adventssöndags afton. Stundtals kände hon sig nära att kväfas, och dess emellan klappade hjärtat, så att hon måste lägga handen på det samma. Men andedräkten kom dock tillbaka, och slutligen lyckades det henne att på knä inför Herren stilla sin jublande glädje.

Utan att yttra ett enda ord följde Martin i stillhet moderns starka sinnesrörelse; men inom sig kände han, huru kostligt det var att äga en sådan moder och att veta sig älskad af henne. Omsider bröts dock tystnaden, och då visste han ej, huru fort han skulle kunna tala om allt det han hade att berätta. Åter och åter måste han framdraga både nytt och gammalt, allt under det han ur den medförda nattsäcken upptog det ena efter det andra, som han tagit med ifrån främmande länder. Skada blott, att alla dessa härligheter icke kunde vara till någon nytta för den kära gamla! Men hon glädde sig dock som ett barn åt den massa snäckor, musslor, koraller och bernstensföremål, som uppradades framför henne.

Meddelade han månne också sin moder något om sina förvillelser och synder? Beskref han, huru han varit insnärjd i guldets förförelse och ofta lämnat bönen åsido? Bekände han sina afvikelser från Guds vägar och däraf härflyttande felsteg, som han var så mån om att dölja?

Återseendets glädje hade under den första sammanvaron alldeles undanskjutit allt detta. Men då modern på julaftonen nedtog den gamla välbekanta bibeln med de stora mässingsknäppena och andaktsfullt uppläste julhögtidens evangelium, föreföll det honom, som om himmelen öppnats framför honom, utan att han dock vågade sig ditin. Det var, som hade han inbjudits till ett stort vackert rum, men sett sina skor vara så orena, att han därför måste stanna utanför. Modern uppmanade honom tillika att bedja, såsom han gjort det förr i sin barn-

dom; men därvid stockade sig orden så i halsen, att han ej kunde få ett ljud öfver läpparna. Småningom hämtade han sig dock och fram-plockade det ena ordet efter det andra ur sitt minne, ungefär så som när man bland annat skräp letar ihop bitarna af en sönderslagen ask och säger: "så har det suttit". Under tiden kände han likväl moderns pröfvande blick vara allvarligt fäst på hans ansikte, och den blicken frågade påtagligen: Martin, har du tagit skada till din själ? hvarför han efter bödens slut måste en stund ut i det fria.

På kvällen åto de emellertid julgröten med hvarandra, och Martin var åter den sammesom förr, munter och språksam. Sålunda förgingo flere dagar å rad, och Martin kände sig nästan, som om han sväfvat mellan himmel och jord. Satt han bredvid sin moder försjunken i att betrakta hennes älskade drag, då hon mildt smålog emot honom eller läste morgon- och aftonbönen, så kände han sig som lyft emot höjden. De "gyllenetrådar", som omsloto hans själ, vqro härvidlag åter verksamma.

I en vrå af köket, under trappan, som ledde till vinden, hade han sitt nattläger, och sedan ljuset blifvit släckt om aftonen, kunde han ännu tydligt höra moderns bedjande röst inne i kammaren. Vanligen uppfångade han då dessa ord:

"Utur syndasömn mig väck
och mig med din nåd betäck!"

Ända till tre gånger å rad kunde han, samma afton, få höra denna bön. Men det blef honom för mycket, så att han hastigt drog täcket öfver hufvudet och insomnade.

Visade han sig utom dörren, så stod än det goda, än det onda allt jämt i hans närhet. Den lille gubben, med det stora hufvudet och de förkrympta benen, som bodde i rummet till höger om hans moder, var alltid färdig att under lof och pris alltid tala om hans lyckliga hemkomst. Till vänster däremot, i nr 8, hade han den gamla, elaka gumman, som försmädligt frågade, huru mycket penningar han haft med sig hem. Hon sade sig "ha väntat, att han åtminstone skulle komma åkande i en 'sjuglasvagn' och icke traskande till fots som en annan vanlig människa. Men detta blefve väl en annan gång?" och därmed slog hon igen dörren midt för hans näsa, men där innanför hördes hon sedan skratta åt sin förmenta kvickhet.

Satt han i den lilla kyrkan, där han blifvit konfirmerad, förnam han åter tydligen dens närvaro, som näpser hafvet och vågorna. Den starke därofvän vidrörde äfven på denna plats de "gyllene trådarna".

Gick han till värdshuset, där dagdrifvare och andra stackare brukade sammanträffa och där notisjägarna tidt och ofta uppehöll sig, så var han alltid en välkommen kund. Han fick därför också hedersplatsen vid bordet, och de öfriga satte sig rundt omkring. Äfven värden visste väl värdera en sådan lockfågel och fyllde flitigt hans glas utan att räkna så noga med betalningen. Martin var ej heller sen att berätta om allt hvad han sett och erfarit under sina resor. Än beskref han de olika människorna, än den stora sjöormen eller människoätande vildar. Vidare talade han om hettan i de varma länder-

na, hvilken stundom är så stark, att den smälter upp urkedjan, då däremot i polartrakterna håret på hufvudet ofta stelnar till is. Åhörarnes förvåning var obeskriflig, och de bådo alla med en mun att få höra mer.

Slutrefrängen blef också den, att man hade det så bra till sjös och kunde på den vägen lätt blifva rik. Det var mycket ledigare än att gå och träla på landbacken, där det endast gällde att slippa ondt från morgon till kväll, utan att dock kunna komma sig upp. Härtill bifogades vanligen äfven klagomål öfver regeringen och de dryga utgifterna för militärväsendet.

Men en svarthårig skomakare, som gick och gällde för sällskapets kvickhufvud, slog emellanåt Martin på axeln och frågade honom, huru mycket då väder och vind inbragt i plånboken. Tyckte dessutom, att Martin, när han blef rik, borde anlägga en försörjningsanstalt för småväxta människor; ty "lögnen" tillade han, "går alltid på korta ben".

Sådant tal mottog dock Martin med öfverlägset förakt och försäkrade lugnt, att han inom kort skulle fara till Hamburg och taga styrmansexamen, och sedan stode hela världen honom öppen. Efter blott ett par resor skulle han blifva kapten på eget skepp, och det skulle då vara rent af förtrolladt, om han ej sedan skulle blifva rik i en hast.

Det lif han nu sålunda förde kunde dock i längden vara hvarken nyttigt eller nöjsamt, och därför beslöt Martin att med första åter begifva sig af från hemmet. Härom öfverlade han ock med modern, och hon, som väl visste, att sysslo-

löshet och värdshuslif endast skada ungt folk, var genast med om saken och sade blott: "Ja, res! Herren vare med dig!"

Därefter framtog hon ur lådorna allt hvad hon under de tre årens förlopp sytt och stickat för sonens räkning, nämligen sex par tjocka, starka strumpor både af ull och bomull samt sex stycken fullgoda skjortor, till hvilka hon under lyckligare dagar med egen hand spunnit linet.

För egen del hade hon blott behållit en bit af samma stycke till svepning, och denna lågtillika med andra tillbehör på ett särskildt ställe. Martins persedlar däremot nedlade hon omsorgsfullt i hans sjömanskista, men på den understa skjortan hade hon med fyra knappnålar fäst ett papper, på hvilket var präntad en inskrift med gammalmodiga, nästau oläsliga bokstäfver. Själf hade hon dock icke kunnat åstadkomma detta, ty därtill var hennes hand allt för svag och darrande; men den lille granngubben hade gjort det, omsorgsfullt och sirligt, med glasögon på näsan. Där stod: "Hvad hjälper det människan, om hon förvärfvade hela världen och toge dock skada till sin själ."

Men länge dröjde det, innan Martin tog upp den skjortan och fick se inskriften. En lång stund begrundade han den då allvarligt, men ryckte därefter på axlarna och lade skjortan på sin plats igen, med inskriften nedåt. Det var honom motbjudande att sätta plagget på sig, ej heller ville han röra vid knappnålarna. Däraf kom det sig, att skjortan under åratal förblef obegagnad, så att den till slut alldeles gulnade; men den "gyllene tråd", som modershanden fäst

vid densamma, förblef sig alltid lik. Den hade, äfven den, en mission, som i sin tid skulle utföras.

4. Stormen och hamnen.

Mången människa, som uppfört sig någorlunda väl i motgångens skola, blir helt förändrad, när medgång kommer henne till del. Då uppblåses hon, blir stolt och öfvermodig, som vore hon en "lyckans gunstling", för hvilken allt är tillåtet. Att det finnes en Gud i himmelen, som hör och ser allt hvad vi säga och handla, det har hon nog fått veta, och hon vill icke alldeles förneka den sanningen. Men — hvad kommer det henne vid? Gud i sin himmel är ju så långt härifrån.

Visserligen har det ock blifvit sagdt, att denne Guden en dag skall varda domare öfver så väl lefvande som döda; men det sker först på den yttersta dagen, och — "den dröjer nog länge ännu". Äfven har man fått någon kunskap i hans ord, men nu mera är det gammalmodigt att sysselsätta sig med detta ord och dess predikan.

Som barn brukade man också bedja, men händerna hafva under årens lopp blifvit för styfva för att kunna knäppas samman till bön. Nej, njuta af lifvet, medan man är ung, det är ju lösen nu för tiden, och därmed jagar så väl den ene som den andre allt jämt efter världen och dess lustar. Hufvudsaken är alltid att blifva rik och sålunda i stånd att uppfylla hvarje önskan. Häruti innefattas allt, hvad lycka heter.

Väl kunde nu den lefvande Guden på många-

handa sätt fördärfva en sådan människa, men han gör det likväl icke.

Det stode honom fritt att låta henne förgås genom eld eller vatten o s. v., men det sker icke. Tvärtom uppfyller han ofta människornas önsknings, låter det gå dem väl i världen, bär dem på sina händer, ja, vårdar sig om dem på många sätt. — Men då detta icke hjälper, måste han slutligen visa riset.

Gör dock ännu ej detta till fyllest, så slår han väl till ett par slag, men detta dock alltid i kärlek, så varsamt och försiktigt, att syndaren ej skall förkrossas, utan om möjligt blifva ett "nådens käril". Och nu skola vi få se, huru just vår Martin blef föremål för ett under af gudomlig nåd samt däraf manades till tillbedjan. Ja, mången skulle af eller genom denna händelse kunna finna bot för sina tvifvel om underverkens tillvaro.

Redan i början af denna sannfärdiga berättelse hafva vi sett, hurusom det verkligen lyckades gossen att skaffa sig ett skepp, med hvilket han stod färdig att begifva sig öfver oceanen. Det hade i sanning gått undan för honom. När den gamla frun läste hans senaste bref härom, framstod hans julbesök så lifligt för hennes minne; det var nästan, som hade det inträffat dagen förut.

Men han hade aldrig haft tid att förnya det samma. Kom han ibland på några dagar till Hamburg eller England, så skref han alltid till modern och förespeglade henne, att han nästa gång skulle hälsa på, men nu hade han ingen möjlig tid därtill.

Därvid suckade dock den gamla ganska djupt, ty hon tänkte: "Hvem vet, om ej mitt slut är nära, tiden går, döden förestår!" Och gärna ville hon dock ännu en gång se sonen, innan de gamla ögonen för alltid slötos i döden, men hon tillade alltid: "Ske Guds vilja!"

För hvart bref måste emellertid den lille gubben i rummet nr 6 affatta ett svar, som oföränderligt slutades med den vanliga bönen:

"Jesus, klara morgonstjärna,
skydda mig för ångest, nöd
och ifrån en ond bråddöd.
Låt mig ej dö i synder mina,
båd' kropp och själ till evig pina";

ty lämpligare ord än dessa kunde fru Maria ej utfinna för sin Martin.

"Med glans" hade denne tagit sin styrmans-examen. Ty ett redigt hufvud hade han, och satte han sig något före, dref han det ock igenom. Därpå gjorde han flere resor öfver både Altantiska och Stilla Oceanen, mången gång under svåra stormar och farligheter. En gång blef han också illa sjuk och måste föras till ett hospital, men allt gick han lyckligt igenom.

Småningom bortlade han dock den goda vanan att efter en längre resa taga af den blanka sjömanshatten och knäppa ihop händerna öfver densamma till bön. I stället tryckte han den blott fastare bakut och begaf sig på rummel i sällskap med andra för att "göra sig dagen glad".

När stormen upprörde hafvet, så att skeppet kastades som ett nötskal på vågorna, då kunde

han väl tänka: "Nu gäller det!" men för resten hvarken på "ond bråddöd" eller på kropp och själ.

Under det han låg på hospitalet i gula febern, hade han till och med varit utan medvetande och ansatt af feberfantasier, om hvilka han vid tillfrisknandet ingenting visste. Människornas omvårdnad hade han låtit sig väl behaga, men att han tillika varit innesluten i Guds bevarande nåd, det besinnade han icke.

Det anförda brevet var skrifvet från London, hvarest han befann sig med sitt fartyg för att intaga last. Skeppet hette "Fortuna", och Martin var glad däråt, ty han visste, att lyckans gudinna bar detta namn, hvilket han ansåg som ett godt förebud. I likhet med många andra trodde han mera på "lyckan" än på den trofaste, allsmäktige Guden, hvilken dock är den, som råder öfver både väder och vind.

Martin var nu en ståtlig, högväxt och bredaxlad man. Ett yfvigt helskägg omslöt hans ansikte och under den ovanligt höga pannan låg ett par djupblå ögon, beskuggade af buskiga ögonbryn.

Både gifta och ogifta kvinnor sågo efter honom, då han gick ute på gatorna, och han upptog denna hyllning med synnerligt välbehag. Vänliga hälsningar och skämtsamma anspelningar mötte honom från alla håll.

Bland sjöfolket stod han högt i anseende, så väl för sin fysiska styrka som för sin stora duglighet både till lands och sjös.

"Dryckjom" fördrog han också ganska bra. Det hade ännu aldrig öfvermannat honom, möj-

ligen någon gång förskaffat honom en liten "florshufva", men det var också allt.

Slutligen blef "Fortuna" segelfärdig. Aftonen före afresan var inne, och därför hade Martin tillsammans med några kamrater anordnat en "afskedskollation" på ett värdhus.

Värdinnan därstädes var en af den unge kaptenens varmaste beundrarinnor och hade tydligt låtit honom förstå, att hon rätt gärna kunde vilja göra honom till innehafvare af den väl upparbetade rörelsen, ja, att hon till och med kunde vara hågad att "följa honom på bölja blå".

Det började redan lida mot natten, då hon plötsligt steg in i salen och gick rakt fram till kaptenens stol, lade handen på hans axel och hviskade något i hans öra.

Med det samma steg han upp och följde henne ut ur rummet. Väl utkommen tog hon honom i armen och sade upprörd; "Kapten, karlen dör! Det är bestämdt säkert, att han dör där uppe, och hvad skall jag då taga mig till? Gif mig åtminstone ett råd".

"Nå, men hvad är det för en karl? Jag vet ju ingenting om honom", återtog kaptenen.

"Ack, jag vet verkligen icke heller något", svarade värdinnan, "men en gammal sjöbuss är det, och här har han legat sjuk omkring fyra veckor. Han är en gammal bekant till min förste man (två hade hon redan haft), och därför kunde jag ej afvisa honom. En gosse har han med sig; den kunde jag ej heller köra bort. Och märkvärdig är han, gossen Bill. Men kom

nu med mig dit upp och säg, hvad ni tänker om saken samt huru jag skall bete mig.”

Därmed drog hon honom med sig uppför en smal trappa, och därtill ännu en, hvarefter hon öppnade en dörr, som ledde in till ett vindsrum alldeles under yttertak. Kaptenen måste kröka rygg för att kunna vistas i det låga rummet.

En rykande lampa stod på ett bord bredvid en torftig bädd och belyste svagt en dödssjuk man, som låg utsträckt på den samma. Tätt intill den satt en 15 års gosse med bibeln uppslagen i knäet.

Den stackars sjuke var ömkelig att skåda. Ett grått, hoptofvadt skägg föll ned öfver hans bröst, ansiktet var aftärdat, och på de utstående kindknotorna brunno röda fläckar. De feberglänsande ögonen irrade åt alla håll, men fäste sig stundtals på de närvarande med den bevekligaste bön om hjälp.

Äfven gossen såg upp och betraktade en stund kaptenens för honom främmande anletsdrag. Det var i sanning underliga ögon han hade, den där gossen. Så klara, så djupa, så rena, som om de icke egentligen tillhörde denna världen, såsom hade de ännu aldrig sett något ondt. Ja, kaptenen gaf verkligen värdinnan rätt. Hela företeelsen var egendomlig.

Alldeles lugn och stilla satt ynglingen där, ställningen fullkomligt vuxen. Omisskännligt hvilade ett djupt allvar öfver hans drag, men oro eller fruktan förmärktes där icke. Den gamla boken med det tjocka läderbandet tycktes hafva förtagit allt sådant. Också var det

blott för ett ögonblick han afbröt sin läsning, han återtog den strax igen och hördes då med synnerligt klar och välljudande stämma upprepa just de orden: "Hvartill hjälper det människan, om hon förvärfvade hela världen och toge dock skada till sin själ? Eller hvad kan en människa gifva, hvarmed hon kan igenlösa sin själ?"

En hastig rodnad öfverflög härvid kaptenens ansikte, och i det samma sökte den sjuke att resa sig upp i sängen, men förmådde det ej. Suckande hviskade han då: "Ack, Bill, min gosse, jag ligger så illa. Lägg en kudde till under hufvudet. Det kännes, som om ryggen skulle gå tvärt utaf. Bill, min älskling, Gud välsigne dig för allt godt, du gör mig."

Kaptenen steg äfven fram och sade: "Ja, min gode man, visst skall ni hafva kudden! Är det eder son, den här gossen?"

Mannen nickade.

"Ja, det är Bill, min egen Bill, sade han. Den ende jag har i behåll af alla barnen. Nu äger jag ingen mer än honom, men det är mig också nog. Bill är mig mer än tio andra. O, min käre Bill, snart blir du allena, alldeles allena."

Gossen hade stigit upp och bekymrad lagt sin hand på faderns fuktiga panna. Ögonen stodo fulla af tårar, men han höll dem tillbaka och sade vänligt: "Lugna dig, pappa, var icke orolig för mig, sök att vara lugn." Därjämte såg han på kaptenen, såsom ville han fråga: "Hvad tänker du om saken? Dör han?"

Kaptenen gjorde sig underrättad om, huruvida någon läkare varit anlitad, och då så ej

skett, erbjöd han sig att låta hämta en sådan. Men detta hans tillbud endast upprörde den sjuke på det högsta. Han hade ständigt haft stor motvilja för allt hvad läkare heter, och några medikament hade han aldrig smakat.

Den sjuke kämpade hårdt efter andan, och ett häftigt krampanfall skakade den utmärglade kroppen.

Bill syntes väl förtrogen med detta onda, omfattade fadern med högra armen och lade med den lediga handen hans hufvud mot sitt bröst. Alltsammans var högst gripande att skåda. Värddinnan, som ej kände sig stark nog att bevittna sådant, hade gått ned igen; men kaptenen stod kvar, innerligt deltagande, ehuru rådvill om hvad som skulle kunna göras för de båda olyckliga.

Aufallet gick dock småningom tillbaka igen, och med rörande omsorg lade gossen åter den sjuke tillbaka mot hufvudgården. Han böjde sig därpå ned och kysste faderns panna, hvarest kallsvetten redan framsipprade.

“Snart är det slut, Bill, hviskade de skälfvande läpparna; “nu, Bill, lägga vi händerna samman”. Gossen lade ihop den sjukes händer och stod själf, äfvenledes med knäppta händer, alldeles invid honom.

Stora tårar föllo från hans ögon, som oafvänt voro fästa på faderns ansikte.

Då riktade den döende sin slocknande blick på den högreste, främmande mannen. Längre granskade han dennes anletsdrag, därpå sade han bönfallande: “Var god mot Bill.”

Vid dessa ord trädde kaptenen närmare och lade betryggande sin hand på den sjukes.

Denne skilde åter händerna, och med upp-
bjudande af sina sista krafter reste han sig i
sängen, fattade Bills hand, lade den i kaptenens
och sin egen däruppå. Därefter sjönk han till-
baka mot kuddarna, andetagen blefvo allt kor-
tare, och snart — var allt förbi.

Kaptenen förstod detta och drog hastigt sin
hand tillbaka. Förskräckt blickade gossen upp
till honom, och han nickade jakande.

Helst hade han nog gått sin väg, men icke kunde
han heller lämna gossen ensam kvar hos liket.
Dessutom kvarhölls han äfven af det han sedan
fick bevittna.

Bill hade med båda armarna omfattat faderns
hals och tryckte sitt friska barnansikte mot
den gråhåriga dödes. Därpå lade han ögon-
locken varsamt tillsamman, föll ned på sina
knän, bad högt och innerligt och slutade med
ett andäktigt "Fader vår", hvarefter han steg
upp igen, fattade kaptenens hand och sade:
"Nu kunna vi gå härifrån".

Fadern hade anförtrott honom åt denne man,
det var ju då alldeles i sin ordning, att de följdes
åt. Den gamla bibeln, hans enda fädernearf-
tog han med sig under armen.

Kaptenen fogade sig villigt i allt. Det föreföll
honom, såsom måste han härvidlag underkasta
sig en högre makts utstakade vilja.

Väl nedkommen igen redogjorde han för vär-
dinnan om allt, som tilldragit sig på vinds-
rummet. Till en början blef hon bestört, men

lugnade sig betydligt, när kaptenen räckte henne penningar till begrafningen.

På hennes fråga om, hvad det nu skulle blifva af gossen, svarade han kort och bestämdt: "Han följer med mig."

Därpå gingo de båda, alldeles tysta, midt i natten ned till den väntande båten, som hastigt och lustigt förde dem öfver till "Fortuna". För kaptenen var det ock rätt bra, att han fick gossen med sig, ty han behöfde just en kajutvakt, och någon bättre än denne hade han aldrig kunnat få.

Glad och tilltagsen som en annan jämnårig var Bill icke, men stilla och ordentligt skötte han sina åligganden.

Någon barndomsglädje hade aldrig varit honom förunnad, moderlig ömhet hade han lika litet fått smaka. Däremot hade han uteslutande lefvat tillsammans med fadern, som förbyrt ett litet fartyg, med hvilket han for fram och tillbaka på Themsen.

Någon skola hade han icke besökt, men den gamle hade själf om söndagarna lärt honom läsa, skrifva och något räkna. Den heliga skrift hade varit den enda lärobok, som stått dem till buds.

Sedan dess hade det ock blifvit Bill en vana att morgon och afton läsa ett stycke ur den samma, hvarmed han också fortsatte efter sin ankomst till "Fortuna", då detta ju icke kunde vara någon emot.

Men det öfriga skeppsfolket gjorde gäck af honom, gaf honom glåpord o. s. v., hvilket dock icke tycktes oroa gossen.

Att börja med såg han visserligen förvånad på sina belackare, men svarade dem ej, utan fortfor blott lugnt med sin läsning.

Härom var dock kaptenen alldeles okunnig, men för sin del mycket nöjd med gossen, som var punktlig och pålitlig i allt.

“Fortuna” bar sitt namn med heder. Lätt och ledigt gick hon öfver till Sydamerika, lossade och var efter tio dagar åter färdig att lätta ankar och att återvända till Europa med rå-bomull för engelsk räkning.

Men efter ett par dagars resa insjuknade en af matroserna, och följande dag ännu en. Utslag visade sig så väl i ansiktet som på kroppen, och styrmannen, som hade kunskap om sjukdomar, förklarade, att detta var smittkoppor.

De voro mycket elakartade, så att motroserna dogo, hvarefter deras lik insyddes i segelduk och sänktes i hafvet.

Hoppet om att dessa skulle blifva de enda offren gick alldeles om intet. Straxt efter dem angrepos ännu två andra af besättningen och afledo, äfven de.

Dessutom befann sig fartyget ute på öppna hafvet, långt ifrån land eller någon hamn. Från början hade besättningen, kaptenen inberäknad, utgjorts af åtta man, nu återstodo endast kaptenen, styrmannen, kocken och Bill. Styrmannen var en duktig, härdad karl, som ej heller var rädd för smittan, men kocken däremot måste med våld tvingas att handtera liken. Darrande i alla lemmar kröp han sedan ned

under däck, lade sig i kojen och var sjuk dagen därpå.

Nu fingo kaptenen och styrmannen, med endast Bill till hjälp, styra och manövrera fartyget bäst de kunde. Så länge vädret var lugnt, gick det också för sig, men hvad skulle de taga sig till, om storm utbröte?

Kaptenen betedde sig som en hel karl, ansträngde sig till det yttersta och unnade sig knappt någon hvila. Finge han blott fortfarande vara frisk, så ginge det väl ändå an, men det räckte ty värr icke länge. Under det att kocken långsamt tillfrisknade, insjuknade kaptenen.

Bill gick på bestämd tid hvarje morgon in till honom och hörde då en dag, att han talade så besynnerligt. Han gick honom då närmare utan att dock kunna uppfatta annat än afbrutna meningar, uttalade på ett främmande språk.

Men att hans herre var sjuk och låg i feber, det insåg han tydligen, och hvad för slags sjukdom det var fråga om, det förstod han också. Då han nu talade till den sjuke, slog denne upp ögonen, kände igen Bill och hviskade sakta: "Sjuk, Bill, mycket sjuk! Nu är det ute med oss."

Lugnt svarade dock Bill: "Åh, nej, kapten, ännu skola vi ej misströsta, Gud hjälper oss nog. Han skall hjälpa oss, — det har han själf sagt." Därpå hämtade han ett glas vatten, öppnade fönstret i kajuttaket och började städa som vanligt. Gossens närvaro tycktes lugna den sjuke, som med blicken följde hvarje hans rörelse och såg

på, huru försiktigt han tassade omkring i rummet.

“Bill”, sade han, “jag har haft en svår natt. Det brände som eld i min kropp, och de kommo alla till mig, både lefvande och döda. Det var mycket svårt. Hvad var det du sade nyss? Hvaraf vet du, att vi icke skola gå förlorade? Styrmannen kan icke länge stå ut dag och natt på detta sätt. Eller hvad tror du, Bill?”

“Jag tror ändå, kapten, att den gode Guden icke öfvergifver oss. Det står så skrifvet i hans ord.”

“Ack, käre Bill, så barnslig du är! Men gå i alla fall upp och säg styrmannen, hur det står till här nere. Se dessutom efter, om icke något skepp ännu kommit i sikte.”

Bill lydde genast och fann styrmannen, såsom alltid, vid rodret. Utan att en muskel rörde sig i hans väderbitna ansikte, åhörde han stilla-tigande Bills meddelande, sköt blott hatten på sned, tog sig om hakan, spottade därefter tuggbussen ut i sjön och sade, att det gick på tok med allt ihop. Frisk eller sjuk måste kocken upp på däck igen, det kunde då icke hjälpas, och finge man ej snart skepp inom synhåll, så vore det förbi med dem allesamman.

Medan han så talade, lät han den skarpa blicken spejande öfverfara horisonten, men kunde likväl ingenting upptäcka.

Blåsten hade emellertid tagit till, så att ett par segel måste tillsättas, och det kryssades nu för ost-nordost.

Väl hade för några dagar sedan ett fartyg syntts på långt håll, men “Fortunas” nödsignal

hade icke observerats. Så blef det tjocka och därmed äfven vindstill under flere dygn, och när denna slutligen upphörde, motvind.

Från styrmannen gick Bill ned till kocken, men att få upp honom var alldeles omöjligt. Visserligen hade han blott varit lindrigt angripen, så att endast en och annan "koppa" slagit ut; men sjukdomen hade dock så nedsatt krafterna, att han ännu hvarken kunde gå eller stå.

Alltså — styrmannen och Bill — det var för närvarande fartygets hela besättning. Men gossen gaf sig icke för det.

"Styrman", sade han, "säg blott, hur jag skall bära mig åt, så skall jag aflösa eder, medan ni sofer en stund. Vi två, och så ännu en tredje till, skola nog slå oss igenom."

"Du är en präktig pojke, Bill", svarade denne, "och gnäller icke som de andra landkrabborna, men hvem menar du med 'tredje man'?"

Bill svarade ej, men höjde blicken mot skyn, hvarest hvita moln jagade för vinden.

Men sjömannen med det solbrända anletet förstod honom ändå, där han stod borta vid rodret, och nickade tillbaka. Ställningen var för allvarlig för att medgifva vidlyftigt ordande.

Att styra ett skepp midt ute i hafvet innebär ingen så synnerlig svårighet, och Bill hade ju redan länge varit ombord.

Från det hållet hotade således ingen fara, blott det finge förblifva lugnt väder, så att ej fartyget af storm uppkastades på klippor eller skär.

Natten inbröt, och styrmannen skulle hålla första vakten, sedan blefve det Bills tur.

Denne hade emellertid gjort sig en halmbädd i kaptenens kajuta, men fann, då han kom dit ned, att den sjukes tillstånd betydligt förvärrats under dagens lopp.

Kopporna voro visserligen icke utslagna, men febern olidlig och törsten brännande.

Eländet ökades dessutom mot aftonen med stark yrsel, och fastän Bill icke kunde förstå de tyska orden, insåg han dock tydligen, att något af särskild vikt oroade hans herre. Afvärijande sträckte denne händerna ifrån sig och kastade ångestfulla blickar mot nedre ändan af sängen. Äfven uttalade han flere namn. Men när styrmannen genom en bultning gaf tillkänna, att andra vakten var inne, måste Bill åter lämna sin herre, huru orolig han än var både för honom och för allt, som i öfrigt kunde inträffa.

Styrmannen lofvade emellertid att se om den sjuke, blott han själf fått hvila ut, hvilket dock nu var oundgängligen nödvändigt.

Och där stod han nu, den unge mannen, alldeles ensam på däck utmed rodret.

Framför sig hade han den klart upplysta kompassen, annars var det kolmörkt. Vinden hade mojnadt af mot aftonen, dock pep den ännu genom tackel och tåg. Tunga, svarta moln bortskymde himmelen, dock blänkte någon liten stjärna stundom fram mellan dem, men endast för att strax åter försvinna.

Hvilka tankar och känslor rörde sig manne under tiden inom ynglingens själ? Låtom oss söka tolka dem!

Först och främst lade han sig vinn om att noggrant följa styrmannens alla föreskrifter. Därefter tyckte han sig höra den aflidne fadern tala till sig, alldeles så som han brukade det, medan han lefde, uppmuntrande eller tillfredsställande ord, då han i något fall hade lyckats. Äfven tänkte han på den sjuke kaptenen, denne hans välgörare, som vid faderns död förbarmat sig öfver honom, och det föreföll, såsom sade fadern: "Nu, Bill, är det du, som skall hjälpa". Men huru, det förstod Bill icke; ty att han skulle vårda honom under sjukdomen, det var ju en gifven sak. Slutligen erinrade han sig sin bibel. Den hade ju sedan många år tillbaka lärt honom, hvad Guds vilja är, och för honom varit en nådens brunn. Detta tycktes dock ej vara fallet hvarken med kaptenen själf eller manskapet. Han hade ej sett dem läsa Guds ord, visste ej ens, om någon af dem ägde en bibel.

Hans fader brukade däremot alltid säga, att utan bibeln kunde ju en människa hvarken rätt lefva eller rätt dö. Tänk om kaptenen nu också skulle dö, han som de andra, och det ej skulle gå rätt till?

Dessa och dylika tankar sysselsatte Bill under hela natten, och då han för ett ögonblick åter såg uppåt himmelen, lyste en stor, vacker stjärna därifrån honom till mötes.

Häri menade han sig se en vink från höjden och beslöt att dagen därpå läsa sitt kapitel ur bibeln nere i kaptenens hytt.

När hans vakt var till ända, uppbådade han styrmannen och ilade själf under däck. Den

sjuke andades kort och stönande, men talade icke. Då sträckte Bill ut sig på halmsäcken och föll i sömn, men väcktes snart af ett högljudt rop. Det var kaptenen, som ropat, och med det samma såg han dagsljuset klart inströmma genom kajutfönstret.

“Bill”, sade kaptenen med matt röst, “sista natten var värre än den förra. Sätt dig här bredvid mig, så skall jag berätta härom, möjligen kan det bereda mig någon lindring.

De kommo till mig, den ena efter den andra. Först min fader med sitt dödsbleka ansikte, och så lilla Anna med de blå ögonen. Men hon grät, grät öfver mig och min arma själ. Därefter kom min gamla moder med sin bibel, snarlik din egen, men icke så stor och dessutom försedd med messingshörn och knäppen. Den hade hon med sig och visade oupphörligen på samma språk, just detsamma som du läste för din döende fader. Men ännu återstod det värsta. Det var då jag själf tyckte mig dö och kände mig omsluten af segelduken, fastän min själ allt fortfarande lefde. Styrmannen lyfte mitt hufvud, och du tog i vid fötterna, hvarefter jag halades öfver bord och sjönk — och sjönk — och sjönk allt djupare och djupare, ja, det blef ingen ände därmed.

I detta tillstånd förnam jag dock, att jag var ombunden med ett trefaldt snöre af guld. Allt mer och mer sjönk jag, men snöret brast dock icke, och i en hast kunde jag genom vattnet såsom genom ett grönt glas se in i den likväl så långt aflägsna himmelen. I dess tak var en öppning, ur hvilken det klaraste solsken ut-

strålade, och midt i detta ljus stod en, som vinkade åt mig, och i hvars hand syntes spår af ett sår."

Härvid drog kaptenen en djup suck och tystnade. Bill hade med spänd uppmärksamhet följt kaptenens berättelse, och när den var slut, sade han helt lugnt: "Ja, kapten, det där äger allt sin riktighet, och så står det äfven skrifvet. Vill ni, att jag skall läsa upp det?"

Kaptenen ville detta, och därmed satte sig Bill ned och läste för honom. Gjorde han en stunds uppehåll, så blef han genast uppmanad att fortsätta, och innan han hunnit till slutet, låg den sjuke inslumrad med hopknäppta händer. Kopporna hade nu slagit ut, och han andades lättare. Då steg Bill åter upp, närmade sig kajutfönstret och höjde blicken mot himlahvalfvet. I denna blick afspeglade sig tvänne himlar, en yttre och en inre. Med det samma kom äfven ett skepp i sikte. Det hade sett nödsignalen och styrde allt närmare.

När det kommit inom hörhåll, började ett samtal. Styrmannen ropade: "Fyra man döda. Kaptenen sjuk. Hjälp oss!"

"Hvilken sjukdom?" frågades tillbaka.

Svar: "Kopporna".

Då for det främmande skeppet åter sina färde, af fruktan för smitta, och "Fortuna" lämnades åt sitt öde.

Styrmannen röt och väsnades, men Bill sade ingenting. Han var i sitt innersta fullt öfvertygad om, att allt skulle blifva bra till sist; han gick och såg om kocken, som verkligt den dagen var något raskare, lagade till en god

frukost åt styrmannen och satte fram den åt honom.

Mannen berömde honom på nytt och lofvade tillika, att om de lyckligen komme ifrån detta, så skulle han själf gifva honom den första lilla sjömanssnuggan. Därefter förplägade Bill äfven sig själf och tackade Gud för att han fått vara frisk.

Sålunda förgingo ännu några dygn. Men en stormnatt inträffade åter, då skeppet kastades hit och dit, och då ingen kunde få en blund i sina ögon. Den natten hade ock varit svår för kaptenen; icke så mycket för sjukdomens skull, ty den var till det mesta öfver; men han hade haft stor ångest i sin själ, och då morgonen inbröt, hördes han från bädden högt och tydligt bedja:

”Jesus, klara morgonstjärna” o. s. v.

Äfven Bill lärde sig sedermera denna bön, ehuru den föreföll något besynnerlig med hans engelska brytning. Men vacker var den dock i alla fall, och kaptenen hade fullständigt förklarat dess innehåll för den käre ynglingen.

Samma dag syntes åter några skepp, och allt flere tillkommo mot aftonen.

Ett af dem, en norrman, tog ”Fortuna” på släp och förde henne till en skotsk hamn.

Den sjuke kaptenen hade då kommit i hamn, äfven han. Det var skeppsgossen Bill, som tagit honom ”på släp” och fört honom dit.

5. I fridshamnen.

På en liten träbänk mellan 6 och 7 dörrarna i Prebendehemmet sutto en vacker augustiafton två personer och betraktade solnedgången.

Dagen hade varit mycket varm, och lik en högröd eldkula sjönk solen utan att sprida några strålar långsamt ned mot horisonten. Luften var mild och behaglig, träden stodo orörliga, ej en fläkt kunde förnimmas. Röken från de längre ned liggande husen hade stigit rakt upp i luften, men nu syntes den ej mer, invånarne hade gått till hvila.

I de båda personerna på bänken igenkänna vi fru Maria och hennes lille granngubbe, Jockum. Det var ock han, som timrat ihop bänken, lagom stor för två personer. Till sin egen bekvämlighet hade han dessutom difört en tråkloss att begagna som pall för sina korta ben. Här sutto också de båda gamla gärna tillsammans under vackra sommarkvällar och vederkvickte sig med att beskåda himlahvalfvet, under det att deras trötta själar väntade efter den härlighet, som uppenbaras skall.

“Jockum”, sade gumman, “hvilken af oss två tror du först kommer att gå hädan?”

“Jo, vi skola hoppas, att det blir jag”, svarade denne, “ty ni reder er nog bättre på egen hand, än jag skulle göra det”.

“Kanske det”, sade hon, “men bäst är det nog i alla fall, att ingendera af oss kan bestämma den saken, annars kunde vi blifva osams till slut. Den ende, som verkligen vet något därom, väljer nog också bästa tiden för oss båda.”

Därmed afstannade samtalet. Solen hade emellertid alldeles försvunnit, men aftonhimlen skimrade ännu i guld och purpur. En

djup suck undföll fru Maria, och Jockum förstod mer än väl, hvem den sucken gällde.

"Ja", utbrast han, "hvem vet, om han mer ser solen stiga upp eller gå ned?"

Martin nämndes ej mer vid namn dem emellan, det hade blifvit öfverflödigt. För dem båda var det nog att säga "han".

"Men jag tror ändå", påstod gumman, "något inom mig säger det. Han kommer bestämdt att tillsluta mina ögon".

"Det skulle kännas godt", sade Jockum, "huru ljufligt skulle det ej vara att, om ock blott i sista stunden, få erfara något af sonlig ömhet!"

"Ja", sade gumman, "om den handen också är ren, renad i det blodet, som renar allt. Ack, huru innerligt skulle jag ej då välsigna den för denna sista kärlekstjänst."

Emellertid hade det blifvit natt, en af dessa nätter, då stjärnfall äro så vanliga, och just som den gamla tystnade, föll en stjärna alldeles tätt invid himlaranden. En ljus strimma kvarblef en stund och utvisade den riktning stjärnan tagit.

"Där föll en stjärna", sade Jockum; "det betyder efter gammal god sägen, att ni blir nog sannspädd."

I det samma stego de båda upp och sade hvarandra god natt.

Men innan den åldriga modern somnade, bad hon nu såsom alltid annars!

Gif, att snart ur synden väckt,
han må se din hand utsträckt;
Var hans skydd i faror alla.

Dig hans själ jag vill befalla;
 skona ock från ond bråddöd,
 fräls ifrån en evig nöd."

Föga kunde hon dock ana, att denna son, som sålunda var föremål för hennes ömma bön, samtidigt kämpade med vilda feberfantasier, tyckte sig sjunka i djupet, men ändock kände sig uppehållen genom "ett trefaldt rep" af guld.

Åter blåste höstvinden öfver stubbåkern, och flyttfåglarna drogo i stora skaror mot söder, men sände i flykten sina sista afskedshälsningar till jordens inbyggare. Lysande röda sutto de sista bären på buskarna, och om morgnarna såg man daggstänkta spindelväfvar öfver gräset.

Jockum hade nu, som många år förut, plockat ax på åkern. Först råg, sedan hvete och slutligen hafre. "Den gode Guden", brukade han säga, "hade visst särskildt ämnat honom för detta arbete och därför gifvit honom så korta ben". Detta året hade han fått en synnerligt god skörd och förordnade därför, att hvad han möjligen skulle komma att efterlämna skulle i arf tillfalla hans grannfru. — Han hade själf förfärdigat ett litet tröskverk, det såg ut som en leksak, men kunde dock till fullo skilja kornen från axen. Hvarje slag lades sedan i sin säck, en grå säck för rågen, en röd för hvetet och en mörkblå för hafren. "Den vackraste säcken skall vara för hvetet", sade han, "emedan Herren Jesus själf kallat sig ett hvetekorn."

När Jockum vid Mikaelitiden fått hem de sista hafreaxen, hade han klagat öfver hufvudvärk,

synnerligen då han böjde sig mot marken, men ändock hade han varit mycket ifrig med tröskningen. Likväl tyckte fru Maria, som från sitt kök hörde hvarje tröskslag lika tydligt, som om hon varit inne i samma rum, att slagen ej hade samma fart som förut.

De afstannade emellanåt, och uppehållen blefvo allt längre och längre. Det förhöll sig med dem alldeles likt hennes egen väggklocka, i fall hon glömt att draga upp den. Då blef ock dess tick-tack allt långsammare, tills uret slutligen stannade.

Dagen därpå hördes ej heller mer något tick-tack inne hos grannen; verket hade nu alldeles upphört att arbeta. och fru Maria hörde blott en sakta knackning på väggen, alldeles invid det ställe där gubbens säng hade sin plats. Detta var det öfverenskomna tecknet, i fall någondera af de gamla blefve i behof af hjälp.

Då gumman följaktligen lydde uppmaningen och gick in till Jockum, fann hon honom i sängen och så godt som begravnen bland kuddar och täcken. Tillika hördes gubben med bruten röst framstamma: "Kära fru! Nu lider det till slutet med mig. Stå mig bi intill det sista! Ack, att allt vore snart öfver".

Men fort gick det dock icke. Första veckan vårdade fru Maria sin gamle vän med största omsorg både dag och natt. Någon förändring inträdde dock ej i den sjukes tillstånd; hennes krafter började svika, och en yngre person måste anlitas. Därför bad Jockum henne gå till en hans syster, som hade tre döttrar. De hade just aldrig bekymrat sig om honom, och de två

äldre voro tillika mycket högmodiga; men den yngsta af dem, hvilken af de andra hölls för "askungen" och som därigenom blifvit mera anspråkslös, skulle kanske vilja komma till honom på ett par veckor. Hon hade alltid visat sig vänlig mot honom, då de sammanträffat, och skulle visst ej nu undåndraga sig att hjälpa. Någon af de båda andra ville han ej veta af. Den yngsta skulle det vara.

Fru Maria gick sålunda att hämta flickan och hade att vandra ungefär en kvarts mil, innan hon kom fram. Både trakten och stället, hon skulle besöka, voro henne så väl bekanta. Det var samma lilla gård, som hon i lyckans och välståndets dagar bebott med sin aflidne man, men efter flyttningen därifrån hade hon icke varit i den trakten. Det var ock med en känsla af vemod, hon nu återsåg dessa omgifningar, hvarest både träd och buskar tycktes tillvinka henne ett: "Välkommen åter! Hvar har du så länge varit? Kommer du snart igen?"

När boningshuset kom i sikte, kunde hon knappast igenkänna det samma, så förändradt hade det blifvit. Hela framsidan var ombyggad och försedd med fönster, som likt höga speglar lyste utåt vägen. Därinnanför såg man hvita långgardiner och dessutom vackra blomkrukor i hvitt och guld, med blommande törnrosor och myrten. Gumman vågade verkligen icke gå in genom hufvudingången, utan vek af genom köksträdgården. Där fick hon se en flicka, som satt nedböjd mot jorden och tycktes söka efter potatis, som möjligen blifvit kvarglömd. För öfrigt föreföll hon ytterst nedstämd.

Då den främmande vänligt hälsade, lyfte flickan upp hufvudet och vände därvid sitt bleka ansikte med de förgråtna ögonen mot fru Maria. Till svar på hennes fråga pekade hon blott på en dörr midt framför dem, men yttrade icke ett ord. Den utvisade dörren ledde till köket, och där inne fann fru Maria en stor, hurtig kvinnia, som stod och sysslade vid spiseln. Allt omkring henne var för öfrigt ytterst fint och putsadt, och lutad mot köksbordet, med de svarta hårflätorna vackert lagda kring hufvudet, stod ännu en flicka och virkade på ett arbete af brokigt sefignarn.

Fru Maria framförde sitt ärende. På förhand ovilligt stämd mot den sjuke, hade frun i hast, ty det var hon, låtit henne tala ut, men utbrast därpå med största häftighet: "Jaså, han tänker nu ändtligen på att dö, den arme stackarn. Nå ja, han har då tillräckligt länge stultat omkring på sina små ben. Egensinnig har han alltid varit. Hvarken jag eller någon annan människa har någonsin stått ut med honom, så vis och förståndig han än menat sig vara. Han har kunnat göra mer än en skolmästare alldeles utom sig. Aldrig har man kunnat komma till rätta med honom, om ej möjligen nu, då han ligger på sitt yttersta. Kan undra, om han har sitt fädernearf i behåll? Lefvat upp det har han väl knappast kunnat göra. I alla händelser får man vara på sin vakt, så att han icke till slut gör en det sprattet att skänka alltsammans åt främmande människor, ty det vore då icke omöjligt."

Vid de sista orden kastade hon en misstänk-

sam blick på den döende broderns åldriga budbärerska. Denna åter hade redan länge stått som på glödande kol och just ingenting svarat på de elaka anspelningarna. Nu framhöll hon endast, att när döden står för dörren, blir man nog atklädd en mängd dårskaper, som förut gjort sig gällande och af hvilka hvar och en nog hade sin andel. Vidare framförde hon Jockums vänliga anhållan, att den yngsta dottern skulle få komma till honom på ett par veckor; han skulle allt visa sig tacksam därför.

“Han ville hafva Martha till sig”, utropade mor och dotter på en gång. “Nå, då har han just valt den rätta; men det är honom då så likt. *‘Alltid mot strömmen’*. Ja, i sanning”, tillade modern, “du, Lisbeth, är väl ej mycket hågad att vistas vid Armendick, och när Riken kommer hem från staden, låter hon nog trösta sig, hon också. Ha, ha!”

Vid dessa ord slog hon upp dörren och ropade utåt trädgården: “Martha du, kom genast in, du skall följa med till Armendick, till din kortbente morbror, och sköta honom, tills han dör. Låt se, att du gör dig ren och snygg, mer behöfves ej på det stället; att kläda dig fin, lönar sig i alla fall icke.”

Den inropade kom genast in, kastade en skygg blick på den främmande frun och smög sig, tyst som hon kommit, ut genom dörren till ett annat rum. Men modern hämtade ett glas mjölk från källaren och bjöd det på en tallrik åt fru Maria, sköt fram en stol och bad henne sitta ned. Därefter började hon fråga, om det var bekant, huruvida hennes broder ägde någon

sparbanksbok, och om han ordentligt brukade låta införa räntorna, samt om hon visste, hvar han kunde hafva boken förvarad?

Fru Maria kunde endast försäkra, att hon ej ägde ringaste besked om detta. Jockum hade i alla tider varit en god granne, men om penningar eller värdepapper hade det aldrig varit tal dem emellan. Hon skulle dock alltid komma att sakna honom och hålla honom i kärt minne. Därpå drack hon en smula mjölk, men den smakade henne ej. Det för öfrigt ovänliga bemötandet hade gjort den bitter.

Värdinnan gjorde en ful grimas åt loftalet och kunde ej annat än beklaga, att det ej blifvit ett par af dem båda. "I sådant fall hade fru Maria ju ock nu vetat, hvar sparbanksboken var till finnandes", tillade hon hånfullt och såg med utmanande min på henne.

Emellertid återkom Martha, enkelt men trefligt klädd, ehuru koftan var gammal och utnött samt kjorteln kort och snäf. Ett par grofva strumpor och skor af det slag, som får duga åt fattigt folk, fulländade mun leringen.

Likväl föreföll flickan rätt vacker och intagande. Det ljusa, väl kammade håret slöt sig omkring hennes fina bleklagda ansikte, och de stora grå ögonen blickade godt och oskyldigt fram under halmhatten. När Martha kom tillbaka, reste sig fru Maria, tackade för välfägnaden, tog Marthas ena hand (i den andra bar flickan ett knyte) och ville begifva sig på hemvägen.

Men det var ej så lätt att få Martha med; hon stod blott och såg förlägen ut, ville så gär-

na räcka modern handen till afsked. Denna gjorde dock processen kort och sade ganska sträft: "Något omständligt afskedstagande behöfves alls icke; du är väl snart här igen. Sköt ordentligt hvad du får att göra, och akta dina kläder. Du kommer nog tillbaka såsom rik arftagerska, det kan ej slå fel", härvid utbrusto mor och den andra dottern åter i ett skallande skratt.

Så fort sig göra lät, begåfvo sig då fru Maria och Martha ut genom dörren och trädgården. När de väl fått den stängda grinden bakom sig, drog den gamla en suck af lättnad, under det att hennes unga följeslagerska, rodnande och förlägen, gick vid hennes sida.

En känsla af harm och blygsel sammanprätsade Marthas hjärta, ty det smärtade henne, att en främmande person fått bevittna ett sådant uppträde i hennes hem. Hon visste ej, om hon skulle skämmas mest för sig själf eller för de andra. Dock kom icke ett för dem nedsättande ord öfver hennes läppar. Ej heller fru Maria yttrade något vidare om saken. Däremot började Martha efter en stund tala om den sjuke, hon var kallad att vårda. Han var henne redan förut väl bekant. Det var till och med icke länge sedan han hade språkat med henne invid häcken i trädgården och då visat sig mycket vänlig. Hon hade därför alls ingenting emot att vistas hos honom, dessutom hade hon håg för att sköta sjuka.

Modern och systrarna brukade alltid säga, att hon var så dum, och det kunde väl äfven vara sant, men i alla fall visste hon lika bra

som någon annan, hurusom det står i bibeln: "Jag var sjuk, och I kommen till mig". Detta var ju Herrens egna ord. Medan hon så talade fick hon sikte på något i gräset, böjde sig ned och tog upp en fyrväppling. Leende visade hon den för fru Maria och fäste den sedan vid sitt bröst.

Men gumman, fördjupad i sina tankar, gick endast i sakta mak framåt, utan att just fästa sig vid flickans prat. Emellanåt framkastade hon dock en och annan fråga, hvilket dem emellan verkade ungefär såsom då solstrålen utvecklar en blomknopp.

Ändtligen uppnådde de Armendick, men vägen hem hade likväl förefallit den gamla frun betydligt kortare, än när hon gick bort. Den sjuke sträckte de båda afmagrade händerna mot dem och bad dem hvila sig, såsom hade de gjort en lång resa. Tillika fäste han sina kloka ögon på Martha och syntes mycket tillfredsställd med hennes stilla, vänliga väsen.

Med hvarje dag fick han ock allt mer anledning att uppskatta hennes värde. Hon vårdade och omhuldade honom på bästa sätt, skakade om hans kuddar och försåg honom med så mycket mat, att han knappast förmådde förtära densamma. Bäst af allt var dock, att hon läste morgon och aftonbönerna för honom samt därtill de favoritställen i bibeln, som han utmärkt genom mellanlägg af papper.

När det på eftermiddagen började skymma, brukade hon ock sätta sig på sängkanten bredvid honom och sjöng då med sin milda, melodiska stämma gamla omtyckta sånger. Fru Maria

kom då ofta in helt sakta och blef den tredje i sällskapet.

Martha själf utvecklades ock härigenom till sin fördel. Det var nu första gången hon fick försöka sina egna vingar och erfara människors aktning och välvilja, hon som annars icke rönt annat än ovilja och klander. Äfven fann hon sig så väl däraf, att hon alls icke ville tänka på den stund, då hon åter skulle inträda i de gamla förhållandena.

I trots af hennes ömma vård aftynade den gamle dock allt mer och mer. Det var påtagligt, att lifsgnistan försvagades dag efter dag och kunde väntas slockna hvad stund som helst.

En morgon kom då en storståtlig fru inmarscherande i rummet, och Martha blef helt häpen, när hon i denna igenkände sin moder. Jockum var så svag, att han knappt kunde upplyfta hufvudet och se på henne; att besvara hennes högljudda tal var honom alldeles omöjligt. Hon var nu kommen, menade hon, för att hjälpa honom till rätta, i händelse han skulle behöfva anlita juridiskt biträde. Ty man visste ju aldrig, huru länge man finge vara tillsammans här på jorden, och om hennes broder hade något att förordna om sin kvarlåtenskap, vore det kanske bäst, att han förtrodde sig åt henne. Härvid tänkte hon i främsta rummet på sparbanksboken. — Men den sjuke hade alls ingen ting att meddela, skakade blott sakta på hufvudet och såg med vemod på den talande.

På eftermiddagen lät dock Jockum hämta en gammal skollärare och bad Martha att på en stund gå in till fru Maria. Då uppsatte han sitt

testamente. Därtill var ock hög tid, ty när sedan Martha som vanligt sjungit i skymningen och tände lampan för att se om honom, då låg han där så stilla, så stilla, med stelnade drag.

De båda kvinnorna knäppte händerna samman, och fru Maria uttryckte sin önskan att själf en gång få sluta så fridfullt som denne gamle; därpå tog hon flickan med sig och gick in till sitt. Vid Jockums begrafning voro hans syster och hennes döttrar närvarande, den förra i djup sorgdräkt och döttrarna Lisen och Riken med hängande flor på sina hattar.

Men när begrafningen var öfver, uppträdde skolmästaren och tillkännagaf, att det fanns ett testamente och äfven en sparbanksbok, samt att allt hvad gnbben efterlämnat skulle tillfalla hans systerdotter Martha. Dessutom var det bestämdt, att hon under ett års tid skulle vistas i skolmästarens hem och därefter i någon annans.

Dessa underrättelser voro lika öfverraskande för alla parterna. Den gamle skolmästaren var dock säker på sin sak, tog Martha vid handen och sade: "Kom, min flicka, med mig!" Och då den tillbakasatta system högligen uppretad lät förstå, att det kunde blifva tu tal om den saken, låtsade han ej något därom.

Nu först kände sig fru Maria alldeles öfvergifven. Visserligen kom Martha öfver till henne en gång i veckan, och då blef det alltid solljus i änkans lilla kammare, men det varade blott en liten stund. Sorgens och saknadens dystra moln lade sig snart åter öfver änkans nedstämda sinne.

Åter kommo snöflingorna, föllo sakta till marken och öfvertäckte denna grafvarnas värld. Jul och nyår voro förbi. Januarimånadens skarpa kyla och iskalla blåst ha ofta en menlig inverkan på gamla personer. Månet hvitnadt hufvud nedsänkes då under den hvita snön.

När Martha en dag som vanligt inträdde till sin gamla vän, fann hon henne träffad af svindel, liggande på golfvet med hufvudet lutadt mot en stol. Hon var visserligen vid full sans, men förmodade icke resa sig upp. Då kom Marthas ungdomliga styrka henne väl till pass, och hon fick slutligen den gamla i säng. Men när fru Maria sedan ville knäppa ihop sina händer, lyckades det ej. Högra armen hade träffats af slag och föll maktlös ned; med högra ögat, som äfven angripits, såg hon ej mer.

Martha stannade kvar hela dagen och styrde med allt. Den sjuka följde hvarje hennes steg med tacksamma blickar och var så nöjd och tålig som möjligt. Sedan skymningen inträdt, bad hon ock att få höra några af de sånger, Martha brukat sjunga, särskildt hennes älskingsstycke: "Ibland palmer skall jag vandra". Men när Martha hunnit till sista versen:

“Lossa, du förstfödde broder,
nu det lilla skeppets roder,
för det in i fridens hamn.
För mig till de andra alla,
som af nåd du låtit kalla
från allt ondt till Faderns famn” . . . ,

då öppnades dörren, och två män stannade på tröskeln. Den ene var redan till åren, den andre ung, men båda hade aftagit sina hattar och knäppt händerna tillsammans.

Den gamla frun märkte ingenting, ty hörseln på högra örat var äfven borta, och det andra låg inbäddadt i kuddarna; *se* dem kunde hon ej heller, ty hufvudgården var vänd mot dörren.

Martha tystnade, men männen vinkade åt henne att fortsätta, och så sjöng hon versen till slut. Därefter böjde hon sig ned mot fru Maria och sade vänligt: "Mor Engelhardt har fått främmande".

När den gamla hörde ordet "främmande", reste hon sig, tog stöd med den friska armen och vände sig mot dörren.

Med ett rop, som ej står att beskrifva, sjönk hon åter tillbaka, men räckte välkomnande ut sin vänstra hand, och i ett nu låg en stor skäggig karl på knä vid sängen och smekte det gamla, skrynkliga anletet, medan den svaga handen trefvade genom hans hår och den ännu friska handen sökte omfatta hans hals.

Allt innerligare slöt han sig intill henne, och hon kysste honom på pannan och munnen, hviskande:

"För mig in
uti ljufva friden din!"

"Ja, till fridshamnen, till fridshamnen", upprepede hon. Den unge mannen hade emellertid trädt närmare, och både hans och Marthas ögon stodo fulla af tårar. Då vände den knäböjande mannen sig emot dem och sade: "Bill, här ser du min moder. Hon lefver således ännu. Herrens barmhärtighet är stor."

* * *

När den första ungdomsyran och därefter mandomstidens brusande dådkraft rasat ut, ser

man ofta, att sjöfarande ledsna på det oroliga lifvet ombord och längta att slå sig i ro "på landbacken". Så blef äfven fallet med vår kapten. Hvad han genomgått på "Fortuna" hade helt och hållet förändrat hans lifsåskådning. Nu förstod han fullkomligt, hvad som menades med "guldtrådarna". Han hade lärt känna *honom*, som med kärleksfull hand lindar dem omkring människans hjärta. Han hade äfven kommit till själfkännedom och lärt känna detta hjärta, som så envist ryckt och slitit på dem. Hade de ej varit af guld, så hade de för länge sedan brustit. Så insåg han ock, huru mycken tack han var sin moder skyldig för hennes trofasta kärlek, hennes uthålliga bön. Men tillika erkände han ödmjukt sitt eget lättsinniga öfvermod.

Visserligen gjorde han ännu några resor, men ej för vinnings skull, utan blott för att förtjäna så mycket, att han därmed skulle kunna förljufva sin moders sista dagar.

Bill lämnade honom aldrig. De förblefvo allt jämt såsom far och son djupt fästa vid hvarandra. I kaptenens kajuta hängde allt jämt inom glas och ram ett gammalt gulnadt papper, på hvilket man dock ännu kunde läsa de orden: "Hvad hjälper det människan, om hon förvärfvade hela världen och toge dock skada till sin själ."

Slutligen kommo båda hem för alltid, och kaptenens mångåriga önskan att få stanna hos sin moder för att ej mer lämna henne gick i fullbordan.

"Mamma", sade han, "både Bill och jag stanna nu i land och vilja ställa det på bästa sätt.

Nu kan jag godt köpa ett landtställe och har redan länge varit invigd i alla hushållsgöromål. Bill är ock belåten med detta. Visserligen har han vuxit upp på sjön, men är för länge sedan mätt på detta kringflackande lif. Någon husfru behöfver jag icke", sade han vidare, "ty Bill förstår allt lika bra som trots någon fru. Han kan koka, baka, tvätta, ja, allt dylikt, som fordras i ett hushåll. Den pojken skall du se på riktigt, att du må tro han duger. Högst bland tillhörigheter skattar han sin bibel, och tack vare den samma har han blifvit medlet i Guds hand till att rädda min själ. Bill, min käre gosse, stig fram, så att mor kan se, huru du ser ut; jag skall med lampan lysa på dig från hjässan till fotabjället, så att hon kan se, huru du har vuxit och utvecklats, sedan vi sist voro här."

Men Martha hade förekommit honom. Medan hon stod där med lampan, tog hon äfven för egen del den unge mannen i skärskådande och fann honom synnerligen behaglig, men rodnade starkt, då hon ertappade sig själf med sådana tankar. Ehuru fru Marias ögon besvärades af ljusskenet, så att hon måste blinka för detsamma, kunde hon dock uppfatta Bills utseende och klappade honom med sin magra hand.

Den gamla modern fick nu till sist upplefva, att hennes Martin köpte sig en egendom och satte hushåll tillsammans med Bill. Vid denna fäste hon sig också allt mer och mer. Alltid om söndagarna, och äfven annars, kom han och läste högt för henne, sedan han nu lärt sig tyska språket. Och under dessa stunder hade de till-

sammans rådgjort och kommit öfverens om, att det dock vore bättre, om en verklig fru funnes i huset, och någon annan än Martha kunde därvid icke komma i fråga. Men nu återstod att bestämma, hvilkendera som skulle taga henne till hustru: Martin själf eller Bill.

Den sistnämnde vågade ej afgöra saken, ehuru han bäfvade för dess utgång.

När kaptenen fick del af förslaget, blef han storligen förvånad, men vid en blick på Bills upprörda anletsdrag, sade han: "Tag henne du, Bill, min gosse, jag är alldeles för gammal."

Martha själf var ju dock den, som i första hand skulle afgöra saken. Hon hade för länge sedan fattat sitt beslut. Redan den aftonen, då hon stod och lyste Bill med lampan, hade hon inom sig funnit, att han och ingen annan var den hon ville hålla kär.

Sedan väl denna angelägenhet till allas glädje var ordnad, inföll slutligen fru Marias hemförlofning, och då hon nedlades i sin sista bädd, kunde man i de kringståendes blickar tydligen läsa allas vissa öfvertygelse, att hon nu efter jordelivets stormar hade uppnått

fridshamnen.

Barnets dröm om en stjärna.

(Fritt från engelskan.)

Det var en gång en gosse, han tyckte om att ströfva omkring i Guds fria natur och tänkte och undrade öfver en hel del saker. Han hade en liten syster, hon var vanligtvis hans sällskap på dessa små utflykter, och båda undrade dag efter dag öfver allt det, som mötte deras rena barnablickar. De undrade öfver blommornas skönhet, öfver den blåa himlen, den djupa, klara älfven, men framför allt öfver den store och mäktige Guden, som skapat en så skön värld. Ibland sade de till hvarandra: Tänk om alla barn skulle dö, männe blommorna, älfven och den vackra skyn blefve ledsna? De trodde, att de skulle blifva det, ty, sade de, knopparna äro blommornas barn, de små strömmarna, som hoppa ned från höjderna, äro den stora älfvens barn, och de ljusa punkterna på fästet äro säkerligen stjärnornas barn, och de blefve alla så ledsna, om människornas barn skulle dö.

Det var en klar stjärna, som hvarje kväll brukade blicka fram före de andra. Rätt invid tornspiran, högt öfver grafvarna, syntes hon. Hon var större och vackrare, tyckte de, än alla de andra, och hvarje kväll brukade de vakta hennes ankomst, och den, som först såg henne, brukade ropa: "Nu ser jag stjärnan!" Ibland

sågo de henne samtidigt, ty de viste så väl, när och hvar hon skulle synas. Så stodo de så ofta, hand i hand, med blicken lyft mot himmelen, och stjärnan tycktes dem vara en så innerligt kär vän. Innan de gingo till sängs, brukade de gifva stjärnan sin sista hälsning och de sista orden i deräs aftonbön var alltid: "Gud, välsigna stjärnan". Men medan systemen ännu var ung, o, så ung, så ung, började hon tyna af, snart kunde hon icke längre stå vid fönstret, och brodern stod där nu ensam och sorgsen, men när stjärnan syntes, vände han sig sakta mot den lilla, bleka systemen och sade: "Jag ser stjärnan". Ett öfverjordiskt leende spred sig då öfver den lillas anlete, och hon hviskade: "Gud, välsigna stjärnan och min bror!"

Så kom dagen, och alldeles för snart, när inga klara barnaögon blickade upp från den snöhvita bädden, men där var en liten blomsterprydd graf, som ej varit där förr bland de andra grafvarna, och stjärnans långa, hvita strålar sågos nu blott af broderns tåredunklade öga.

Dessa strålar voro dock så rena och klara och tycktes bilda en ljus, skimrande väg från jorden till himlen, och när gossen gick till sin lilla ensamma bädd för att hvila, drömde han, att från det rum, där han var, ett långt tåg af ljusa gestalter sväfvade uppåt på den skinande strålvägen. Stjärnan öppnade sig, och han såg då en hel stor ljusvärld och en oräknelig skara änglar färdiga att mottaga de kommande. Alla dessa änglar, som stodo där bidande, följde med glädjestrallande blickar hvar och en, som anlände, och ofta sväfvade någon fram ur den långa

raden slog armarna om halsen på den, som nyss gått in genom den öppnade pärleporten, kysste honom så ömt och ilade bort med honom öfver gyllne gator, och de jublade och voro så glada i hvarandras sällskap, att drömmaren grät af glädje.

Många gingo dock icke med, och bland dem var där en, som han kände. Det bleka, lidande ansikte, som hvilat på bädden näst hans egen, var där, men ack, så strålande skönt, det var hans systers. Visst kände han henne. Hon stod så nära porten och frågade ängeln, som förde de saliga dit upp: "Är min bror med." Han svarade: "Nej!" Hoppfullt vände hon då om, men drömmaren sträckte ut sina armar och ropade: "O syster, jag är här, tag mig med!" Hon vände sina strålande ögon mot honom och vinkade så kärleksfullt. Väl var det natt, men stjärnan blickade in i rummet, och de långa, hvita strålarna lekte på bädden och speglade sig i drömmarens tårar. Från den stunden började gossen betrakta stjärnan så som det hem, till hvilket äfven han en gång skulle ila; och han började nu förstå, att han ej hörde till jorden blott utan äfven till stjärnan, ty hans syster var där.

Ett annat barn föddes, en broder till gossen, men medan han ännu var så liten, att han ej ens hunnit lära de ljufva namnen: mamma — pappa, sträckte han ut sin späda gestalt på moderns knä och dog. Nu drömde gossen åter om stjärnan. Åter såg han henne öppna sig, samma strålväg, åter den i hvitt, skinande silke klädda skaran införas genom porten mellan rader af saliga andar,

hvilka välkomnade alla. Åter såg han sin förklarade syster, hon frågade anföraren:

“Är min broder kommen?”

Och han sade: “Icke den, men en annan!” Nu såg han den spåde brodern, äfven han förklarad, i systemens armar, och åter ropade han: “O, syster, här är jag, tag mig!” Hon vände sig om och log så himmelskt ljuft mot honom — och stjärnan sken som förr.

Han växte upp och blef en ung man, flitig vid sina böcker. En gammal tjänare kom med bud från hemmet:

“Din moder är ej mer! Jag bringar den sista hälsningen och välsignelsen till hennes osägligt älskade son.”

Åter drömde han om stjärnan. Samma lysande sällskap, samma lockande himmelska värld. Åter såg han systemen ila tåget till möte med samma fråga:

“Är min broder kommen?”

Och han sade: “Din moder!”

Ett väldigt jubelrop lopp genom hela stjärnan, ty modern var åter förenad med sina tvenne barn och ynglingen räckte sina armar mot stjärnan och ropade: “O moder, syster och broder, här är jag, tagen mig med!” Och de vände sig om och svarade: “Icke än.” — Och stjärnan sken som förr.

Han blef äldre, håret började gråna. En gång satt han framför sin aftonbrasa nedtryckt af sorg och med ansiktet betäckt af tårars pärladagg. Åter öppnade stjärnan sig.

Hans syster sväfvade fram och sporde: “Är

min broder kommen?" — "Nej, men hans unga dotter!"

Nu såg han sin dotter, som nyss tycktes förlorad för honom, såsom ett himmelskt väsen bland de tre, som voro konom så kära.

"Min dotters hufvud hvilar vid min systers bröst, hennes arm är lindad om min moders hals, och vid hennes fötter leker min lille bror, o, nu kan jag bära smärtan och den korta skilsmässan, Gud ske pris!"

Och stjärnan log så mildt och sken som förr.

Han blef gammal, det en gång släta ansiktet var tätt fåradt, stegen matta och svaga och gestalten lutande. En natt stodo hans barn omkring hans läger. Hans läppar stammade:

"Jag ser stjärnan!"

De hviskade: "Han dör!"

Han sade: "Ja, jag dör! — Åren falla från mig som en sönderdelad klädnad. Jag lyftes uppåt såsom ett barn, mot stjärnan, och nu — himmelske Fader, gode Frälsare — jag tackar dig, att du så ofta öppnat henne för att emottaga de kära, som nu vänta mig där."

Och stjärnan sken som förr, och hennes strålar lekte på hans graf.

LUDVIG.

Från *Lutheran Augustana Book Concern*, hafva utkommit bland andra följande böcker:

Andlig skattkammare. Betraktelse för hvar dag i året samt morgon och aftonböner för alla dagar i veckan och böner för särskilda tillfällen, af <i>Johan Arndt</i> . Översättning af <i>S. G. Cavallin</i> , kart.....	.50
—Do, extra klb.....	.75
De konungsliga nådegåfvorna. Tretton betraktelser öfver 2 Petr. 1: 1—12, af pastor <i>A. Rodell</i> , klb.	.75
De dyrbara löftena, eller Ljus från ofvan, af <i>C. Geikie</i> . Förord af d:r <i>T. N. Hasselquist</i> . Översättning af pastor <i>O. V. Holmgren</i> , kart.....	.60
—Do, klb.....	.75
Försök till en grundlig och dock lättfattig förklaring af Pauli bref till efeserna, af d:r <i>T. N. Hasselquist</i> , klb.	1.00
Några minnesord för konfirmander, af <i>J. C. Bring</i> , extra klb.....	.40
Resekost på hemvägen för evighetsvandrare, af <i>P. A. Ahlberg</i> , kart.....	.50
—Do, klb.....	.75
Under korset. Några uppsatser i andliga ämnen, af pastor <i>A. Rodell</i> , kart.....	.50
—Do, klb.....	.75
Vid korset. Betraktelser öfver frälsningen i Kristus, af prof. <i>O. Olsson, D. D.</i> , klb.....	.50
—Do, klb med glds.....	.65

Adressera:

THE LUTHERAN AUGUSTANA BOOK CONCERN

Filial: 213 E. 7th Str.

ST. PAUL, MINN.

ROCK ISLAND,

Illinois.

